

**Suomen
Akatemian
tilinpäätös
vuodelta 2023**

Suomen Akatemia

Sisällys

1. Toimintakertomus	4
1.1. Johdon katsaus	4
1.2. Tuloksellisuus	7
1.3. Vaikuttavuus	8
1.3.1. Toiminnan vaikuttavuus	8
1.3.1.1. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 1 - laatu ja vaikuttavuus	9
1.3.1.2. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 2 - sidosryhmäyhteistyö	12
1.3.1.3. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 3 - kansainvälisyys	16
1.3.1.4. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 4 - avoimen tieteen edistäminen	25
1.3.1.5. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 5 - tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä kestävä kehitys.....	27
1.3.1.6. Strategisen tutkimuksen neuvoston toiminta ja tutkimusrahoitus 2023	30
1.3.2. Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus.....	34
1.3.2.1. Suomen Akatemian tutkimusrahoitus rahoitusmuodoittain 2023	36
1.4. Toiminnallinen tehokkuus	52
1.4.1. Toiminnan tuottavuus	52
1.4.2. Toiminnan taloudellisuus	56
1.4.2.1. Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus	58
1.4.2.2. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus	58
1.5. Tuotokset ja laadunhallinta	58
1.5.1. Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	58
1.6. Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	60

1.6.1.1. Tehokas tutkimusrahoitusprosessi - rahoituksen hakeminen, arviointi ja päätöksenteko.	61
1.6.1.2. Asiakas- ja sidosryhmäviestintä	66
1.7. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	69
1.8. Tilinpäätösanalyysi	82
1.8.1. Rahoituksen rakenne	82
1.8.2. Talousarvion toteutuminen	84
1.8.3. Tuotto- ja kululaskelma.....	85
1.8.4. Tase	87
1.9. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	88
1.10. Arviointien tulokset	90
1.11. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä.....	91
1.11.1. Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot.....	91
1.11.2. Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot.....	91
2. Talousarvion toteumalaskelma	92
3. Tuotto- ja kululaskelma	94
4. Tase	97
5. Liitetiedot	100
6. Allekirjoitukset.....	107

Suomen Akatemia

Tulossopimuksessa 2023 Suomen Akatemian toiminta-ajatus on kiteytetty seuraavasti:

Suomen Akatemia on tieteellisen tutkimuksen keskeinen rahoittaja Suomessa ja aktiivinen toimija kansallisessa ja kansainvälisessä tiede- ja innovaatiopolitiikassa. Akatemia kohottaa vertaisarvioidulla kilpailullisella tutkimusrahoituksellaan ja tiedepoliittisella toiminnallaan tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta sekä tukee vahvasti tieteen uudistumista.

Tavoitetilaksi on sovittu:

Suomen Akatemia tukee tiedon tuottamista ja osaamisen lisäämistä tutkimusrahoituksella, asiantuntemuksellaan, avoimella toimintakulttuurilla ja aineistojen laajalaisella käyttöön avaamisella suomalaisen yhteiskunnan osaamiseen perustuvaa uudistumista

1. Toimintakertomus

1.1. Johdon katsaus

Vuoden alusta voimaan tullut TKI-rahoituslaki on koko TKI-järjestelmän kannalta erittäin merkittävä asia. Se antaa vahvan viestin siitä, että tutkimuksella luodaan tulevaisuuden kasvun edellytyksiä.

Suomen Akatemian vuoden 2023 toimintaa voi luonnehtia kahdella sanalla: muutos ja kehittäminen.

Akatemia on jatkanut 2022 valmistuneen kansainvälisen arvioinnin suositusten toimenpianoa. Kesäkuussa 2023 valmistunut strategia ”Rohkeaa tiedettä Suomen ja maailman parhaaksi” kurottaa aina vuoteen 2030 asti. Samalla toiminta-ajatus kiteytyi muotoon ”Avaamme uusia väyliä korkealaatuiseen, vastuulliseen ja vaikuttavaan tutkimukseen”. Strategian toimeenpano on lähtenyt käyntiin ja näkyy muun muassa Akatemian hallituksen hyväksymässä kansainvälisyyden edistämisen linjauksessa 2023–2030 ja tutkimusinfrastruktuurien pitkän aikavälin suunnitelma 2030 -asiakirjoissa. Akatemian hallintovirastossa käynnistettiin strategiaan pohjautuva organisaatiouudistus.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tilaama Akatemian tutkimusinfrastruktuurikomitean arviointi valmistui. Arviointiraportissa todetaan, että komitea on vakiinnuttanut paikkansa tutkimusinfrastruktuurien rahoittamisessa ja kokonaisuuden strategisena kehittäjänä. Komitea on täyttänyt hyvin tehtävänsä seurata ja kehittää kansallista ja kansainvälistä tutkimusinfrastruktuuritoimintaa. Tutkimusinfrastruktuurien pitkän aikavälin suunnitelma 2030 tulee antamaan kehittämistyöhön vahvan strategisen tuen. Tutkimusinfrastruktuurien rahoitusta pystyttiin 2023 kasvattamaan yli 40 miljoonaan euroon.

Tunnuslukujen valossa Akatemian vuosi 2023 oli monin tavoin myönteinen. Akatemia myönsi 2023 tutkimusrahoitusta kaikkiaan 511,2 miljoonaa euroa. Kokonaisuuteen sisältyi strategisen tutkimuksen neuvoston valtuus 55,6 miljoonaa sekä valtiosopimukseen perustuvien infrastruktuurien jäsenmaksut 22,9 miljoonaa. Akatemialle osoitettiin 2023 vain 1 628 tutkimusrahoitushakemusta kun edellisellä vuonna osoitettiin lähes 4 000 hakemusta. Muutos johtuu siitä, että Akatemia siirtyi syyshausta talvihakuun. Siirtyminen syyshausta talvihakuun perustuu 2022 käynnistetyn muutosohjelman tavoitteeseen tutkimusrahoitusprosessin sujuvoittamisesta. Ensimmäinen talvihaku järjestettiin 2023–2024 niin, että viimeinen hakupäivä oli 17.1.2024. Hakemuksia siihen osoitettiin

2 876. Rahoituspäätösten aikataulu ei muutu, mikä tarkoittaa, että hakemusten käsittelyaika lyhenee huomattavasti.

Rahoituspäätöksiä tehtiin kaikkiaan 3760. Kansainvälisiä arviointipaneelleja järjestettiin 75.

Viimeiseen syyskuuhun 2022 osoitettujen hakemusten päätökset tehtiin kesäkuussa. Uudistettu akatemiaturkijan tehtävä näyttää löytäneen paikkansa ja kohderyhmänsä. Kaikkiaan 15 prosenttia viimeisen syyskuun hakemuksista sai rahoituksen. Rahoitettujen akatemiahankkeiden määrä kasvoi.

Korkeatasoista tutkimusta ja siitä kumpuavaa taloudellista kasvua tai muuta merkittävää yhteiskunnallista vaikuttavuutta tukeva lippulaivaohjelma laajeni neljällä uudella tutkimuksen lippulaivalla. Uusien lippulaivojen tutkimuskohteet kattavat kvanttiteknologian, koulutuksen ja osaamisen, digitaalisen vesiosaamisen ja matematiikan hyödyntämisen kuvantamisessa ja mallintamisessa. Lippulaivaohjelma käynnistyi 2018 ja uusien päätösten myötä lippulaivoja on kaikkiaan 14. Lippulaivojen väliarvioinnissa on saatu vakuuttavaa tietoa vaikuttavuudesta ja tuloksellisuudesta: lippulaivat houkuttelevat osaajia ja TKI-intensiivisiä yrityksiä, luovat uusia toimintatapoja ja ratkaisuja sekä verkostoituvat kansainvälisten eturivin toimijoiden kanssa.

Akatemia käynnisti 2023 uuden "Ideat ratkaisuksi - Tutkimuksen hyödyntäminen" -rahoitusmuodon. Sen tavoitteena on edistää tutkimustulosten hyödyntämistä kohti kaupallistamista ja muun yhteiskunnallisen vaikuttavuuden syntymistä. Akatemia ja Business Finland tekivät valmisteluvaiheessa tiivistä yhteistyötä, jotta tutkimus- ja innovaatiotoiminnan rajapinnassa oleva Akatemian rahoitusmuoto nivoutuu Business Finlandin tarjoamiin rahoituksiin. Pilottihauksen tulokset olivat erittäin rohkaisevia ja rahoitusmuoto vakiintuu osaksi Akatemian kokonaispalettia.

Akatemia jatkoi rahoitusta Ukrainasta tulevien tutkijoiden tukemiseksi. Rahoitusta myönnetään kutsujina toimiville suorituspaikoille.

Suomen Akatemian rahoittama tutkimus on tieteen kärkeä: tieteellisen julkaisutoiminnan top-10 analyysit osoittavat, että Akatemian rahoittamat tutkijat ja tutkimusryhmät ovat eri mittareilla vaikuttavampia kuin suomalainen tutkimus keskimäärin. Tieteen tila 2023-tilastot osoittavat myös, että Suomessa tehtävän tutkimuksen tieteellinen vaikuttavuus on kaiken kaikkiaan maailman keskitason yläpuolella.

Akatemian sidosryhmäyhteistyö jatkui monipuolisena. Akatemia tapasi TKI-toimijoita keskustellen muun muassa hallitusohjelmavoitteiltaan. Yhteistyö Business Finlandin kanssa systematisoitui entisestään ja syventyi. Kansainvälinen yhteistyö muun muassa suurteholaskennassa monipuolistui ja hakuja tullaan avaamaan uusien yhteistyökumppanien kanssa.

Akatemian tehtävät ja tehtäväkenttä ovat laajentuneet. Kansainvälisessä vertailussa Akatemia toimii erittäin tehokkaasti, sillä rahoitustoiminnan kustannukset myönnetystä rahoituksesta on noin 2,2 %. Akatemian toimintameno määrärahat eivät ole kuitenkaan kasvaneet laajentuneen tehtäväkentän myötä, mikä on huolestuttavaa. 2022 käynnistynyt tutkimusrahoituksen muutosohjelma pyrkii osaltaan talouden ja toiminnan tasapainottamiseen.

Akatemian henkilöstö on erittäin osaavaa ja sitoutunutta. Valtion henkilöstöä monitoroivassa VMBaro:ssa tulokset ovat nousseet kiitettävästi vuodesta 2022 vuoteen 2023 useimmissa mitatuissa indekseissä. Työtyytyväisyyden indeksi nousi edellisvuodesta. Käynnissä olevassa organisaatiouudistuksessa henkilöstön työhyvinvointiin on pyritty kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Vuonna 2023 toteutettiin yhteensä seitsemän Pulssi-kyselyä, kartoitettiin henkilöstön kokemusta työn sujuvuudesta, muutosohjelmasta sekä organisaatiouudistuksesta. Kyselyn vastaukset ja lukuisat avovastaukset antoivat erittäin hyödyllistä ajantasaista tietoa työhyvinvoinnin ja käynnissä olevien kehittämistoimien (toimitilatiivistys, muutosohjelma, organisaatiouudistus) tueksi. Läpi vuoden tuloksissa näkyi, että yhteistyö kollegojen kanssa sujui kiitettävästi, vaikkakin kuormitus oli ajoittain korkealla tasolla.

Keskeisiä lukuja Akatemian toiminnasta ja sen volyymista 2023:

1.2. Tuloksellisuus

Suomen Akatemia myöntää rahoitusta tieteelliseen tutkimukseen ja tutkimusedellytysten kehittämiseen avoimen haun ja kilpailullisen menettelyn kautta kansainvälisen vertaisarvioinnin perusteella. Akatemia toimii asiantuntijana tiedepolitiikan kehittämisessä ja toimeenpanossa sekä kotimaisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä. Akatemia kerää ja analysoi tiedettä ja tieteen tekemistä koskevaa aineistoa.

Päätöksentekoelemiä ovat Akatemian hallitus ja sen asettamat jaostot, tieteelliset toimikunnat sekä tutkimusinfrastruktuurikomitea. Akatemian yhteydessä toimii strategisen tutkimuksen neuvosto, jonka hallinnolliset palvelut tuottaa Akatemian hallintovirasto. Rahoituspäätösten valmistelussa ja päätöksenteossa sovelletaan Akatemian hallituksen vuosittain hyväksymässä *Tutkimusrahoituspäätösten perusteet* -asiakirjassa päätettyjä linjauksia ja tutkimuspoliittisia tavoitteita.

Akatemia toimii opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) hallinnonalalla. Akatemian ja OKM:n välisessä tulossopimuksessa on toiminnallisesta tuloksellisuudesta kirjattu seuraavasti: Akatemia toimii laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti ottaen huomioon valtiontalouden toiminnalle asettamat reunaehdot.

Toiminnan tuloksellisuus koostuu toiminnallisesta tehokkuudesta sekä tuotoksista ja laadunhallinnasta, jotka raportoidaan toimintakertomuksessa omina lukuinaan. Toiminnallinen tuloksellisuus heijastuu yhteiskunnallisessa vaikuttavuudessa onnistumiseen.

Akatemian ja opetus- ja kulttuuriministeriön välisessä tulossopimuksessa vuodelle 2023 sovitut tavoitteet ja toimenpiteet on kuvattu tämän asiakirjan eri luvuissa. Tulossopimuksessa sovitut tavoitteet on kirjattu tässä asiakirjassa sivun vasemman marginaalin laatikoihin. Tulossopimuskauden 2020–2023 sovittujen mittareiden toteumatiedot on raportoitu omina taulukoinaan. Taulukoissa esitetään pääsääntöisesti toteumat takautuvasti kolmelta vuodelta 2021–2023. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että Akatemia toimi vuonna 2023 tehokkaasti ja vaikuttavasti. Tulostavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Tutkimusrahoitustoiminnan muutosohjelma ja organisaatiouudistus

Vuoden 2021 tilinpäätöskannanotossaan opetus- ja kulttuuriministeriö edellytti, että Akatemia tekee vuonna 2022 suunnitelman, jolla tuleva toiminta yhteensovitetään toimintamäärärahojen kanssa. Akatemian tutkimusrahoitustoiminnan muutosohjelma käynnistettiin kesäkuussa 2022 ja sitä on jatkettu vuonna 2023.

Tutkimuksen monimuotoinen vaikuttavuus

Tutkimuksen vaikuttavuus on monimuotoista ja monipuolistaa.

Vaikuttavuutta on tieteeseen ja tieteen ulkopuolelle, yksilöihin, ympäristöön, yrityksiin, hallintoon, yhteiskuntaan.

Vaikuttavuus ilmenee alueellisesti, kansallisesti ja globaalisti, ja se voi toteutua huomenna, ensi vuonna, viiden vuoden tai 25 vuoden kuluttua.

Vaikuttavuus ilmenee kaikissa tieteen rooleissa. Vaikuttavuuden keskeiset reitit ovat

- Vaikuttavuus tutkimustulosten kautta: tulokset liikkuvat.
- Vaikuttavuus yhdessä tekemisen, ja yhteistyön kautta: ideat liikkuvat.
- Vaikuttavuus osaavien ihmisten kautta: ihmiset liikkuvat

Korkeatasoinen tutkimus on välttämätöntä myös kansakunnan kyvylle hyödyntää muualla tehtyä tutkimusta sekä ylläpitää korkeatasoista koulutusta.

Vuoteen 2024 ulottuvalla muutosohjelmalla tavoitellaan rahoitustoiminnan sujuvoittamista ja työn tuottavuuden paranemista niin, että viraston talous tasapainotetaan julkisen talouden suunnitelman mahdollistamalle tasolle. Muutosohjelman osana hakemusmäärältään merkittävintä rahoitushakujen kokonaisuutta, ns. syyshakua, on uudistettu niin, että arviointi- ja päätösprosessi voidaan toteuttaa aiempaa selvästi lyhyemmässä ajassa. Haun ajankohta siirrettiin vuonna 2023 aiemmin vakiintuneesta syyskuusta tammikuulle ja hakukokonaisuuden nimeksi tuli talvihaku.

Akatemian hallintoviraston organisaatiouudistus käynnistettiin syyskuussa 2023. Organisaatiouudistus on osa kesäkuussa 2023 hyväksytyin uuden strategian toimeenpanoa. Uudistuksella selkeytetään ja vahvistetaan viraston toiminnanohjausta ja yksinkertaistetaan ja joustavoitetaan toimintarakennetta. Tavoitteena on osaltaan mahdollistaa rahoitusmuotovalikoiman ja muun toiminnan pitkäjänteinen suunnittelu kohti tutkimuksen yhä vahvempaa vaikuttavuutta. Keskeisenä tavoitteena on myös vahvistaa kykyä hyödyntää tietoaaineistoja oman toiminnan suunnittelun ja tiedepoliittisen vaikuttamisen tueksi. Ajanmukaisella organisaatiolla ja sitä tukevalla johtamisjärjestelmällä Akatemia myös lujittaa houkuttelevuuttaan työnantajana.

Sisäisen muutosohjelman ja organisaatiouudistuksen lisäksi Akatemia osallistuu opetus- ja kulttuuriministeriön koko toimialan kattavaan Sivistyshallinto 2030 -uudistushankkeeseen ja uudistuksen toteuttamiseen 2023-2026. Sivistyshallinto 2030 -hankkeen tavoitteena on selkiyttää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvaa virastorakennetta, keventää päällekkäistä hallintoa ja vahvistaa virastojen tuloksellista ohjausta.

1.3. Vaikuttavuus

1.3.1. Toiminnan vaikuttavuus

Suomen Akatemia on tieteellisen tutkimuksen merkittävin kilpailullinen rahoittaja Suomessa ja aktiivinen toimija kansallisessa tiede- ja innovaatiojärjestelmässä sekä kansainvälisessä tiedepolitiikassa. Toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus muodostuu rahoitetun tutkimuksen tieteellisestä ja yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta sekä tiedepolitiikan asiantuntijana toimimisen kautta syntyvästä vaikuttavuudesta.

Tieteellä on useita rooleja yhteiskunnassa, ja tieteellisen tutkimuksen vaikuttavuus on monimuotoista. Akatemian rahoittama tutkimus tukee tiedettä maailmankuvan ja sivistyksen rakentajana, vaurauden ja hyvinvoinnin lähteenä, päätöksenteon perustana, käytäntöjen kehittäjänä,

Suomen Akatemian yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 1:

Suomen Akatemian rahoittama tiede on korkealaatuista, vastuullista ja vaikuttavaa. Tiede uudistuu ja tutkimusta ja siitä kumpuavaa osaamista hyödynnetään laajasti.

Toimenpiteet:

Akatemian tutkimusrahoituspäätökset perustuvat tutkimuksen laatuun ja vaikuttavuuteen sekä tieteen uudistumiseen.

Akatemia kehittää jatkuvasti rahoitusmuotojaan ja tutkimusrahoitushakemusten arviointi- ja päätöksentekoprosesseja parhaiden tutkimushankkeiden tunnistamiseksi.

opetuksen ja osaamisen perustana. Akatemian rahoittaman tutkimuksen vaikuttavuus ilmenee yhteiskunnassa monilla eri tavoilla ja monilla eri aikajäniteillä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Akatemian välisessä tulossopimuksessa vuodelle 2023 on sovittu neljä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitetta ja niitä kuvaavat mittarit. Tämän luvun alotsikoissa on kuvattu sovittujen tavoitteiden onnistumista sekä tulossopimuksen mittareiden toteutumista. Tilastotiedot Akatemialta haetusta ja Akatemian myöntämästä tutkimusrahoituksesta löytyvät taulukoista 16 sekä 22-24.

1.3.1.1. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 1 - laatu ja vaikuttavuus

Suomen Akatemian keskeisin tehtävä on rahoittaa korkeatasoista tieteellistä tutkimusta kansainvälisen vertaisarvioinnin perusteella.

Tutkimuksen laatu on tieteen vaikuttavuuden edellytys ja tutkimuksen korkea laatu on Akatemian rahoitustoiminnan keskeinen periaate. Korkeatasoinen kansainvälinen vertaisarviointi on Akatemian keskeisin työväline tunnistaa lupaavimmat hankkeet. Riippumaton kansainvälinen vertaisarviointi mahdollistaa parhaiden ideoiden ja vahvimpien tutkimusryhmien tunnistamisen ja rahoittamisen. Tutkimusrahoituksen haku-, arviointi- ja päätöksentekoprosesseista ks. 1.6.1.1.

Rahoituspäätökset tehdään toimielimissä (toimikunnat, strategisen tutkimuksen neuvosto, tutkimusinfrastruktuurikomitea, Akatemian hallituksen asettamat jaostot), joiden jäsenet ovat professoritasoisia Suomessa toimivia tutkijoita.

Kilpaillun tutkimusrahoituksen tieteellistä vaikuttavuutta tarkastellaan jo hakemusvaiheessa ja päätöksenteossa perustuen hakemuksessa esitettyyn tutkimuksen arvioituun tieteelliseen vaikuttavuuteen. Rahoituskauden päätyttyä Akatemian myöntämän tutkimusrahoituksen tieteellistä vaikuttavuutta tarkastellaan muun muassa loppuraporttien avulla vertaamalla Akatemiasta rahoitusta saaneiden tutkijoiden julkaisujen top 10 -viittausindeksiä Suomen kaikkien tieteellisten julkaisujen top 10 -indeksiin samalla aikavälillä. Tarkastelun kohteina ovat olleet erityisesti akatemiattutkijat ja akatemiahankkeet.

Vuoden 2023 toteuma perustuu vuonna 2017 päätettyjen akatemiahankkeiden ja vuonna 2016 päätettyjen akatemiattutkijoiden vuosien 2017-2020 julkaisuihin, jotka löytyvät Web of Science -aineistosta (pl. *Emerging Sources Citation Index*)*. Web of Sciencesta on tunnistettu Akatemian rahoittamien henkilöiden kaikki julkaisut vuosilta 2017-2020 riippumatta siitä, oliko julkaisut

raportoitu hankkeiden tutkimusraporteilla vai ei. Henkilöiden nimet saatiin akatemiahankkeiden ja -tutkijoiden loppuraporteista.

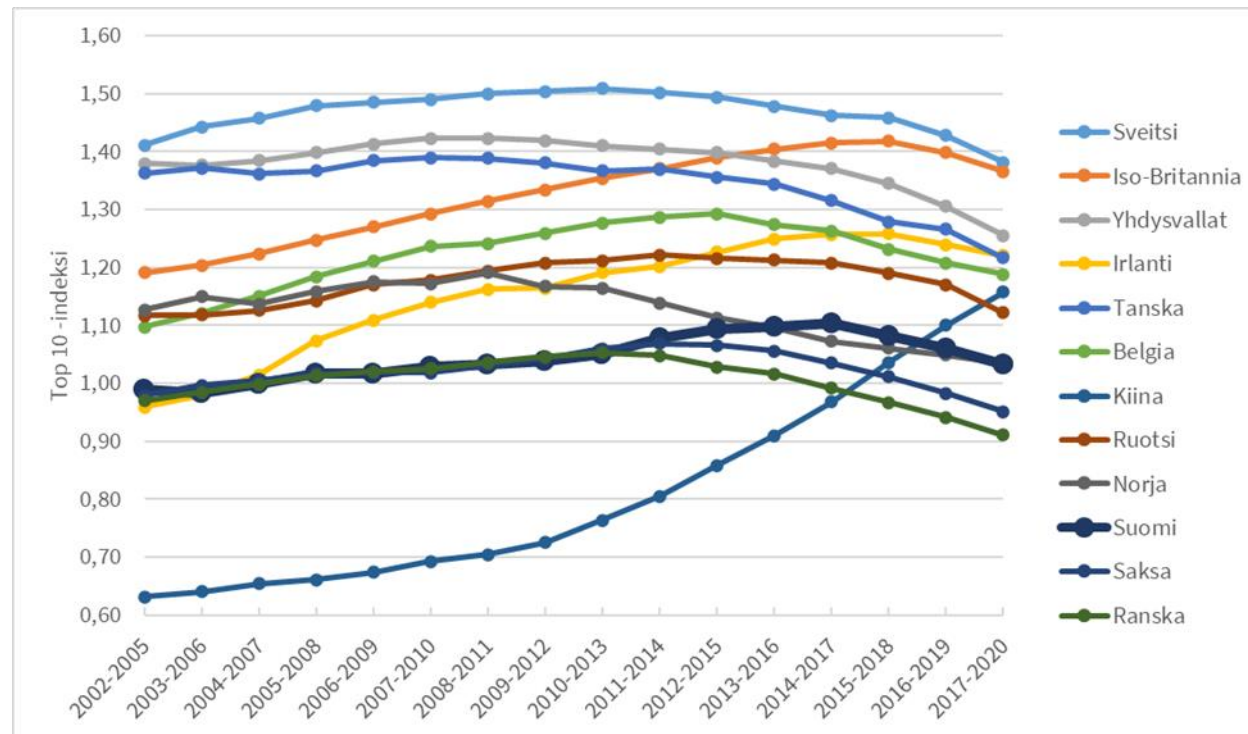
Julkaisujoukolle on laskettu top 10 -indeksi, joka tarkastelee eniten viitattuun 10 prosenttiin kuuluvien tieteellisten julkaisujen suhteellista osuutta. Maailman keskitaso on 1,0. Analyysi kattaa 8 455 julkaisua vuosilta 2017–2020. Kun yhteisjulkaisut ositetaan, julkaisumäärä on 4 697. Edellä mainittujen julkaisujen top 10 -indeksi on 1,16. Suomen ositettu julkaisumäärä oli yhteensä 45 031 julkaisua vuosina 2017–2020, ja kaikkien julkaisujen top 10 -indeksi on 1,03, kun huomioidaan vuoden 2022 loppuun mennessä kertyneet viittaukset. Akatemiahankkeiden ja akatemiattutkijoiden julkaisujen tieteellinen vaikuttavuus on siis korkeampi kuin Suomen julkaisujen keskimäärin.

Kun tarkastellaan akatemiahankkeiden ja akatemiattutkijoiden julkaisujen tieteellistä vaikuttavuutta erikseen, havaitaan että akatemiattutkijoiden 641 ositetun julkaisun top 10 -indeksi on 1,25. Akatemiahankkeiden 4 153 ositetun julkaisun top 10 -indeksi on 1,14.

Akatemiahankkeiden ja -tutkijoiden julkaisujen top 10 -indeksi ei saavuttanut 2023 tavoitetta. Kehitystä selittänee osaltaan suhteellisen pienistä julkaisumääristä johtuva vaihtelu julkaisunelivuosien välillä. Lisäksi Kiinan Web of Science -indeksoitujen julkaisumäärien kasvu ja top 10 -indeksien nousu (ks. kuva 1) laskee Suomen ja useiden Suomen verrokkimaiden top 10 -indeksiä. Tämä kehitys vaikuttaa myös akatemiahankkeiden ja -tutkijoiden julkaisuihin osana Suomen julkaisutoimintaa.

Taulukko 1. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittari: Akatemian rahoittamien tutkijoiden julkaisujen Top 10 -indeksi (akatemiahankkeet ja akatemiattutkijat)

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Akatemiahankkeissa ja akatemiattutkijan tehtävissä tuotettujen julkaisuiden top 10 -indeksi	1,19	1,26	1,42	1,16

Kuva 1. Tieteellinen vaikuttavuus top 10 -indeksillä mitattuna Suomessa ja vertailumaissa vuosina 2002–2020 (Web of Science -aineisto).

*Bibliometric results presented here are derived from the Web of Science® prepared by CLARIVATE ANALYTICS®, Inc. (Formerly the IP & Science business of Thomson Reuters®), Philadelphia, Pennsylvania, USA: © Copyright CLARIVATE ANALYTICS® 2023. All rights reserved. Results are taken with permission from the bibliometric analysis system provided by CSC - IT Center for Science Ltd., Espoo, Finland. Aineiston rajoitukset: Web of Science -aineisto ei kata esimerkiksi tieteellisiä artikkeleita kokoomateoksissa tai kustannettuja tieteellisiä erillisteoksia yhtä laajasti kuin tieteellisiä artikkeleita lehdissä. Aineisto kattaa myös suomen- ja ruotsinkieliset julkaisuja huonommin kuin esim. englanninkielisiä. Tekijöiden nimiin perustuvassa julkaisujen tunnistamisessa Web of Science -tietokannasta on epävarmuuksia. Myös Akatemian hankeraporttien nimitiedoissa on jonkin verran epätarkkuuksia.

Suomen Akatemian yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 2:

Akatemia toiminta sidosryhmien kanssa edistää tuloksellisesti tutkimus-, koulutus- ja innovaatiotoiminnan laatua ja vaikuttavuutta.

Toimenpiteet:

Akatemia osallistuu aktiivisesti tutkimus- ja koulutusjärjestelmän kehittämiseen yhdessä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, ministeriöiden, Business Finlandin ja muiden rahoittajien sekä kotimaisten ja ulkomaisten yhteistyötahojen kanssa. Kehittäessään omaa toimintaansa Akatemia käy jatkuvasti tiivistä keskustelua eri yhteistyötahojen kanssa.

Akatemia tuottaa eri tahojen käyttöön laadukasta tiedepoliittista dataa ja analyysijä sekä kehittää tutkimuksen ja tutkimustoiminnan vaikuttavuuden arviointitapoja. Nämä saatetaan avoimesti verkkoon kaikkien käytettäväksi.

Tieteen tila -tyyppisen katsauksen kehittämistä jatketaan asettamalla ohjausryhmä ja tuottamalla aineistoa yhdessä sidosryhmien kanssa.

1.3.1.2. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 2 - sidosryhmäyhteistyö

Hyvin toimiva sidosryhmätyö on välttämätön edellytys menestyksekkäälle toiminnalle. Akatemia selvittää joka toinen vuosi tehtävän kyselyn kautta yhteistyökumppaneidensa näkemyksiä sidosryhmätyönsä onnistumisesta. Vuonna 2023 sidosryhmäkyselyä ei toteutettu.

Taulukko 2. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittari: Akatemian yhteistyökyky, keskeisten yhteistyökumppaneiden näkemys (sidosryhmäkysely, joka toinen vuosi)

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Yhteistyökyky (sidosryhmäkysely, max 4)	N/A	3,01	N/A	N/A

Suomen Akatemiaa on arvioitu osana julkishallinnon organisaatioiden tutkimusta useana vuonna (Luottamus&Maine -tutkimus). Uusimpien tulosten perusteella Akatemian tulokset ovat kahden viime vuoden aikana laskeneet usealla osa-alueella. Kun Akatemian keskiarvo vuonna 2021 oli 3,47 (hyvän arvosanan taso 3,5), oli syksyn 2023 tutkimuskierroksen tulos 3,33. Tulos on hyvin sama kuin julkishallinnon organisaatioiden maineen keskiarvo (3,35). Tutkimuksessa arvioitiin 81 julkishallinnon organisaation mainetta kansalaisten keskuudessa. Suomen Akatemia sijoittui sijalle 46.

Akatemialla on kansallisesti laaja sidosryhmäverkosto. Sidosryhmäyhteistyön tavoitteena on keskustella aktiivisesti ja vuorovaikutteisesti eri toimijoiden näkökulmista ajankohtaisiin TKI-kysymyksiin sekä toimintaympäristön muutoksiin. Keskeisiä sidosryhmiä ovat tutkijat ja tiedeyhteisö, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, ministeriöt, Business Finland sekä liike-elämän ja tutkijayhteisön etujärjestöt. Keskusteluissa 2023 aikana painottuivat muun muassa TKI-rahoituslain toimeenpanoon liittyvät asiat ja eri toimijoiden tavoitteet alkavan hallituskauden hallitusohjelmaan.

Yhteistyö Business Finlandin kanssa on aktiivista ja säännöllistä. Tavoitteena on TKI-järjestelmän systeemisyiden kehittäminen ja Akatemian ja Business Finlandin eri rahoitusvälineiden keskinäinen täydentävyyden ja kattavuuden parantaminen. Akatemian osalta keskeiset toimet liittyvät erityisesti lippulaivaohjelman sekä tutkimusinfrastruktuurien yhteyksiin Business Finlandin rahoitustoimiin (mm. veturit). Tiiviistä yhteistyöstä tutkimus- ja innovaatiotoiminnan rajapinnassa on *Proof of Concept* -malli, jossa pyritään löytämään ratkaisuja tutkimuksen ja elinkeinoelämän uudistamisen rajapintaan. Akatemia rahoittaa tieteellistä tutkimusta lähellä olevaa, korkeatasoisista tutkimushankkeista syntyvää tutkimustulosten hyödyntämistä. Business Finland puolestaan rahoittaa

sellaista tutkimusta, jonka tuloksia yritykset voivat hyödyntää vientiliiketoiminnassaan. Myös Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman (RRP) tutkimushaut on suunniteltu yhteistyössä huomioi- den rahoitusvälineiden keskinäinen synergia ja täydentävyys. 2023 Akatemia ja Business Finland järjestivät asiantuntijoilleen yhteisen työseminaarin, jossa keskityttiin muun muassa pitkäjänteisen TKI-toiminnan menestystarinoiden ja monimuotoisen vaikuttavuuden tunnistamiseen ja analysointiin sekä Euroopan Unionin 10. tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman vaikuttamistyöhön.

Taulukko 3. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittari: Akatemian ja sidosryhmien tapaamisten lukumäärä

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Akatemian ja sidosryhmien tapaamisten lukumäärä	368	520	300-350	460

Ylimmän johdon sidosryhmätapaamisten määrä arviolta yhteensä 210, keskijohdolla 250 tapaamista. Lisäksi viraston johdolla, keskijohdolla ja asiantuntijoilla on ollut vuoden aikana lukuisia kansallisia ja kansainvälisiä työkokouksia, joita ei ole sisällytetty näihin lukuihin.

Akatemia osallistuu asiantuntijana useisiin TKI-toiminnan työryhmiin. Niistä mainittakoon muun muassa pääministerin johtama tutkimus- ja innovaationeuvosto (TIN). Ministeriötason poikkihallinnollinen sidosryhmäyhteistyö oli monipuolista. Esimerkiksi Terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian toimeenpanossa Akatemia jatkoi yhteistyötä kolmen ministeriön (TEM, STM, OKM) ja Business Finlandin kanssa.

Sidosryhmätapaamiset on pidetty joko lähitapaamisina tai hybridimuotoisina. Suurempia tiedepoliittisia sidosryhmätapahtumia toteutettiin vuoden aikana kuusi. Niistä mainittakoon Tiedefoorumi, SuomiAreena -tilaisuus sekä Business Finlandin, VTT:n, Sitran ja Finnveran kanssa yhteisesti järjestetty vaalipaneeli TKI-järjestelmästä ja sen tulevasta kehittämisestä.

Tutkimusrahoitustoiminnan osalta tilaisuuksien ja keskustelujen painopiste oli tutkimusrahoituksen kehittämisessä, hakutiedottamisessa ja hakuneuvonnassa. Talvihaun hakuneuvontatilaisuuksiin *Ask & Apply* otti osaa vajaat 700 tutkijaa.

Kansainvälinen yhteistyö ja siihen liittyvä vuorovaikutus pysyi edelleen laajana. EU-toiminnan tavoitteena on ollut EU:n TKI-politiikkaan ja erityisesti puiteohjelmaan vaikuttaminen, ks. luku 1.3.1.3.

Akatemiaohjelmien sidosryhmäyhteistyöstä, ks. 1.3.2.1.

Myös Akatemian luottamuselinten (erityisesti tieteelliset toimikunnat ja strategisen tutkimuksen neuvosto) sidosryhmäyhteistyö oli monipuolista.

Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN), ks. 1.3.1.6.

Biotieteiden, ympäristön ja terveyden tutkimuksen toimikunta (BTY) järjesti syysshaku 2022 hakijoille palautetilaisuuden, jossa toimikunta ja virkamiehet vastailivat hakijoiden päätösten perusteluihin ja erityisesti uudistettuun akatemiaturkija -instrumenttiin liittyviin kysymyksiin. Toimikunta sai arvokasta palautetta ja tilaisuuden keskustelu oli vilkasta.

Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta (KY) järjesti akatemiaturkija- ja akatemianhankehakuun osallistuneille tutkijoilleen palautetilaisuuden, jossa valaistiin syyskuun 2022 haun arviointi- ja päätösprosesseja.

Toimikunta tapasi toimialansa piirissä olevien tutkimusalojen dekaaneja sekä tutkimuksesta vastaavia varadekaaneja. Keskusteluaiheena oli erityisesti nuorten tutkijoiden tukeminen ja sen haasteet, hahmottaen Akatemian ja eri yliopistojen tukitoimien sovittautumista toisiinsa ja tulevien toimien ennakoimista. Lisäksi keskusteltiin yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tukemisesta ihmistieteiden aloilla sekä Akatemian hakuohjeistuksen informatiivisuuden ja selkeyden kehittämisestä.

Luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta (LT) tapasi tekniikan alojen yliopistojen dekaaneja, joista osan edustamissa tiedekunnissa ja laitoksissa tehdään myös luonnontieteiden tutkimusta. Tapaamisessa todettiin, että Suomen yliopistot ovat kansainvälisiä ja tutkimusympäristöt houkuttelevat hyvin ulkomaisia osaajia, mutta kansalaisuuksien kirjo on melko kapea ja sitä tulisi laajentaa nykyisestä. Suomi tarvitsee ulkomaisia osaajia jatkossakin, mutta keskeinen kehittämiskohde on pitovoiman parantaminen. Lisäksi riittävästä suomalaisten osaajien määrästä olisi tärkeä huolehtia ja tulisi löytyä kestävä tasapaino ulkomaisten ja suomalaisten opiskelijoiden osuuksille. Tutkijankoulutuksessa ollaan LT-aloilla tällä hetkellä hyvin paljon ulkomaalaisten varassa ja enemmän suomalaisia pitäisi saada kiinnostumaan tutkijanurasta.

Dataa ja analyyssejä tutkimuksen tason seurantaan, vaikuttavuuden tarkasteluun sekä päätöksenteon tueksi

Akatemian tiedontuotannon tavoitteena on tiedettä ja sen tekemistä koskevien aineistojen ja analyysien laatiminen. Ne saatetaan avoimesti verkkoon kaikkien käytettäväksi.

Säännöllisesti tuotettava Tieteen tila -tilastokatsaus tarkasteli 2023 tutkimuksen rahoitusta, henki- löstöä ja julkaisutoimintaa. Lisäksi laadittiin tarkastelu YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden ilme- nemisestä Suomen ja Akatemian rahoittamassa tieteellisessä julkaisutoiminnassa. Tarkastelu jul- kaistaan alkuvuodesta 2024. Vuoden 2023 lopulla aloitettiin kehitystyö Akatemian omien tietoi- neistojen hyödyntämiseksi Tieteen tila -katsauksissa. Osana tätä työtä käynnistettiin akate- miahanke- ja akatemiaturkijahakemuksia koskeva aihehallinnusanalyysi yhteistyössä CSC:n kanssa.

Taulukko 4. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittari: Tieteen tila -tiedontuotannon kehittämistä jatketaan ja aineistoa tuotetaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Tieteen tila -tiedontuotanto	Tieteen tila -perus- tarkastelut julkais- tiin 11/2021	Tieteen tila -perus- tarkastelut julkais- tiin 6/2022	Tietopaketti valmis	Tieteen tila -perus- tarkastelut julkistettiin 10/2023

Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä CSC:n kanssa tehtävää bibliometristä yhteistyötä jatkettiin. Yhteistyössä luodaan myös edellytyksiä Tieteen tila -tiedontuotannolle kehittämällä opetushallin- non tilastopalvelu Vipuseen tuotettavia bibliometrisiä raporteja.

Vuonna 2023 Akatemia osallistui opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnallisen tutkimustietova- rannon ja Tiedejatutkimus.fi-palvelun kehittämistyöhön.

Akatemia osallistuu pohjoismaiseen tutkimustilasto- ja analyysiryhmän työhön, jonka työ 2023 keskittyi kansallisiin TKI-järjestelmiin ja kansallisen tason tutkimuksen arviointiin Pohjoismaissa. Ryhmässä on edustajat julkisista tutkimusrahoitusorganisaatioista Pohjoismaissa ja sen työtä koor- dinoi NordForsk.

Tilastoraportti 2022 syyskuun haun hakemuksista ja rahoituspäätöksistä julkaistiin verkkosivuilla kesäkuussa. Akatemia tuottaa päätöksentekojen tutkimusrahoituksen päätöksentekoa ja seuranta varten tilastotietoja muun muassa haetusta ja myönnetystä rahoituksesta tutkimusorga- nisaatioittain, tieteenaloittain ja sukupuolittain. Lisäksi tehdään temaattisia tarkasteluja ajankohtai- sista aihepiireistä.

Suomen Akatemian yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 3:

Akatemian kansainvälinen toiminta edistää tutkimuksen laadukkuutta.

Toimenpiteet:

Akatemia edistää tieteen laatua, vaikuttavuutta ja uudistamista vahvistavaa kansainvälistä yhteistyötä. Akatemia muokkaa rahoitusmuotonsa ja rahoitusehtonsa myös tätä tavoitetta tukeviksi.

Tutkimuksen vaikuttavuutta kuvaava sivukokonaisuus julkaistiin vuonna 2023 Akatemian verkkosivuilla. Sivusto esittelee Akatemian rahoittamien hankkeiden raporttiaineiston avulla tietoja tutkimushankkeiden vaikuttavuudesta, esimerkiksi julkaisuista ja muista tuotoksista, hankkeissa tehdystä tutkimuksesta sekä yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta eri tahojen kanssa. Lisäksi sivusto kertoo Akatemian rahoituksesta yhteiskunnallisesti keskeisiin tutkimusaiheisiin.

Ennakointi vuonna 2023. Akatemia tekee omaan tutkimusrahoitukseensa liittyvää ennakointia nivoen sen monipuolisiin data-aineistoihin (muun muassa hakemus- ja myöntötilastot) ja niistä tehtäviin analyyseihin. Toimintaympäristönsä tarkastelussa Akatemia hyödyntää Tieteen tila -tiedontuotannon analyysejä tutkimustoiminnan ja sen edellytysten pitkäaikaisessa seurannassa sekä tutkimuksen vaikuttavuuden tarkastelussa.

Vuoden aikana toimittiin myös Kansallisessa ennakointiverkostossa ja valmisteltiin Finnsight 2023-tapahtumaa. Se päätettiin useista syistä siirtää vuodelle 2024.

1.3.1.3. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 3 - kansainvälisyys

Suomen Akatemia edistää suomalaisen tutkimuksen kansainvälisyyttä ja näkyvyyttä monin eri tavoin sekä vaikuttaa kansainvälisissä organisaatioissa, tukee kansainvälisen rahoituksen hakemista ja edistää globaalia vastuuta. Näitä tehtäviä toteutetaan tiiviissä yhteistyössä tiedeyhteisön, tutkimusorganisaatioiden, tutkimuksen rahoittajien sekä muiden kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kesken. Kaikki Akatemian rahoitusmuodot mahdollistavat kansainvälisen yhteistyön ja liikkuvuuden.

Akatemian kesäkuussa 2023 hyväksytty strategia painottaa, että kansainvälisyys nostaa tutkimuksen laatua sekä luo uusia tieteellisiä kysymyksiä, tutkimusta ja tutkimusaloja. Strategian toteuttamisen tueksi laadittiin vuoden 2023 aikana uusi kansainvälisyyden edistämisen linjaus. Linjaus sisältää viisi vaikuttavuustavoitetta ja seitsemän toimenpidekokonaisuutta. Linjauksen valmistelussa otettiin huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämisen visio 2035, sekä 1.1.2023 voimaan tullut TKI-rahoituslaki ja parlamentaarisen TKI-työryhmän loppuraportti (1.3.2023) sekä hallitusohjelma. Valmistelua kehystivät geopoliittinen tilanne, pandemian aiheuttama muutos ja globaalihaasteet. Linjauksen toteuttamista tukee vuonna 2024 valmistuva toimenpideohjelma.

Taulukko 5. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittari: kansainvälisyyden edistäminen

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Kansainvälisyyden edistämiseen kohdentuvan rahoituksen osuus Akatemian rahoituksen kokonaisvolyymista (%)*	33	31	30	32

* Laskennallinen arvio eri rahoitusmuodoista.

Taulukko 6. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittari: ulkomaalaiset asiantuntijat

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Ulkomaalaisten asiantuntijoiden osuus syyskuun haun (tutkijatohtorit, akatemiatutkijat, akatemiahankkeet) asiantuntijoista (%)	100	100	95	100

Ulkomaalaisuus on määritelty asiantuntijan työskentelyorganisaation maan mukaan.

Suomi on valtiosopimukseen perustuen jäsenenä useassa kansainvälisessä järjestössä. Suomen Akatemia vastaa jäsenyyksiin liittyvästä työstä järjestöjen hallintoelimissä sekä kansallisesta koordinaatiosta. Näitä ovat: Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskus CERN; Euroopan eteläinen observatorio ESO; Euroopan molekyylibiologian laboratorio EMBL ja Euroopan molekyylibiologian konferenssi EMBC; Euroopan yliopistollinen instituutti EUI; Euroopan synkrotronisäteilylaitos; ESRF; Euroopan antiprotoni- ja ionitutkimuslaitos (FAIR).

Näiden organisaatioiden valtiosopimukseen perustuvat rahoitusosuudet osoitetaan Akatemialle momentilla 29.40.66.

Pohjoismainen rahoitusyhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö sekä NordForskin kanssa, että pohjoismaisissa yhteistyöverkostoissa jatkui aktiivisena. Akatemia rahoittaa kaikkiaan yhdeksää NordForskin tutkimusohjelmaa. Niistä neljässä järjestettiin rahoitushakuja 2023.

NordForsk. Suomen Akatemian aloitteesta syntynyt NordForskin tutkimusohjelma *Welfare among children and young people in the post-pandemic Nordics* rahoitti 2023 kahdeksan pohjoismaista yhteistyöhanketta. Niissä tutkitaan pandemian pitkäaikaisia vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin. Hankkeiden rahoitus oli yhteensä n. 7,3 miljoonaa euroa. Kolmessa hankkeessa on suomalainen johtaja, ja suomalaisia tutkijoita osallistuu kaikkiin paitsi yhteen hankkeeseen.

Vuonna 2023 toteutettiin *Green Transition* -ohjelmakokonaisuuden haku, jossa on mukana myös useita rahoittajia Baltian-maista. Kokonaisuus keskittyy kolmeen oikeudenmukaisen vihreän siirtymän kannalta oleelliseen ulottuvuuteen: 1. Kestävien ruokajärjestelmien energiatehokkuus ja resilienssi, 2. Gender-näkökulmat vihreän siirtymän oikeudenmukaisuuden ja toimivuuden vahvistamiseksi, 3. Vihreän siirtymän yhteiskunnallinen oikeutus, osallistuminen demokratiassa ja aktiivinen kansalaisuus. Akatemia osallistuu hakuun noin kahdella miljoonalla eurolla. Hakemuksia saapui yhteensä 122. Peräti 33 konsortiossa on suomalainen päähakija ja suomalaispartnereita 50 hankkeessa.

Migration and Integration - ohjelmakokonaisuuden 2024 päättyville hankkeille järjestettiin 2023 keväällä ylimääräinen kutsuhaku teemasta *Integration of refugees from Ukraine, Belarus and Russia*. Valitussa hankkeessa, jossa mukana on myös suomalaisia tutkijoita, tutkitaan pakolaisten vastaanoton ja integraation hallintorakenteita Pohjoismaissa ja Baltiassa.

Sustainable Agriculture and Climate Change -ohjelman hankkeet käynnistyivät vuoden 2023 alussa ja NordForsk järjesti niille kick-off-seminaarin. *Interdisciplinary Research* -ohjelman hankkeet kokoontuivat puoliväliseminaariin.

Edellä mainittujen lisäksi Akatemian rahoittamia hankkeita oli käynnissä seuraavissa NordForskin ohjelmissa: *Education for Tomorrow*, *Digitalisation of the Public Sector*, *Societal Security, Health and Welfare*, ja *Sustainable Urban Development and Smart Cities*.

Nordiska samarbetsnämndenin (NOS) toiminta

Humanistis-yhteiskuntatieteellisten alojen NOS-HS-verkosto järjesti yhteispohjoismaisen tutkimushankehaun nuorille tutkijoille yhteistyössä NordForskin kanssa. Läpimenoprosentti jäi 2023 alle viiteen prosenttiin, ja rahoitusta sai seitsemän hanketta. Näissä hankkeissa on mukana 9 suomalaista tutkijaa, eli noin viidesosa rahoitetuista tutkijoista. Lisäksi NOS-HS-rahoituksella järjestettiin tutkivia työpajoja ja tuettiin tieteellisiä yhteispohjoismaisia julkaisuja.

Terveyden tutkimuksen alan NOS-M-yhteistyöelimen keskustelunaiheina olivat 2023 pohjoismainen yhteistyö yksilöllistetyn terveyden alalla sekä perustutkimuksen merkitys lääketieteissä. Vuoden aikana aloitettiin uuden strategian valmistelu. NOS-M on myös tukenut NordForskin koordinoimaa *Knowledge Development Post-Covid* -hanketta.

Luonnontieteiden ja tekniikan alojen yhteistyöelin NOS-N:n toiminnan teemoja olivat muun muassa tutkimusrahoittajien tärkeä rooli vihreässä siirtymässä, pohjoismainen tutkimusinfrastruktuuriyhteistyö sekä tutkimusorganisaatioiden ja yritysten yhteistyö. Viimeksi mainittu teema oli esillä NOS-N:n vierailulla Topsøe A/S:n tutkimuskeskuksessa. Tutkimusinfrastruktuuriteemaa alusti professori Sven Stafström NordForskille tekemänsä raportin havaintojen pohjalta. Pohjoismaisten tutkimusrahoittajien yhteistyöllä on pitkät perinteet (mm. EISCAT, MAX4, NOT). Tuore esimerkki on Kajaanissa sijaitseva EURO-HPC hankkeen rahoittama Lumi supertietokone, jonka rahoituksessa kaikki Pohjoismaat ovat mukana.

Bilateraalisesti Ruotsin ja Suomen välillä toteutetun *Tandem Forest Values* -ohjelman kaksivuotiset hankkeet jättivät loppuraporttinsa vuonna 2023, jotka analysoitiin. Hankkeiden tieteeseen vaikuttavina tuloksina oli useita tutkintoja sekä tieteellisiä julkaisuja. Laajempia yhteiskunnallisia tuloksia syntyi liittyen muun muassa sahateollisuuden käytänteisiin, biopohjaisten tuotteiden markkinoihin sekä metsänhoitoon ja metsäteollisuuden logistiikkaan.

Suomesta *Tandem Forest Values* -ohjelmaa rahoitti Akatemian lisäksi maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö. Rahoitetut hankkeet edistävät osaltaan kansallista biotalousstrategiaa sekä metsästrategiaa 2035.

EU- ja ERA-vaikuttaminen

Vuosi 2023 oli EU:n TKI-politiikan ja erityisesti puiteohjelmaan vaikuttamisen osalta merkittävä. Käynnissä oli niin Horisontti Eurooppa -ohjelman ja eurooppalaista tutkimusaluetta edistävien toimien (*ERA Policy Agenda*) puolivälitarkastelu kuin valmistautuminen seuraavaan puiteohjelmaan (*Framework Programme 10*).

Akatemia esitti näkemyksiään mm. osallistumalla komission konsultaatioon, joka koski Horisontti 2020 ja Horisontti Euroopan tavoitteita ja toimivuutta. Lisäksi annettiin kommentit Horisontti Euroopan loppukauden strategisen ohjelman suunnitteluun sekä uusiin ERA-toimiin. Horisontti-ohjelman strategisen ohjelmakomitean ja siihen liittyvän kansallisen ydintiimin työskentelyyn osallistumisen ohella Akatemia valmisteli syksyllä positiopaperin, jossa tiivistyvät alustavat kannat seuraavan puiteohjelman rakentamiseen. Tätä kannanottoa esiteltiin europarlamentin suomalaisjäsenille ja muille Brysselin-sidosryhmille joulukuussa.

EU-vaikuttamistyössä jatkettiin tiivistä yhteistyötä *Science European* työryhmissä, erityisesti Horizon Europe -ryhmässä. Lisäksi EU-vaikuttamisen tehostamista pohdittiin myös syksyllä järjestetyssä Suomen Akatemian ja Business Finlandin asiantuntijoiden yhteisessä työpajassa.

Akatemian edustajat jatkoivat työtään muissa puiteohjelman komiteoissa, jotka ovat Akatemian vastuulla (Pilari I, Pilarin II klusterit 1, 2 ja 6 sekä EIC/Pathfinder ja Transition instrumentit). Akatemia jatkoi työtään myös missioiden parissa niin strategisessa ohjelmakomiteassa kuin NCP-työn kautta yhdessä Business Finlandin kanssa. Missioiden (Syöpä, Ilmastomuutos, Valtameret ja muut vesistöt, Ilmastoneutraalit kaupungit sekä Maaperä) ajatuksena on yhdistää sekä julkisia että yksityisiä toimijoita, jotta saavutettaisiin mahdollisimman toimivia tuloksia, joita voidaan suhteellisen nopeasti soveltaa käytäntöön. Missiot käynnistivät vuoden 2023 aikana avoimia hakuja, joihin myös suomalaiset hakijat osallistuivat.

Akatemian ja Business Finlandin yhteisen Brysselissä sijaitsevan FiLi-toimiston tehtävänä on tuoda ennakoivaa tietoa valmisteilla olevista EU:n tutkimus- ja innovaatioasioista oman organisaation käyttöön ja vahvistaa näin EU-vaikuttamista ja NCP-työtä sekä lisätä suomalaisen tutkimuksen näkyvyyttä. FiLi-toimiston vuosi 2023 oli tiivis. Toimisto osallistui komission ja sisarorganisaatioiden IGLO-verkoston järjestämiin tilaisuuksiin sekä tapasi koti- ja ulkomaisia kollegoita ja sidosryhmiä. Lisäksi toimisto järjesti useita tapahtumia ja vierailuja.

Toimiston suurin ponnistus oli korkeatasoisen kvanttiteknologian alan tapahtuman järjestäminen 30.3.2023 yhdessä Pohjoismaisten ja Baltian maiden sisartoimistojen kanssa. *Northern Prospects of Quantum* -tapahtuma kokosi 120 kutsuttua osallistujaa komissiosta, jäsenmaiden ministeriöistä ja rahoittajaorganisaatioista sekä itse kvanttitoimijoista. Tapahtumalla haluttiin lisätä maidemme kvanttiosaamisen tunnettavuutta komissiossa ja tiedonvaihtoa eri tiedepoliittisten toimijoiden välillä. Tapahtuman avaajina toimivat Suomen Akatemian ja Business Finlandin pääjohtajat.

Yhteistyö neljän muun IGLO-toimiston (EE, IE, LV ja SP) jatkui ja toukokuussa järjestettiin yhteinen verkottamistapahtuma terveysalan tutkijoille ja yrityksille Horisontin Klusteri 1 hakuteemojen tiimoilta. Tapahtumaan osallistui kaikkiaan reilut 50 henkeä. IGLO ERC-työryhmän sisäisenä aloitteena FiLi-toimisto järjesti marraskuussa Itävallan ja Saksan kanssa webinaarin tutkimustulosten hyödyntämisen mahdollisuuksista puiteohjelman ERC ja EIC-rahoitusmuotojen kautta. Suomesta puhujana toimi professori (emer.) Risto Ilmoniemi.

Aktiivista yhteistyötä jatkettiin myös suomalaisten TKI-toimijoiden kanssa. FiLi palveli delegaatioita yliopistoista, ammattikorkeakouluista sekä muista organisaatioista (mm. CSC, Metsäteollisuus

ry, Spinverse, Unifi). FiLin vierailijoihin lukeutui myös kaksi Akatemian rahoittamaa lippulaivaa, ACCC ja InFlames, joille FiLi toimi isäntänä, kun he pitivät kokoustaan EUE:llä komission ja Euroopan parlamentin jäsenten kanssa.

Toimintavuoden kruunasi onnistunut vaikuttamismatka Euroopan parlamentin täysistuntoviikolle Strasbourgiin joulukuussa 2023. Akatemian delegaatio tapasi kuusi Euroopan parlamentin jäsentä, MEP-avustajan ja poliittisen ryhmän neuvonantajan. Yhteydenpito parlamenttiin toivotettiin tervetulleeksi. Menneen vuoden saavutuksiin kuului myös IGLO-toimistojen yhteinen tapaaminen komissaari Mariya Gabrielin kanssa. Esille tuotiin IGLO-toimistojen merkitystä luottamuksellisena verkostona komission ja kansallisten toimijoiden välillä.

EU-neuvonta ja -aktivointi

Puiteohjelman kansalliset yhteyshenkilöt (*National Contact Points*) ovat Horisontti Eurooppa -ohjelman keskeinen toimija Suomessa. Suomen Akatemian ja Business Finlandin NCP:t tarjoavat yksityiskohtaista tietoa ohjelman työohjelmasta ja sen hakumahdollisuuksista. Lisäksi he järjestävät erilaisia tilaisuuksia hakijoille ja seuraavat suomalaishakijoiden onnistumista.

Esimerkkinä vuonna 2023 järjestetyistä tilaisuuksista voidaan mainita ensimmäiset ERC-hakemusten lukupäivät, joihin osallistui 180 tutkijaa. Palaute tilaisuuksista oli erittäin positiivista. Näissä tapahtumissa tutkijoilla oli mahdollisuus tutustua jo rahoitettuihin hakemuksiin ja saada arvokkaita ideoita oman hakemuksensa rakentamiseen. Tämä käytäntö täydentää erinomaisesti perinteisiä Akatemian ERC-haastattelukoulutuksia.

Lisäksi Akatemian ja Business Finlandin NCP:t yhdistivät voimansa järjestämällä webinaarin, jossa käytiin läpi tulevan missiotyöohjelman tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia. Webinaari tarjosi osallistujille myös ajantasaista yleistietoa missioista ja Euroopan komission yhteisen tutkimuskeskuksen (JRC) roolista Horisontti Eurooppa -ohjelmassa.

Edellisten tapahtumien ohella järjestettiin pohjoismainen Horisontti Eurooppa -ohjelman humanistis-yhteiskuntatieteellisten alojen (SSH) -integraation syventämiseen tähtäävä verkkotapahtuma. Näiden alojen tiiviimpi sitominen Horisontti-ohjelmaan lisää mahdollisuuksia ratkoa monimutkaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä. Tilaisuus, jossa myös tutkimushankkeet jakoivat kokemuksiaan SSH-integraatiosta, keräsi yli 200 pohjoismaista osallistujaa.

EU-rahoittajayhteistyö

Akatemia jatkoi osallistumista Horisontti-ohjelmiin pohjautuvien verkostojen ja kumppanuuksien toimintaan. Merkittävin osa tätä yhteistyötä ovat tutkijoille suunnatut yhteishanket, joissa Akatemia toimii yhtenä rahoittajana ja jotka tarjoavat suomalaisryhmille mahdollisuuden tehdä korkealaatuisia ja vaikuttavaa tutkimusta kansainvälisessä yhteistyössä. Rahoitusyhteistyön lisäksi Akatemia osallistuu kumppanuuksien muihin aktiviteetteihin, kuten esimerkiksi arvioinnit.

Akatemia osallistui vuonna 2023 edelleen käynnissä olevien Horisontti 2020 ERA-verkostojen sekä Horisontti Eurooppa -ohjelman (2021–27) 1. vaiheen kumppanuuksien piirissä toteutettavien hankehakujen rahoittamiseen sekä kahden yhteisrahoitteisen (*co-funded*) kumppanuuden käynnistämiseen. Osana Horisontti Euroopan strategista suunnitelmaa vuosille 2025–27, komissio aloitti 2. vaiheen Horisontin kumppanuuksien valintaprosessin. 49 aiemmin valitun kumppanuuden lisäksi on tarkoitus valita vielä kymmenkunta kumppanuusaloitetta yhteisohjelmoitujen (*co-programmed*) ja yhteisrahoitteisten (*co-funded*) aloitteiden joukosta. Akatemia on ollut mukana komission valmisteleavassa työpajassa ja välittänyt alustavia kantojaan kansallisen näkemyksen tueksi sekä osallistunut EU-rahoitusneuvonnan järjestämiin keskusteluihin.

Vuonna 2023 Akatemia osallistui yhden Horisontti Eurooppa -kumppanuuden ja kolmen Horisontti 2020 ERA-verkoston uuden yhteishankehaun rahoittamiseen (ks. taulukko 7). Hauissa valittiin rahoitukseen yhteensä 17 suomalaista osahanketta, joille Akatemian myöntämä rahoitus oli yhteensä noin 4,3 miljoonaa euroa.

Lisäksi kaikki *Biodiversa+* ja *NEURON Cofund2* -hauissa menestyneet suomalaiset osahankkeet saivat komission lisärahoitusta, yhteensä noin 540 000 euroa. Kaikissa näissä hauissa suomalaishakijoiden menestyminen, hankemäärällä mitattuna, oli parempi kuin hakujen keskimääräinen menestymisprosentti, joka vaihteli 12–23 prosentin välillä. Rahoitettavien hakujen määrä vaihtelee vuosittain toimikuntien strategisten valintojen ja käytettävissä olevan valtuuden pohjalta. Vuonna 2022 Akatemian kokonaisrahoitus vastaavissa hauissa oli yli kahdeksan miljoonaa euroa, ja suomalaisia osahankkeita oli 42.

Taulukko 7. Akatemian vuonna 2023 ERA-net-verkostoissa ja Horisontti Eurooppa -kumppanuuk-sissa rahoittamat haut ja hankkeet.

Kumppanuus tai verkosto	Haun teema ja hakuvuosi	Myönnetty rahoitus 2023 (€)	Suomalaisten osahankkeiden lkm
Biotieteiden, terveyden ja ympäristön tutkimus			

BiodivERSA+: European Partnership for Rescuing Biodiversity to Safeguard Life on Earth	Improved transnational monitoring of biodiversity and ecosystem change for science and society (haku 2022)	1 173 337	7
NEURON Cofund2:	Mental health mechanisms (haku 2023)	509 459	2
Luonnontieteiden ja tekniikan tutkimus			
CHIST-ERA: European Coordinated Research on Longterm Challenges in Information and Communication Sciences & Technologies	Security and Privacy in Decentralised and Distributed Systems (SPiDDS) sekä Machine Learning-based Communication Systems, towards Wireless AI (WAI) (haku 2022)	1 363 109	4
QuantERA	Quantum Phenomena and Resources sekä Applied Quantum Science (haku 2023)	1 287 618	4
YHTEENSÄ		4 333 523	17

Akatemia järjesti ensimmäisestä *Biodiversa+* -kumppanuuden hausta rahoitetuille kansainvälisille konsortioille työpajan, jonka tavoitteena oli parantaa aineistohallintasuunnitelmia. *Water4All*-kumppanuudessa Akatemia toteutti kansainvälisen työpajan, joka liittyi strategisen tutkimus- ja innovaatioagendan (SRIA) päivittämiseen. Helsingissä järjestettyyn työpajaan osallistui 47 henkilöä.

Akatemia osallistui NORFACE:n rahoittaman *Transformations to Sustainability* (T2S) -ohjelman lopuarviointiin 2018–22 yhdessä Iso-Britannian *Economic and Social Research Councilin* kanssa. Arvioinnin perusteella ohjelma oli merkittävä yhteiskuntatiedevetoisen kestävyystutkimuksen kehittäjä, ja tuotti myös politiikkavaikutuksia ja uusia analyysityökaluja.

Akatemia on pitkään toiminut mukana ERA-verkostojen ja EU-kumppanuuksien toimintaa ja seurantaan kehittävässä *ERA-LEARN*-hankkeessa. Akatemia järjesti *ERA-LEARN*-konsortion ja ohjausryhmän kauden 2018–23 loppukokouksen Helsingissä kesäkuussa.

European Cooperation in Science and Technology, COST

COST on johtava verkostoitumistyökalu eurooppalaisen tutkimusalueen rakentamisessa. Akatemia vastaa 41 jäsenmaan sekä yhden yhteistyö- ja yhden partnerimaan muodostaman COSTin kansallisesta koordinaatiosta.

Vuonna 2023 oli toiminnassa 292 COST-verkosta. Suomalaisten tutkijoiden COST-aktiivisuus nousi edellisvuoteen verrattuna lähes kaikilla mittareilla. Suomalaisia oli mukana 71 %:ssa kaikista COST-verkostoista (70 % edellisvuonna), suomalaisilla oli 44 johtopaikkaa verkostoissa (34 edellisvuonna). Lisäksi suomalaisten määrä verkostojen työryhmissä oli noussut 165 hengellä ja oli nyt 693. Etenkin naisten ja nuorten osuus johtopaikoilla ja työryhmissä oli noussut. Myös COST-verkostojen kautta Suomeen kotoutettu rahamäärä nousi 33 % edellisvuodesta ollen nyt 390 000 euroa. Verkostojen suomalaisten päähakijoiden ja koordinaattorien määrä oli edelleen merkittävästi pienempi kuin muissa pohjoismaissa ja Virossa.

Globaali yhteistyö

Vuonna 2023 lisättiin panostuksia Yhdysvaltojen kanssa tehtävään yhteistyöhön. *National Institutes of Healthin* (NIH) ja *National Science Foundationin* (NSF) kanssa järjestettiin rahoitushaut lippulaivojen edustamilla aihealueilla. NSF:n kanssa järjestetystä hausta rahoitettavaksi valittiin yhteensä kolme yhteishanketta, joiden suomalaisosapuolille Akatemia myönsi yhteensä lähes 1,4 miljoonaa euroa. Yhdysvaltalaisorganisaatiot rahoittivat hankkeiden yhdysvaltalaiset osapuolet. NIH:n kanssa järjestetyssä yhteishaussa NIH ei vertaisarvioinnin perusteella tällä kertaa ehdottanut hankkeita rahoitettavaksi.

Syyskuussa 2023 Akatemia osallistui Helsingissä järjestettyihin Suomen ja Yhdysvaltain välisiin tiede- ja teknologianeuvotteluihin. Neuvottelujen jälkeen NSF kutsui Akatemian ja Business Finlandin osallisiksi usean maan väliseen biotalousohjelmaansa. Kumpikin suomalaisorganisaatio liittyy ohjelmaan ja valmisteilla on tutkimusrahoitushaku vuodelle 2024.

Vuoden 2023 kuluessa valmisteltiin yhteishaku myös Yhdysvaltain puolustusministeriön kanssa (*U.S. Department of Defence, Basic Research Office, DoD*) ja se avattiin joulukuussa. Haku perustuu marraskuussa allekirjoitettuun kahdenväliseen yhteistyösopimukseen. Tähän uuteen ja pitkäjänteiseksi suunniteltuun yhteistyöhön liittyen Akatemian luona vieraili lokakuussa delegaatio DoD:stä.

Akatemian olemassa oleva yhteistyösopimus NSF:n kanssa huipentuu vuonna 2024 järjestettävään kahdenväliseen hakuun. Yhteistyön jatkamiseksi ja laajentamiseksi uuden runkosopimuksen valmistelu on aloitettu yhdessä NSF:n ja Business Finlandin kanssa.

Akatemia laajensi bilateraalista, yhteisiin hankehakuihin keskittyvää yhteistyötä myös Koreaan. Akatemia osallistui kesäkuussa Suomen ja Korean välisiin tiede- ja teknologiasopimusneuvotteluihin Helsingissä, ja lokakuussa Akatemia ja *Korean National Research Foundation* allekirjoittivat kahdenvälisen yhteistyösopimuksen (MoU). Sopimuksen pohjalta on päätetty yhteishankehaun järjestämisestä 6G ja kvanttiteknologian tutkimuksen aloilla vuonna 2024.

Vuonna 2023 Akatemian pääjohtaja vieraili mm. Singaporessa ja Koreassa. Akatemiassa vieraili ulkomaisten lähetystöjen edustajia, mm. Intian ja Tšekin suurlähettiläät, sekä ulkomaisten rahoittajien edustajia mm. Virosta, Ruotsista, Islannista, Japanista, Koreasta, Taiwanista, Brasiliasta ja Nigeriasta. Osana opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaa, Akatemia osallistui lokakuussa Suomen ja Kiinan välisiin tiede- ja teknologianeuvotteluihin Pekingissä.

Lisäksi Akatemia jatkoi työtään IIASA:ssa (*International Institute for Applied Systems Analysis*). Akatemia tuki IIASAn kesäohjelmaan valittuja nuoria tutkijoita ja laajensi tiedotusta IIASA:n tarjoamista mahdollisuuksista.

1.3.1.4. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 4 - avoimen tieteen edistäminen

Akatemian rahoituksen avulla tuotetut tutkimusaineistot tulee avata mahdollisimman pian tutkimustulosten julkaisemisen jälkeen FAIR-periaatteiden mukaisesti. Akatemia pyytää kaikilta rahoittajilta hankkeilta tutkimusaineistojen hallinnan suunnitelman koko hankkeen elinkaaren ajalta ennen kuin rahoituksen voi ottaa käyttöön.

Tulossopimuksen mukaisesti Akatemia on jatkanut avoimen tieteen edistämistä kehittämällä omia toimintojaan systemaattisesti avoimen tieteen käytänteitä tukeviksi. Toimeenpanon tueksi Akatemia on aktiivisesti mukana sekä kansallisissa että kansainvälisissä verkostoissa kehittämässä avoimen tieteen toimintatapoja ja linjauksia. Niistä mainittakoon muun muassa Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) johtama Avoimen tieteen rahoitus -työryhmä ja Avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallinen ohjausryhmä, tieteellisten julkaisujen avoimuutta edistävän *cOAlition S* -verkoston toiminta sekä Science European avointa tiedettä käsittelevä *Open Science* -työryhmä sekä tutkimusaineistojen hallintaa ja jatkokäyttöä edistävä Suomen *European Open Science Cloud (EOSC)* -foorumi.

Suomen Akatemian yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 4:

Akatemian rahoittamien tutkimusten aineistot, menetelmät ja tulokset ovat saatavilla avoimen tieteen periaatteiden mukaisesti.

Toimenpiteet:

Akatemia edellyttää tutkimushankkeiden sitoutumista julkaisujen sekä tutkimusaineistojen ja -menetelmien avoimeen saatavuuteen.

Vuodesta 2021 lähtien avatuissa rahoitushauissa Akatemia on edellyttänyt rahoitetuilta tutkimushankkeilta tutkimusjulkaisujen välitöntä avoimuutta tavalla, joka mahdollistaa tutkimustulosten välittömän ja laajan jatkokäytön. Tutkimusaineistojen osalta Akatemia on seurannut tutkimusaineistohallinnan edistymistä rahoittamissaan hankkeissa sekä tukenut tutkimusorganisaatioiden työtä aineistohallinnan palvelujen kehittämisessä. Lisäksi on täsmennetty tutkimusaineistojen jatkokäyttöä edistävää ohjeistusta rahoitushakuihin.

Akatemian omissa toimissa avoimen tieteen edistämistä on suunniteltu ja toteutettu erityisesti vastuullisen tutkijanarvioinnin edistämisen rinnalla. Akatemia on myös jäsenenä kansainvälisessä CoARA (*Coalition for Advancing Research Assessment*) -koalitiossa ja osallistuu sen työryhmien toimintaan aktiivisesti. Teemojen rinnakkainen työstäminen tukee erilaisten tieteellisten tuotosten arvottamisen tasapainottamista ja monipuolistamista.

Taulukko 8. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittari: FAIR-periaatteella tutkimusaineistonsa tuottaneiden akatemiahankkeiden suhteellinen osuus kaikista akatemiahankkeista

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
FAIR-periaatteella tutkimusaineistonsa tuottaneiden akatemiahankkeiden suhteellinen osuus kaikista akatemiahankkeista (%)	42,8	46	>50	49

Lähde: 1.9.2022-31.8.2023 vastaanotettujen akatemiahankkeiden loppuraporttien aineistosta on arvioitu kunkin hankkeen tutkimusaineistojen käsittelyn toteutumista FAIR-periaatteiden mukaisesti.

Taulukko 9. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittari: Akatemian rahoituksella tuotettujen avoimesti saatavina olevien vertaisarvioitujen julkaisujen osuus kaikista Akatemian rahoituksella tuotetuista julkaisuista (%)

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Akatemian rahoituksella tuotettujen avoimesti saatavina olevien vertaisarvioitujen julkaisujen osuus kaikista Akatemian rahoituksella tuotetuista vertaisarvioituista julkaisuista (%)	57	86	90	85

Lähde: SCOPUS-tietokannasta tunnistetut Akatemian rahoittamien hankkeiden 2023 julkaisemat vertaisarvioidut artikkelit. Laskentatapa on muuttunut 2022. Aiemmin indikaattori on laskettu menneen vuoden aikana vastaanotettujen loppuraporttien julkaisutietojen mukaisesti. Raporttitietojen perusteella oli vaikea luotettavasti kartoittaa avoimen julkaisun asteen vuositason muutoksia, siksi laskentatapa uudistettiin.

Suomen Akatemian yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 5:

Suomen Akatemian toiminta ja sen rahoittama tutkimus edistävät tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja diversiteettiä tieteessä sekä kestävän kehityksen tavoitteita.

Toimenpiteet

Akatemia vahvistaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden sekä diversiteetin toteutumista toimeenpannessaan ja kehittäessään tutkimusrahoitusmuotoja, rahoitusehtoja ja arviointikäytäntöjä sekä sidosryhmätyössä.

Akatemia edellyttää kestävän kehityksen periaatteiden huomioimista rahoittamisessaan hankkeissa osana vastuullisen tutkimuksen toimintatapoja.

1.3.1.5. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 5 - tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä kestävä kehitys

Akatemia on strategiansa ja arvojensa mukaisesti sitoutunut edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Tutkimusrahoitusta myöntävänä viranomaisena Akatemia varmistaa ja edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista tutkimusrahoitustoiminnassa ja rahoituspäätöksiä tehtäessä. Työnantajana edistetään henkilöstön tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Akatemian voimassa olevan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2022–2023 toimenpiteet liittyvät yleisiin toimintatapoihin, tutkimusrahoitustoimintaan sekä hallintoviraston henkilöstöön. Toimenpiteiden painopisteinä on 2022–2023 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulman valtavirtaistaminen vahvemmin Akatemian toimintaan ja valtavirtaistamista tukevien käytäntöjen edistäminen. Suunnitelma kattaa sukupuolten välisen tasa-arvon lisäksi yhdenvertaisuuslain syrjäntäperusteet.

Akatemian tavoitteena on, että kansainvälisten asiantuntijapaneelien sukupuolirakenne on mahdollisimman tasapuolinen. Hakemusarviointia ja arvioitsijoiden ohjeistusta on kehitetty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin liittyen. Naisten osuus kansainvälisten asiantuntijapaneelien arvioijista onkin kasvanut edelleen, mutta kasvu on ollut arvioitua hitaampaa (ks. taulukko 10).

Systemaattinen tiedonkeruu tutkimusrahoituksesta on myös tunnistettu yhdeksi tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäväksi toimenpiteeksi. Akatemia seuraa tutkimusrahoituksen hakijoiden ja rahoitettujen tutkijoiden sukupuolijakaumaa aktiivisesti. Taulukossa 11 on esitetty naisten osuus hakijoista 2023 ja osuus näyttää kasvaneen. Luku ei ole kuitenkaan vertailukelpoinen edellisiin vuosiin nähden, sillä talvihakuun siirtymisen vuoksi ei 2023 jätetty akatemiahanke- tai akatemiatutkijahakemuksia.

Toiminnallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään yhteistyössä yliopistojen ja muiden toimijoiden kanssa sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Akatemian tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustavoitteista ja toimenpiteistä on myös viestitty sidosryhmille. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön raportointia tehdään myös osana Akatemian vastuullisuusraportointia.

Akatemian hallintoviraston henkilöstön tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen osalta suunnitelman toimenpiteinä ovat yhdenvertaisuusnäkökulman vahvistaminen henkilöstösuunnittelussa, rekrytoinnissa ja palkkauksessa sukupuolten tasa-arvon rinnalla ja monimuotoisuusnäkökulman mukaan ottaminen suunnitteluun. Lisäksi arvioidaan hallintoviraston uudet toimintatavat

(henkilöstön etä- ja hybridityö, arviointityö/paneelityöskentely sekä toimitilakehittäminen) ja niiden vaikutus tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Myös tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvää viestintää ja koulutusta on kehitetty. Henkilöstön kokemuksta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta seurataan VMBaro -kyselyn kautta, ks. taulukko 45, toteuma 2023 oli tasa-arvon edistymisen osalta 4,13 ja yhdenvertaisuuden edistymisen osalta 4,08.

Taulukko 10. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittari: naisten osuus arvioinnin asiantuntijoista (kaikki haut)

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Naisten osuus (%) arvioinnin asiantuntijoista (kaikki haut)	34	37	50	41

Tiedot eivät sisällä liikkuvuus- ja NOP-HS-hakujen asiantuntijoita.

Taulukko 11. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittari: naisten osuus hakijoista (akatemiahankeet, akatemiaturkijat, tutkijatohtorit, akatemiaohjelmat, STN-rahoitus)

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Naisten osuus (%) hakijoista (akatemiahankeet, akatemiaturkijat, tutkijatohtorit, akatemiaohjelmat, STN-rahoitus).	39	41	41	51

Vuoden 2023 toteuma ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa, koska vuonna 2023 ei jätetty akatemiahanke- tai akatemiaturkijahakemuksia. Tutkijatohtorihakemukset sisältyvät vain vuoden 2021 toteumaan. Ei sisällä aiehakemuksia ja STN-ohjelmajohtajahakua.

Taulukko 12. Naisten osuus Akatemian syyskuun hakujen hakemuksista ja rahoitetuista hankkeista sekä rahoitettujen hankkeiden lukumäärä rahoitusmuodoittain päätös vuosina 2021-2023. Tilanne kunkin vuoden lopussa.

Rahoitus- muoto	Nais- ten osuus hake- muk- sista 2021	Nais- ten osuus hake- muk- sista 2022	Nais- ten osuus hake- muk- sista 2023	Naisten osuus rahoi- tetuista hank- keista 2021	Naisten osuus rahoi- tetuista hank- keista 2022	Naisten osuus rahoi- tetuista hank- keista 2023	Rahoitettujen hankkeiden lkm. 2021	Rahoitettujen hankkeiden lkm. 2022	Rahoitettujen hankkeiden lkm. 2023

Akatemia-hankkeet	34 %	35 %	37 %	36 %	38 %	37 %	270	258	286
Akatemia-tutkijan tehtävä	42 %	42 %	45 %	40 %	40 %	46 %	68	72	158
Tutkijatohtorin tehtävä	46 %	45 %		46 %	41 %		108	106	

Tietojen esittämistapa on muutettu edellisvuoden toimintakertomukseen verrattuna. Akatemiahankekonsortiot on laskettu osahankkeittain. Vuoden 2023 tiedot eivät sisällä enää tutkijatohtorihakua. Edellisvuoden toimintakertomuksessa raportoitu naisten osuus rahoitetuista hankkeista on päivittynyt 39 prosentista 38 prosenttiin vuonna 2022.

Vastuullisuus ja kestävä kehitys

Akatemian uudessa strategiassa painotetaan kestävyttä ja vastuullisuutta aikaisempaa enemmän. Toiminta-ajatus on ”Avaamme uusia väyliä korkealaatuiseen, vastuulliseen ja vaikuttavaan tutkimukseen”. Akatemia edistää vastuullisuuden ja kestävä kehityksen tavoitteita laaja-alaisesti ja pitkäjänteisesti monin konkreettisin toimin. Vastuullisuutta ja kestävä kehitystä edistävät toimet kohdistuvat sekä tutkimusrahoitukseen että hallintoviraston toimintaan.

Akatemia on edellyttänyt osana vastuullista tiedettä kestävä kehityksen periaatteiden huomioimista rahoittamisessa hankkeissa. Tutkijoita kannustetaan esittämään jo tutkimussuunnitelmassaan, osana yhteiskunnallista vaikuttavuutta, miten hanke edistää kestävä kehitystä, ja vastaavasti hankkeen loppuraportissa kertomaan, miten hanke ja sen tulokset ovat edistäneet kestävä kehitystä.

Akatemia laatii vuosittain vastuullisuusraportin, seuraa kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumuksen tavoitteiden toteutumista, ml. vastuullisuusviestintä, valtion vastuullisuusverkoston toiminnan seuranta sekä osallistuu Suomen kestävä kehityksen toimikunnan toimintaan.

Valtiokonttorin ohjeistuksen mukaisesti 2023 valmisteltiin toinen vastuullisuusraportti perustuen 2022 valittuihin neljään YK:n Agenda 2030 -tavoitteeseen:

- Tavoite 4: Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.
- Tavoite 5: Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.
- Tavoite 9: Rakentaa kestävä infrastruktuuria sekä edistää kestävä teollisuutta ja innovaatioita.

- Tavoite 13: Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.

Vuoden 2023 vastuullisuusraportti kohdentui erityisesti tutkimusrahoitukseen. Vastuullisuus on nostettu kattokäsitteeksi, jonka kautta kestävä kehityksen näkökulmia voidaan jäsentää ja tarkastella. Vastuullinen tiede on yläkäsite, jonka alle kuuluvat mm. kestävä kehitys, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, avoin tiede, tutkimusetiikka ja vastuullinen tutkijanarviointi.

Vuoden 2023 aikana käytiin runsaasti keskustelua sekä kädenjälkeen että jalanjälkeen (päästöjen pienentäminen) liittyen. Kädenjälki kohdistuu erityisesti tutkimusrahoitustoimintaan ja jalanjälki hallintoviraston toimintaan. Jalanjälkeä pienentää se, että hallintoviraston tilankäyttöä tiivistettiin noin puoleen verrattuna aiempaan ja matkustamiseen suhtaudutaan harkitsevasti.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden sekä kestävä kehityksen osalta ks. myös luku 1.6 ja taulukko 45.

1.3.1.6. Strategisen tutkimuksen neuvoston toiminta ja tutkimusrahoitus 2023

Suomen Akatemian yhteydessä toimii strategisen tutkimuksen neuvosto (STN). Neuvosto rahoittaa temaattista, ohjelmamuotoista, tieteellisesti korkeatasoista ja yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen pyrkivää tutkimusta, joka kohdistuu aikamme merkittävien haasteiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen. Valtioneuvosto päättää tutkimuksen teema-alueet STN:n esityksestä. Strategisen tutkimuksen ohjelmissa painotetaan tutkimustyön ohella vuorovaikutusta tiedeyhteisön ja tiedonkäyttäjien välillä.

STN päättää sille osoitetun myöntövaltuuden ja määrärahan käytöstä, ja päätökset toimeenpannaan osana Akatemian tutkimusrahoitustoimintaa.

Teemavalmistelu ja ohjelmarahoitus. Strategisen tutkimuksen ohjelmien valmistelu alkaa ajankohtaisten ja relevanttien teemojen ennakoinnilla ja tunnistamisella. Tutkimuksen sidosryhmät osallistuvat vuorovaikutteiseen teemavalmisteluun alusta lähtien. Vuonna 2023 valmisteltiin vuoden 2024 ohjelmahakuja. Teemavalmistelu oli käynnistynyt jo lokakuussa 2022 kaikille kiinnostuneille avoimella ideakyselyllä. Verkossa toteutetussa kyselyssä oli saatu kokoon yli sata erillistä teemaehdotusta, ja kyselyyn oli kirjautunut lähes 500 käyttäjää, joiden kesken käytiin aktiivista keskustelua ehdotuksista. Helmikuussa 2023 pidettiin etäyhteyksin kutsutyöpaja, jossa alustavia ehdotuksia kehitettiin eteenpäin ja johon osallistui lähes 70 henkilöä hallinnon, tutkimuksen ja muiden yhteiskunnan sektoreiden piiristä. Tiedonkulun ja tietotarpeiden välittymisen

edistämiseksi teemavalmistelun aikana kuultiin myös valtionhallinnon edustajia, kuten ministeriöiden kansliapäälliköitä ja valtioneuvoston tutkimus-, ennakointi-, arviointi- ja selvitystoimintaa koordinoivaa työryhmää (TEA-työryhmä). Teemaprosessin päätteeksi kesäkuussa 2023 STN luovutti valtioneuvostolle aloitteen kahdesta uudesta teemasta: *Vesi hyvinvoinnin, turvan ja rauhan elementtinä* sekä *Maahanmuuton, työn ja hyvinvoinnin vuorovaikutukset tulevaisuuden Suomessa*. Teemoja yhdistävänä painopisteenä aloitteessa oli *Demokratia*.

Valtioneuvosto teki joulukuun lopussa teemapäätöksensä siten, että päätetyt teema-alueet olivat *Vesi hyvinvoinnin, turvan ja rauhan elementtinä* sekä *Demokratian tulevaisuus*. Samassa yhteydessä valtioneuvosto tiedotti, että maahanmuuttoteeman valmistelua jatketaan itsenäisesti vuoden 2025 teemaksi.

Edellisvuoden teemavalmisteluun perustuvista ohjelmahauista tehtiin puolestaan rahoituspäätökset syyskuussa 2023. STN myönsi yhteensä 27 miljoonaa euroa rahoitusta ohjelmille *Energia- ja ympäristöalalla osana oikeudenmukaista vihreää murrosta* (JUST ENERGY) ja *Yhteiskunnalliset ratkaisut oikeudenmukaisessa vihreässä murroksessa* (JUST TRANSITION). Ohjelmahauissa rahoitusta oli haettu yhteensä 180 miljoonaa euroa. Kummallekin ohjelmalle valittiin erikseen avatulla haulla oma ohjelmajohtaja.

Rahoitettujen ohjelmien seuranta ja arviointi. STN:n tehtäviin kuuluu rahoitettujen tutkimushankkeiden seuranta ja vaikuttavuuden arviointi. Kolme ensimmäistä strategisen tutkimuksen ohjelmaa käynnistyi vuonna 2015, minkä jälkeen uusia ohjelmia on aloitettu vuosittain. Tyypillisimmintä ohjelmia ovat kuusivuotisia, mutta kesto on vaihdellut jonkin verran.

Vuonna 2015 alkaneet strategisen tutkimuksen ohjelmat EQUA, PIHI ja TECH päättyivät vuoden 2021 lopulla. Vuonna 2017 käynnistetty lyhyempi CITIZEN-ohjelma taas päättyi vuoden 2022 alussa. Näiden neljän ohjelman loppuarviointi saatiin valmiiksi kesällä 2023. Kunkin ohjelman toimintaa, tuloksia ja vaikutuksia arvioitiin omassa asiantuntijapaneelissaan. Paneelit koostuivat kansainvälisistä ja kotimaisista asiantuntijoista. Paneelien arvioiden mukaan kaikkien neljän ohjelman teemavalinnat olivat onnistuneita ja ajankohtaisia. Kukin ohjelma oli edistänyt monitieteistä, tiedeidenvälistä ja poikkitieteellistä tutkimusta. Arvioidut tutkimusohjelmat olivat myös kehittäneet vuorovaikutuksellisia toimintamalleja ja parantaneet yhteiskunnan valmiutta tarttua teemoissa kuvattuihin haasteisiin. Hankkeiden välinen yhteistyö sen sijaan olisi arviointien mukaan voinut olla toteutunutta aktiivisempaa ja tiedeidenvälisyys vielä laajempaa.

Kolmen ensimmäisen STN-ohjelman (EQUA, PIHI, TECH) tieteellistä vaikuttavuutta, julkaisuyhteistyötä ja monitieteisyyttä selvitettiin myös erillisellä bibliometrisellä analyysillä syksyllä 2023. Tieteen tietotekniikan keskus CSC:n laskemat tulokset osoittavat, että ohjelmissa tuotettujen tieteellisten julkaisujen (vuosina 2017–2020) viittausvaikuttavuus Top 10 -indeksillä mitattuna on selvästi yli Suomen keskitason. Kaikissa kolmessa ohjelmassa noin kolmannes julkaisuista oli tehty kansainvälisessä yhteistyössä ja noin kolmannes kotimaisten organisaatioiden välisessä yhteistyössä. Tieteellisten julkaisujen monitieteisyys niiden lähteiden diversiteetin mukaan laskettuna oli jokaisessa hankkeessa Suomen keskitasoa korkeampi. Julkaisujen monitieteisyys myös niiden saamien viittausten diversiteetin mukaan laskettuna oli useimmissa hankkeissa Suomen keskitasoa korkeampi.

Vuonna 2020 alkaneiden kahden strategisen tutkimuksen ohjelman CLIMATE ja LITERACY hankkeille ja ohjelmajohtajille järjestettiin välitarkastelu ja jatkorahoitushaku keväällä 2023. Välitarkastelun perusteella kaikki yhdeksän hanketta olivat edenneet odotetusti ja niille myönnettiin jatkorahoitus, yhteensä 27 miljoonaa euroa. Jatkorahoitus myönnettiin myös molempien ohjelmien ohjelmajohtajille.

Ohjelma- ja vaikuttavuustoiminta. Yhteiskunnallisen vuoropuhelun ja vaikuttavuuden mahdollistamiseksi strategisen tutkimuksen hankkeissa rahoitetaan tutkijoiden lisäksi vuorovaikutuksesta vastaavia henkilöitä. Hankkeiden toiminnassa on mukana myös lukuisa joukko yhteistyökumppaneita, kuten ministeriöitä, yrityksiä ja kunnallisia organisaatioita. Lisäksi kullakin ohjelmalla on oma ohjelmajohtajansa, joka edistää hankkeiden keskinäistä yhteistyötä, ohjelmatasoista sidosryhmätyötä sekä ohjelmarajat ylittävää yhteistoimintaa.

Strategisen tutkimuksen vastuualue puolestaan tukee ja koordinoi ohjelmajohtajien ja hankkeiden tekemää yhteiskunnallista vaikuttamistoimintaa. Vuonna 2023 vastuualueen henkilöstö järjesti hankkeille webinaarin, jossa keskusteltiin viestinnän ammattilaisten avustuksella tavoista rakentaa vaikuttavaa vuorovaikutusta ja tarjota oikea-aikaisesti tietoa päätöksenteon tueksi. Ohjelmajohtajien kanssa täydennettiin ratkaisuja tieteestä -verkkoportaalin (<https://ratkaisujatieteesta.fi/>) sisältöä sekä jatkettiin Tietokumppanuus-toimintamallin pilotointia parlamentaarisen sosiaaliturvokomitean kanssa. Strategisen tutkimuksen tietokumppanuudessa tutkijat ja tiedontarvitsijat yhdessä määrittelevät, millaisiin kysymyksiin pyritään löytämään vastauksia. Myös tiedontuotannon tavoista keskustellaan, ja tuloksena syntyy yhteiseen tavoitteenasetantaan perustuvia tietokoosteita. Järjestyksessä kolmas tietokooste *Digitalisaatio, työn murros ja sosiaaliturva* eteni pitkälle ja

valmistuu julkaistavaksi keväällä 2024. Tietokooste on sovittu esiteltävän eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle avoimessa kuulemisessa maaliskuussa 2024.

Strategisen tutkimuksen rahoituksen tunnuslukuja

Vuoden 2023 aikana oli käynnissä yhteensä 15 tutkimusohjelmaa, jotka muodostuivat 64:stä monitieteisestä konsortiosta (taulukko 13). Jokainen konsortio muodostui useasta osahankkeesta. Ohjelmissa työskenteli vuonna 2023 tutkijoita ja vuorovaikutustyöhön keskittyviä henkilöitä yhteensä 61:stä organisaatiosta.

Vuoden 2023 aiehakuihin tuli 61 konsortiohakemusta, joista rahoituksen sai varsinaisessa haussa 10 konsortiota. Myöntöprosentti oli konsortioiden lukumäärästä laskettuna 16.

Taulukko 13. Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamat, vuonna 2023 käynnissä olleet ohjelmat (käynnissä vuosina, konsortioiden lukumäärä ohjelmassa)

Ohjelma	Käynnissä	Konsortioita
Sopeutuminen kestäväen kasvun edellytyksenä, ADAPT	2018-2023	6
Kestäväen kasvun avaimet, GROWTH	2018-2023	6
Kohti kestäväää, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää, FOOD	2019-2025	3
Innovatiiviset materiaalit ja palvelut resurssiviisauden ja kestäväen kehityksen edistäjinä, IMPRES	2019-2025	3
Julkisen vallan muuttuva rooli ja yhteiskunnan ohjaamisen mahdollisuudet, STEER	2019-2025	3
Kulttuuri teknologisoituvassa yhteiskunnassa, CULT	2019-2025	3
Ilmastonmuutos ja ihminen, CLIMATE	2020-2026	4
Tiedon lukutaito ja tietoon perustuva päätöksenteko, LITERACY	2020-2026	5
Väestörakenteen muutokset - syyt, seuraukset ja ratkaisut, DEMOGRAPHY	2021-2017	5
Elonkirjon köyhtymisen ympäristölliset ja yhteiskunnalliset yhteydet, BIOD	2021-2017	3
Pandemiat yhteiskunnallisena haasteena, PANDEMICS	2021-2024	4
Turvallisuus ja luottamus algoritmien aikakaudella, SHIELDS	2022-2028	4
Lapset ja nuoret - hyvinvoivat tulevaisuuden tekijät, YOUNG	2022-2028	5
Energjaratkaisut osana oikeudenmukaista vihreää murrosta, JUST ENERGY	2023-2029	5
Yhteiskunnalliset ratkaisut oikeudenmukaisessa vihreässä murroksessa, JUST TRANSITION	2023-2029	5

Naisten osuus Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoituksen saajista on kasvanut rahoitusmuodon ensimmäisiin vuosiin verrattuna. Rahoitus myönnetään osahankkeittain, ja kaikki rahoitusmyönnot huomioon ottaen sukupuolten osuudet ovat varsin tasaiset (taulukko 14).

Taulukko 14. Vuosittain rahoitettujen osahankejohtajien määrä sukupuolittain tarkasteltuna

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	yhteensä	yht. %
Naiset	42	21	35	44	54	43	79	59	377	52
Miehet	57	20	45	30	52	38	62	50	354	48

STN:n ohjelmarahoitus on ollut sikäli ainutlaatuista, että rahoitusta on voitu myöntää myös ulkomaisiin suorituspaikkoihin. Tämän järjestelyn tarkoituksena on ollut tukea hankkeiden kansainvälistä työtä. Vuoden 2023 lopussa meneillään olleissa hankkeissa rahoituksen saajien joukossa oli yhteensä seitsemän ulkomaista yliopistoa tai tutkimuslaitosta. Vuoden 2023 jälkeen alkavissa ohjelmissa rahoitusta ei kuitenkaan enää myönnetä ulkomaisille suorituspaikoille. STN muutti tältä osin rahoitusperiaatteitaan Akatemian yleisten käytäntöjen mukaisiksi.

1.3.2. Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Kilpailullisen tutkimusrahoituksen rooli ja vaikuttavuus

Akatemian päätoimintamuoto on vertaisarviointiin perustuva kilpailullisen tutkimusrahoituksen myöntäminen. Tällainen tieteen ja tutkimuksen rahoitusjärjestelmä on tyypillinen lähes kaikissa länsimaissa. Kaikkiaan 2023 avattiin 36 hakua. Lukuun sisältyy tohtorikoulutuspilotin haku, jonka Akatemia toteutti opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta. Kaikkiaan haettavana oli 1 000 paikkaa, joista 800 paikkaa suunnattiin lippulaiva-aloille ja 200 vapaasti haettaville aloille. OKM teki rahoituspäätökset helmikuussa 2024. Talvihaun ensimmäinen hakukierros avautui marraskuussa.

Akatemian hallitus päättää vuosittain *Tutkimusrahoituspäätösten perusteet* -asiakirjassaan yleiset linjaukset rahoituksen perusteista, hakemuksen arvioinnin periaatteista ja käytössä olevien rahoitusmuotojen sisällöstä. Tieteellisten toimikuntien linjaukset rahoituspäätöksensä periaatteista täydentävät hallituksen linjauksia. Kaikki linjaukset ovat julkisia asiakirjoja ja saatavilla Akatemian verkkosivuilta.

Akatemialla on käytössään monipuolinen rahoituspaletti. Siihen kuuluu rahoitusmuotoja, joissa hakijana on yksittäinen tutkija tai tutkimusryhmä tai niiden muodostama konsortio sekä rahoitusmuotoja, joissa hakijana on tutkimusorganisaatio. Akatemian tavoitteena on kehittää rahoitusmuotojaan jatkuvasti siten, että ne ovat tiedeyhteisön ja yhteiskunnan kannalta mahdollisimman toimivia ja edistävät laadukkaan, vaikuttavan ja uudistuvan tutkimuksen tekemistä. Hakuprosessista on raportoitu luvussa 1.6.1.1.

Vuonna 2023 Akatemiaan saapui kaikkiaan 1628 hakemusta. Määrä oli pienempi aikaisempiin vuosiin verrattuna, sillä syyshaun muututtua talvihauksi, hakemukset jätettiin tammikuussa 2024.

Taulukko 15. Saapuneet hakemukset hakuvuosina 2021–2023 (sisältää aiehakemukset), konsortiot osahankkeittain.

Rahoitusmuoto	2021	2022	2023
Tutkijatohtorit	738		
Akatemiatutkijat	604	1 020	
Kliiniset tutkijat	37	39	
Tutkijatehtävien tutkimuskulut	152	137	63
Akatemiahankkeet	1 698	1 569	
Kansainväliset haut	222	80	57
Suunnatut akatemiahankkeet	503	319	217
Akatemiaohjelmat	79		119
Huippuyksiköt	184	74	
Yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen		13	
Lippulaivat	13		90
Tutkimusinfrastruktuurit	196	172	213
Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoitus	378	316	285
Muu tutkimustuki	282	156	584
Kaikki hakemukset yhteensä	5 086	3 895	1 628

Rahoitusmuotojen ryhmittelyä on osin muutettu edelliseen toimintakertomukseen verrattuna. Muuttuneen hakuajan vuoksi Akatemiaan ei jätetty akatemiahanke-, akatemiatutkija- eikä kliinisen tutkijan haun hakemuksia vuonna 2023. (Suomen Akatemia vastaanotti tammikuussa 2024 päättyneessä uudessa talvihaussa avoimena olleisiin hakuihin yhteensä 2 876 hakemusta.)

Tutkijatohtorihakemuksia ei enää ole ollut mahdollista jättää vuoden 2021 jälkeen. Akatemiaprofessorihakuja ei ollut vuosina 2021-2023. Muu tutkimustuki sisältää NOP-HS- ja NOS-HS-haut vuonna 2021, OKM:lle osoitetut liikuntatieteelliset tutkimushankkeet vuosina 2021 ja 2022 sekä Tohtorikoulutuspiilotin hakemukset vuonna 2023. Taulukko ei sisällä peruutettuja hakemuksia.

1.3.2.1. Suomen Akatemian tutkimusrahoitus rahoitusmuodoittain 2023

Vuoden 2023 tutkimusrahoituksesta 42 prosenttia kohdistui tutkimusryhmien rahoitukseen. Lisäksi huippuyksiköitä rahoitettiin 4,1 prosenttia. Tutkijatehtävien rahoitukseen (akatemiaprofessorit, akatemiattutkijat, ja kliiniset tutkijat sekä liikkuvuusapurahat) kohdistui 21 prosenttia. Rahoitukseen, jossa hakijana on organisaatio (tutkimuksen infrastruktuurit, yliopistojen profiloituminen ja lippulaivat) kohdistui 25,6 prosenttia. Strategisen tutkimuksen neuvoston ohjelmarahoituksen osuus oli 11,9 prosenttia. Muuhun rahoitukseen (ml. kv-jäsenmaksut kuten CERN ja ESO) kohdennettiin 7 prosenttia.

Taulukko 16. Suomen Akatemian myöntämä tutkimusrahoitus rahoitusmuodoittain (1 000 €)

Rahoitusmuoto	2021	2021	2022	2022	2023	2023
	€	%	€	%	€	%
Tutkijan rahoitus	95 338	19	85 950	18	108 076	21
Akatemiaprofessorin tehtävä	10 542	2,2				
Akatemiattutkijan tehtävä	30 445	6,2	32 250	6,6	92 996	18,2
Tutkijatohtorin tehtävä	27 672	5,6	26 688	5,4		
Tutkijatehtävien tutkimuskulut	22 716	4,6	23 015	4,7	8 743	1,7
Tutkijoiden kahdenvälisen liikkuvuuden apurahat	1 320	0,3	1 711	0,3	3 638	0,7
Kliininen tutkija	2 643	0,5	2 286	0,5	2 699	0,5
Tutkimusryhmä rahoitus	238 170	49	199 295	43	215 014	42
Akatemiahankkeet ml. kv-rahoittajayhteistyö	165 018	33,7	136 990	28,0	147 975	28,9
Akatemiaohjelmat ml. kansainvälinen yhteistyö	7 000	1,4			2 810	0,5
ICT-ohjelma	10 521	2,1	6 834	1,4	8 599	1,7
Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoitus	55 631	11,4	55 471	11,3	55 630	10,9
Tutkimusympäristöjen ja -keskittymien rahoitus	124 708	25	149 851	32	151 553	30
Tutkimuksen infrastruktuurit	35 713	7,3	42 346	8,6	34 574	6,8
Huippuyksikköohjelmat	25 000	5,1	29 000	5,9	21 110	4,1
Lippulaivat	13 995	2,9	28 505	5,8	45 869	9,0
Yliopistojen profiloitumisen rahoitus	50 000	10,2	50 000	10,2	50 000	9,8
Muu rahoituksen kohdentaminen	31 601	6	32 558	7	36 529	7
KV-jäsenmaksut	27 365	5,6	28 734	5,9	29 859	5,8
Hakemusarviointi, tutkimusrahoituksen tietojärjestelmien kehitystyö, muu tutkimustuki	4 236	0,9	3 824	0,8	6 670	1,3

Rahoitusmuoto	2021	2021	2022	2022	2023	2023
	€	%	€	%	€	%
Yhteensä (1000 €)	489 817	100	467 654	100	511 172	100

Nuoren sukupolven tutkijoille suunnatun rahoituksen uudistus toteutettiin vuoden 2022 syyshausta alkaen, jolloin aiemman kolmen nuorille suunnatun rahoitusmuodon sijasta avattiin vain yksi, uusimuotoinen akatemiaturkijan rahoitushaku. Rahoituspäätökset tehtiin 2023.

Uudistuksen tavoitteena oli yksinkertaistaa rahoituksen hakemista, joustavoittaa rahoituksen käyttöä ja kohtuullistaa onnistumisprosentteja. Uudistettu akatemiaturkijan rahoitus on tarkoitettu 2-7 vuotta sitten tohtorintutkinnon suorittaneille, mutta syyshaussa 2022 käytössä olleen siirtymäajan poikkeuksen vuoksi hakukelpoisuuden yläraja oli poikkeuksellisesti 9 vuotta tohtorintutkinnosta. Syyshaussa 2022 jätettiin 22 % vähemmän hakemuksia kuin nuorten rahoitusmuotoihin aiemmin yhteensä. Hakemusten laatu oli korkea ja 40 % niistä sai tieteellisessä arvioinnissa arvosanan 5 (*excellent*) tai 6 (*outstanding*). Yhteensä 153 hakijaa (16 % hakijoista kaikissa toimikunnissa) sai keväällä 2023 myönteisen rahoituspäätöksen. Myönnetyn rahoituksen määrä vaihteli kohtuullisen paljon, minkä voidaan todeta olevan uuden rahoitusmuodon joustavuuteen ja tutkimuksen yksilöllisiin tarpeisiin liittyvien tavoitteiden mukaista. Rahoitusmuodon tavoitteiden toteutumista seurataan suunnitelmallisesti tulevana vuosina.

Tutkimusrahoituksen muutosohjelma on käynnissä 2022-2024. Muutosohjelmassa tavoitellaan tutkimusrahoitustoiminnan sujuvoittamista ja työn tuottavuuden parantamista niin, että viraston talous tasapainotetaan julkisen talouden suunnitelman mahdollistamalle tasolle. Muutosohjelman tavoitteena on vähentää tutkimusrahoitustoiminnan työvoimatarvetta sujuvoittamalla keskeisiä prosesseja ja lisäämällä työn automatisointia. Rahoituksen myöntöprosessin keventämishanke osana Akatemia järjesteli uudelleen rahoitushakujensa vuosikelloa ja siirtyi akatemiaturkija-, akatemiahanke ja kliinisen tutkijan -rahoitushakemusten osalta syyshausta talvihakuun. Muutosohjelman tuloksista ks. 1.6.1.1.

Tutkijan rahoitus

Akatemiaprofessorit. Rahoitushakua ei ollut 2023.

Akatemiaturkijat. Uudistettua akatemiaturkija rahoitusta vuoden 2022 syyshaussa hakeneista 16 prosenttia sai rahoituksen (12 % vuonna 2022). Ks. taulukko 16. Talvihakuun siirtymisen vuoksi akatemiaturkijahakemukset jätettiin vasta tammikuussa 2024.

Kliinisen tutkijan rahoitus. Akatemia tukee kliinisessä työssä olevia lääkäreitä tai muita kliinistä potilastyötä tekeviä tutkijoita rahoittamalla osa-aikaista tutkimustyötä. Talvihakuun siirtymisen vuoksi rahoitushakua ei ollut 2023. Syyshaun 2022 rahoituspäätökset tehtiin 2023 ja rahoitusta myönnettiin kahdelletoista kliiniselle tutkijalle. Lopullinen myöntöprosentti oli 31 %. Naisia rahoitettavista tutkijoista oli 50 %.

Kliinisen tutkimuksen yhteistyöryhmä koostuu lääketieteellisten tiedekuntien dekaaneista tai kliinisen laitosten johtajista sekä biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunnan jäsenistä ja se nimitetään toimikunnan kaudeksi. Yhteistyöryhmä edistää kliinisen tutkijan tutkimusedellytyksiä, ja tiedonvaihto on tässä merkittävässä roolissa. Yliopistojen näkökulmasta Akatemian kliinisen tutkijan rahoituksen laajempi merkitys kliinisten tutkijoiden lukumäärään nähden on huomattavasti suurempi. Ks. taulukko 16.

Tutkijoiden kansainvälinen liikkuvuus. Suomen Akatemialla on useita kahdenvälisiä yhteistyösopimuksia ulkomaisten tutkimusrahoittajien kanssa. Näiden sopimusten perusteella rahoitetaan tutkijaliikkuvuutta Suomen ja Japanin, Manner-Kiinan, Taiwanin sekä Saksan välillä. Vuonna 2023 keskusteltiin Intian DST:n kanssa tutkijaliikkuvuushaun muodon uudistamisesta.

Liikkuvuusrahoitushakua on viime vuosina uudistettu perusteellisesti. Akatemia tarjoaa liikkuvuusrahoitusta ainoastaan Suomesta ulkomaille lähtevien tutkijoiden vierailuihin ja tilastoi vain myöntämänsä rahoituksen. Liikkuvuushakujen puitteissa Akatemia rahoittaa Suomeen suuntautuvaa liikkuvuutta ainoastaan japanilaisen Fellowship-stipendiaatin osalta sekä Kiina-yhteistyöhön liittyvien seminaarien järjestelykulujen osalta.

Yhteistyösopimukseen perustuvan liikkuvuusrahoituksen lisäksi Akatemia jatkoi Ukrainan tukemista järjestämällä kaksi Liikkuvuuskuusi Ukrainasta Suomeen -hakua ja myöntämällä 2,8 miljoonaa euroa 34 Ukrainasta Suomeen pakenevaa tutkijaa varten. Kevään haussa rahoitus painottui Ukrainassa vielä olevien tutkijoiden kutsumiseen, koska he ovat sodan keskellä ja fyysisesti kaikkein suurimmassa vaarassa. Syksyn haussa rahoitus painottui Suomeen jo paenneiden tutkijoiden tukemiseen, koska heidän olojensa vakauttaminen ja tutkimustyönsä turvaaminen on tärkeää ja vastuullista. Rahoitus myönnettiin kutsujina toimineiden suomalaisten tutkijoiden suorituspaikoille.

Taulukko 17. Yhteistyösopimukseen perustuva kahdenvälinen liikkuvuus 2023 (1 000 €)*

Liikkuvuuden suunta	Hakemusten lkm.	Haettu rahoitus €	Myöntöjen lkm.	Myönnetty rahoitus €
Liikkuvuus Suomesta	96	1 712	28	518

Liikkuvuus Suomeen	10	260	2	95
Yhteensä	106	1 972	30	613

*Tilasto ei huomioi tutkimusyhteistyön puitteissa Suomeen tulevia tutkijoita, joiden rahoituksesta vastaavat Akatemian ulkomaiset yhteistyökumppanit kahdenvälisten sopimusten mukaisesti.

Tutkimusryhmän rahoitus

Akatemiahankkeet. Akatemiahanke rakentuu tieteellisesti laadukkaan ja kunnianhimoisen tutkimussuunnitelman ympärille, jonka korkeatasoinen tutkimusryhmä tai tutkimusryhmien konsortio toteuttaa. Syyshaun 2022 rahoituspäätökset tehtiin 2023. Rahoitusta myönnettiin kaikkiaan 270 hankkeelle ja myöntöprosentti nousi edellisvuoden 15 prosentista 18 prosenttiin. Talvihakuun siirtymisen vuoksi akatemiahankehakemukset jätettiin vasta tammikuussa 2024.

Taulukko 18. Syyskuun haun hakemusten ja rahoitettujen hankkeiden määrä ja myöntöprosentti päätösvuosina 2021-2023 (rahoitushaku toteutettu päätösvuotta edeltävänä vuonna). Tilanne kunkin päätösvuoden lopussa, konsortiot on laskettu osahankkeittain.

Rahoitusmuoto	Hakemukset, lkm. 2021	Hakemukset, lkm. 2022	Hakemukset, lkm. 2023	Rahoitetut hankkeet, lkm. 2021	Rahoitetut hankkeet, lkm. 2022	Rahoitetut hankkeet, lkm. 2023	Myöntö-%, 2021	Myöntö-%, 2022	Myöntö-%, 2023
Akatemiahanke	1 747	1 687	1 557	270	258	286	15 %	15 %	18 %
Akatemiatutkija	597	601	1 018	68	72	158	11 %	12 %	16 %
Kliininen tutkija	45	37	39	11	10	12	24 %	27 %	31 %

Akatemiahankkeita koskeva päätösten lukumäärä vuodelta 2022 on tarkentunut edellisen vuoden toimintakertomuksessa raportoidusta 1686 päätöksestä 1687 päätökseen.

Ideat ratkaisuksi-tutkimuksen hyödyntämisen rahoitus. Akatemia pilotoi 2023 uutta tutkimustulosten hyödyntämistä edistävää rahoitusmuotoa. Esikuvina valmistelussa käytettiin Euroopan tutkimusneuvosto ERC:n *Proof of Concept* -rahoitusmuotoa ja Akatemian toteuttamaa kärkihanke-rahoituksen hakua (2016-2018, 30 miljoonaa euroa, 101 hanketta). Uutta rahoitusmuotoa valmisteltiin yhdessä Business Finlandin kanssa osana laajempaa tutkimus-yrittäjärajoitettujen rahoituksen kehittämisen kokonaisuutta.

Tutkimuksen hyödyntämisen rahoituksen tavoitteena on edistää tutkimustulosten hyödyntämistä kohti kaupallistamista ja muuta yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Rahoituksella tutkijat voivat

esimerkiksi pilotoida tai testata tutkimustuloksia käytännön olosuhteissa tai kehittää uusia toimintamalleja elinkeinoelämän, julkishallinnon tai kolmannen sektorin tarpeisiin.

Vuoden 2023 pilottihaku oli suunnattu huippuyksikkörahoitusta saaville hankejohtajille sekä lip-pulaivajohtajien valtuuttamille tutkijoille tutkimushankkeista kumpuavien tutkimustulosten hyö-dyntämiseen. Pilottihaun kokemusten perusteella Akatemia kehittää tutkimuksen hyödyntämisen rahoitusmuotoa tuleville vuosille.

Kiinnostus uutta rahoitusmuotoa kohtaan oli hyvä. Kaikkiaan 99 tutkijaa jätti hakemuksen hakuun, josta rahoitettiin 20 hanketta 6,9 miljoonalla eurolla. Rahoitetut kaksivuotiset hankkeet paneutuvat mm. ilmastonmuutoksen, syöpädiagnostiikan ja -hoidon, kiertotalouden, metsien moninaiskäy-tön, avaruusteknologian ja varhaiskasvatuksen haasteisiin.

Akatemiaohjelmat. Akatemiaohjelmat edistävät rahoituksellaan ja ohjelmatoiminnallaan korkea-tasoista, uudistuvaa ja vaikuttavaa tutkimusta sekä kansainvälistä että kansallista tutkimusyhteis-työtä. 2023 Akatemia rahoitti kaikkiaan 8 akatemiaohjelmaa.

Taulukko 19. Vuonna 2023 käynnissä olleet akatemiaohjelmat

Ohjelman nimi	Käynnissä
Elämän molekulaariset säätelyverkostot, R'Life	2020-2023
Hiili hyödyksi, C1Value	2020-2023
Ilmastonmuutos ja terveys, CLIHE	2020-2023
Kehitystutkimus, DEVELOP	2023-2026
Pandemiat ja muut kriisit sekä niihin varautuminen, Resilience	2021-2023
Ilmastonmuutoksen ja hiilineutraaliuden tutkimuksen akatemiaohjelma, Climate-Synergy	2022-2024
Kriittiset materiaalit kaupunkien kiertotaloudessa, ROMULUS	2022-2025
BioFuture2025	2017-2025

Vuonna 2023 toteutettiin Kehitystutkimuksen akatemiaohjelman (*Develop2*) rahoitushaku yh-dessä ulkoministeriön kanssa. Akatemia rahoitti 2,8 miljoonalla eurolla viisi tutkimushanketta ja ulkoministeriö neljä hanketta 3,1 miljoonalla eurolla. Kehitystutkimuksen ohjelmassa rahoitetaan monitieteistä ja ongelmalähtöistä tutkimusta, joka kuvaa ja tulkitsee kehityksen ulottuvuuksia, aut-taa ymmärtämään kehityksen esteitä ja etsii keinoja näiden esteiden poistamiseksi.

Vuonna 2023 suunniteltiin ja avattiin myös ensimmäinen *Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelman* haku. Liikuntatutkimuksen valtionavustukset siirtyivät opetus- ja kulttuuriministeriöstä Suomen Akatemian hoidettaviksi helmikuussa 2023 voimaan astuneen liikuntalain muutoksen myötä. Ensimmäinen uuden Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelman haku päättyy tammikuussa 2024. Ohjelma edistää fyysiseen aktiivisuuteen, liikuntaan ja urheiluun liittyvän tutkimuksen laatua, uusiutumista ja vaikuttavuutta. Ohjelma tuottaa uutta tietoa liikunnan edistämiseksi suuntaamalla tutkimusrahoitusta korkeatasoiseen, innovatiiviseen ja monialaiseen tutkimukseen.

Säteilyilmaisimet terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi *RADDESS 2018-2022* ja Tieteellä terveyteen *TERVA 2018-2022* ohjelmissa tehtiin loppuarviointeja. *RADDESS*-ohjelman loppuraportti korosti ohjelmassa tehdyn tutkimuksen korkeatasoisuutta. Moni ohjelman monitieteisistä hankkeista yhdisti laadukasta sensoriteknikkaa mm. lääketieteen alueelle.

Käynnissä olevissa akatemiaohjelmissa toteutettiin kansainvälisiä hakuja, joista on raportoitu luvussa 3.1.3. (Pohjoismainen yhteistyö).

Ohjelmien vaikuttavuutta pyritään lisäämään viestinnän ja vuorovaikutuksen keinoin. Ohjelmatapahtumia tutkijoille ja sidosryhmille järjestettiin etä-, läsnä- ja hybridijärjestelyin. Ohjelmat järjestivät yksin tai yhdessä sidosryhmien kanssa yhteensä 14 tapahtumaa. Tapahtumista 11:ssa tutkijat esittelivät tutkimushankkeitaan, niiden tuloksia sekä tutkimustulosten vaikuttavuutta. Näistä kaksi tapahtumaa keskittyi yritysvierailun muodossa tutkimus-yritysräjapinnan vahvistamiseen. Tämän lisäksi järjestettiin kaksi webinaaria ohjelmahakuviestintään ja yksi politiikkasuositusten kirjoittamiskoulutukseen. Järjestetyistä tilaisuuksista mainittakoon:

- Resilience-seminaari 2.10.2023 Helsingissä HY Tiedekulmassa osana STN Pandemics-ohjelman seminaaria
- Hiili hyödyksi C1 Value loppuseminaari ja yritysvierailu ohjelman tutkijoille 1.11.2023 Borealis, Porvoo
- Romulus-ohjelman vuosiseminaari Tampereella ohjelman tutkijoille ja asiantuntijayleisölle 23.8.2023
- Romulus-ohjelman tutkijoiden yritysvierailu metallien kierrätystä tekevään Kuusakoski Oy:n 17.11.2023.

- Policy Brief-koulutus useiden ohjelmien (Resilience, Climate-Synergy, CLIHE) tutkijoille 9.11.2023
- Liikuntatutkimuksen ohjelman puheenvuorot Liikuntatutkimuksen seminaarissa 6.-7.9.2023 Jyväskylässä ja Liikuntalääketieteen päivillä 29.11.2023 Helsingissä
- CLIHE-ohjelman loppuseminaari ohjelman tutkijoille ja asiantuntijayleisölle 14.12.2023 Helsingissä ja
- Climate Synergy -ohjelman Ilmasto, tiede ja tulevaisuus-haastattelusarja: Muuttuva ilmasto ja tulevaisuuden kaupungit 10.10.2023 ja Ilmastonmuutos arktisella alueella 24.10.2023

Osa akatemiaohjelmien tilaisuuksista oli suunnattu laajemmalle yleisölle ja osa tutkijoille. Laajan yleisön sai kiinnostumaan lokakuussa järjestetty *Pandemics ja Resilience* -ohjelmien seminaari 2.10.2023 *Kriisinkestävä Suomi – mitä voimme oppia koronapandemiasta?*, jossa keskusteltiin mm. pandemian opeista ministeri Kiurun kanssa. Myös *Climate-Synergy* -ohjelman haastattelusarja *Ilmasto, tiede ja tulevaisuus* keräsi laajasti yleisöä nettilähetyksiinsä. Elokuussa puolestaan Tampereen kaupunki osallistui Kriittiset materiaalit kaupunkien kiertotaloudessa Romulus-akatemiaohjelman tulevaisuuteen ja kestävään kehitykseen keskittyneeseen seminaariin.

Tutkijoille suunnatuissa seminaareissa tutkijat verkostoituivat, kertoivat muille tutkijoille tutkimustuloksistaan ja kävivät tieteellistä keskustelua. Esimerkiksi marraskuussa *R'Life* -ohjelman tutkijat kokoontuivat keskustelemaan eliöiden molekulaariin säätelyverkostoihin keskittyneistä tutkimushankkeistaan.

ICT-ohjelma on ollut kymmenvuotinen Suomen Akatemian ja Business Finlandin yhdessä toteuttama tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelma, jonka tavoitteina on vahvistaa alan korkeatasoista tutkimusta sekä mahdollistaa tuotteiden ja palvelujen kehittämistä ja innovaatioiden syntymistä. Akatemialla on ollut ohjelman aikana yhteensä 21 kansallista rahoitushakua sekä kansainvälisiä yhteishakua, joiden kautta tutkimusrahoitusta on myönnetty yhteensä noin 105 miljoonaa euroa.

ICT 2023 -ohjelman kautta on myös rahoitettu kansainvälisissä yhteishauissa menestyneiden ICT-hankkeiden suomalaisosapuolia. Rahoitetuissa tutkimuskokonaisuuksissa tutkitaan mm. uusia tekoälymenetelmiä, teollisuuden digitaalisen murroksen ICT-teknologioita, tietoturva, ICT-järjestelmien energiatehokkuutta, ohjelmistoja innovaation, liiketoiminnan ja kestävä kehityksen lähteenä sekä käyttäjäkeskeisiä terveysteknologioita ja digitaalisia terveystalv palveluja. Lisäksi ohjelman piirissä on tehty kohdennettuja toimia kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön sekä EU:n

tutkimusyhteistyökuvioissa että Yhdysvaltain kansallisen tutkimusrahoitusorganisaation NSF:n kanssa. NSF:n hauissa suomalaisten ja yhdysvaltalaisten tutkijoiden yhteistyöhankkeet ovat menestyneet selvästi keskimääräistä paremmin.

Vuonna 2023 järjestettiin ICT-ohjelman alla kaksi temaattista hakua: *Tieto- ja viestintäteknologian rajat ja Terveystietojen turvallinen käyttö* ja osallistuttiin eurooppalaisen yhteisrahoitteiseen CHIST-ERA -verkoston hakuun. Kyseessä olivat ohjelman viimeiset rahoitushaut, ja rahoitetut hankkeet päättyvät pääsääntöisesti vuonna 2026. Hakuihin tulleita hankkeita rahoitettiin 8,62 miljoonalla eurolla.

Terveystietojen turvallinen käyttö -haussa hankkeiden aihealueet painottuivat koneoppimisen käyttöön sellaisessa tietoturvatutkimuksessa, jossa käsitellään terveystietoja. *Tieto- ja viestintäteknologian rajat* -haun rahoitetut hankkeet käsittelivät ICT-alaa laaja-alaisemmin, ja hankkeiden aihealueet kattoivat mm. laskennallisia ja algoritmipainotteisia aiheita, koneoppimista ja tietoliikennetekniikkaa. Uutena nousevana tutkimusalana rahoitettiin myös kvanttietotekniikkaa, jolla on merkittävä rooli tulevaisuuden ICT-alalla.

ICT-ohjelman puitteissa osallistutaan eurooppalaiseen yhteisrahoitteiseen CHIST-ERA-verkoston. Sen tavoitteena on tukea uutta ja monitieteistä tutkimusta, jolla on potentiaalia johtaa teknologisiin läpimurtoihin ICT-alalla. Suomalaishakijat ovat menestyneet erinomaisesti verkoston hauissa vuosina 2018–2023. Vuonna 2023 CHIST-ERA-verkoston haussa rahoitettiin neljä suomalaista osahanketta yhteensä 1,36 miljoonalla eurolla. Haun teemat olivat *Security and Privacy in Decentralised and Distributed Systems ja Machine Learning-based Communication Systems, towards Wireless AI (WAI)*.

Vaikka pääosa suomalaisten hakijoiden menestyksestä liittyi koneoppimiseen tietoliikennejärjestelmissä (kaikissa rahoitukseen valituissa hankkeissa on mukana suomalaisosapuoli, yhdessä koordinaattorina), valittiin rahoitukseen myös yksi suomalaisosapuolen koordinoima tietoturvahanke, Tietoturvaan liittyvää hakuteemaa Suomi oli ehdottanut 2020 valmistuneen ICT2023-ohjelman kansainvälisen väliarvioinnin suositusten mukaisesti.

Vuonna 2023 selvitettiin ICT2023 ohjelman rahoituksen vaikuttavuutta ulkomaalaisten tutkijoiden houkuttelemisessa Suomeen sekä pitämisessä Suomessa. Kyselytutkimus toteutettiin sähköpostitse käynnissä olevien ja päättyneiden hankkeiden vastuullisille johtajille. Vastausprosentti oli korkea, noin 76 prosenttia. ICT2023 ohjelman hankkeissa työskentelevistä tutkijoista noin 43 prosentilla oli ulkomaan kansalaisuus ja ICT rahoituksella oli kriittinen merkitys Suomeen tulemisen tai

Suomessa pysymisen kannalta noin 67 prosentissa ulkomaisista tutkijoista. ICT2023 -hankkeissa työskennelleistä ulkomaisista tutkijoista yli neljännes oli siirtynyt kyselyn ajankohtana elinkeinoelämän palvelukseen Suomessa.

Tutkimusympäristöjen ja -keskittymien rahoitus

Tutkimuksen infrastruktuurit ja kansainvälinen tutkimusinfrastruktuuriyhteistyö. Suomen Akatemiassa toimivan tutkimusinfrastruktuurikomitean (TIK) tehtävänä on seurata ja kehittää kansallista ja kansainvälistä tutkimusinfrastruktuuritoimintaa. Tutkimusinfrastruktuurikomitea päivitti tutkimusinfrastruktuurien pitkän aikavälin suunnitelman (TIPAS) vuoteen 2030. TIPASn päätavoitteina on:

- Edistää tutkimusinfrastruktuurien mahdollisuuksia tukea korkeatasoista tutkimusta ja sen uudistumista ja näin lisätä Suomen tieteen kilpailukykyä
- Vahvistaa tutkimusinfrastruktuurien kykyä tuottaa uutta tietoa sekä kasvattaa ja houkuttaa uusia osajia
- Motivoida tutkimusinfrastruktuureita vaikuttavaan ja vuorovaikutteiseen yhteistyöhön tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimijoiden kanssa

Suomen Akatemia avasi suunnitellusti tutkimusinfrastruktuureille kohdennetut rahoitushaut: FIRI2023 -haut tiekartan ja tiekartan ulkopuolisille tutkimusinfrastruktuureille, kutsuhaut Suomen jäsenyyksille kansainvälisissä tutkimusinfrastruktuureissa sekä EuroHPC-vastinrahahaun. Tutkimusinfrastruktuurikomitea teki hauista rahoituspäätöksiä vuonna 2023 yhteensä 34,5 miljoonalla eurolla.

Edellä mainittujen rahoituspäätösten lisäksi tutkimusinfrastruktuurikomitea päätti Suomen kansainvälisten velvoitteiden nojalla kohdentaa 8 miljoonaa euroa lisärahoitusta FAIR-tutkimusinfrastruktuurin rakentamiskulujen Suomen osuuden kattamiseksi. Lisäksi tutkimusinfrastruktuurikomitea päätti kohdentaa 1,4 miljoonaa euroa kansainvälisten tutkimusinfrastruktuurien jäsenmaksuihin.

Taulukko 20: Tutkimusinfrastruktuurikomitean rahoituspäätökset vuonna 2023

Rahoitus	Rahoitettu tutkimusinfrastruktuuri (lkm)	Rahoitus (€)
FIRI23: tiekartta	11	31 459 563
FIRI23: tiekartan ulkop.	1	875 000
EuroHPC-vastinraha	7	2 211 292
FAIR-tutkimusinfrastruktuuri	1	8 000 000
Jäsenmaksut	16	1 356 034

Tutkimusinfrastruktuurikomitea hyväksyi vuonna 2023 yhteensä 43 tutkimusinfrastruktuurin rahoitettujen hankkeiden loppuraportit vuosilta 2019-2022. Rahoitusta oli yhteensä myönnetty 56,7 miljoonaa euroa.

Taulukko 21: Tutkimusinfrastruktuurien vaikuttavuudesta: Lähde: Tutkimusinfrastruktuurien loppuraportit 2019-2022.

Raportoidut hankkeet (kpl)	Henkilötyövuodet	Julkaisut (kpl)	Rahoituskokonaisuus (M€)		Käyttäjät (lkm/hanke)		Yhteistyökumppanit, N=1246 735 (%)		Uudet teknologiat ja patentit
			Akatemian FIRI-rahoitus	Muu rahoitus	Julkinen sektori	Yksityinen sektori	Julkinen sektori	Yksityinen sektori	
43	207,1	4 700	56,7	200	57-39 milj.*	0-1 060	95	5	620

* Luku sisältää aineistojen lataukset ja virtuaaliset käyttökerrat

Suomen kestävä kasvun ohjelma (RRP) oli 2023 käynnissä kolme toimenpidekokonaisuutta:

- 1) P3C3I2 Vihreää siirtymää tukeva TKI-rahoituksen kokonaisuus – Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen;
- 2) P3C3I5 Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit; ja
- 3) P3C3I6 Innovaatio- ja tutkimusinfrastruktuurien edistäminen – Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit.

Näissä kokonaisuuksissa oli yhteensä 181 osahanketta, jotka muodostavat yhteensä 56 konsortiohanketta. Hankkeet edistävät hiilineutraalisuutta ja ilmastonmuutokseen sopeutumista, sekä digitaalisen teknologian tutkimusta. Kokonaisuudessaan Akatemian kautta on investoitu RRF-tutkimus- ja tutkimusinfrastruktuurihankkeisiin 89 miljoonaa euroa. RRF-rahoitus jakautuu alueellisesti laajasti ja edistää korkeatasoista ja monitieteistä tutkimusta yli 80 tutkimusalalla.

Kaikki rahoitettavat hankkeet ovat DNSH (*Do No Significant Harm*) -periaatetta koskevan teknisen ohjeen (2021/C58/01) mukaisia ja vastaavat vaatimusta EU:n ja kansallisen ympäristölainsäädännön noudattamisesta.

RRF-rahoitukselle valmisteltiin 2023 muun muassa tarkastuksissa saatuja suosituksia koskeva kehittämistyön toimeenpanosuunnitelma, RRF-rahoituksen hankkeiden valvonta- ja tarkastussuunnitelma, petostentorjuntasuunnitelma ja RRF-petosriskiarvio sekä RRF-hankkeiden raportointiohje ja sen liitteenä DNSH-itsearviointilomake DNSH-periaatteen toteutumisen seurannan arvioimiseksi ja vaikuttavuuskertomuspohja.

Komission näkyvyysvaatimusten mukaisesti RRF-hankkeiden käyttöön tehtiin viestintämateriaalit keväällä 2023. Viestintäyhteistyötä on tiivistetty myös OKM:n hallinnon sisällä.

Business Finlandin kanssa aloitettu tiivis yhteistyö RRP-suunnitelman mukaisesti jatkui. Yhteistyö koskee paitsi ohjelmatoimintaa myös RRF-rahoituksen hallinnon ja valvonnan järjestämistä käytännössä.

Lippulaivaohjelma tukee korkeatasoista tutkimusta ja siitä kumpuavaa laajaa taloudellista ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Lippulaivoissa yhdistyvät vahva yhteistyö elinkeinoelämän ja muun

yhteiskunnan kanssa, muuntautumiskyky sekä taustaorganisaatioiden vahva sitoutuminen. 2023 toteutettiin lippulaivaohjelman 4. haku, jossa valittiin 4 uutta lippulaivaa. Näiden päätösten jälkeen lippulaivaohjelmaan kuuluu kaikkiaan 14 lippulaivaa.

- 6 lippulaivaa, rahoituskausi 2018–2026
- 4 lippulaivaa, rahoituskausi 2020–2028
- 4 lippulaivaa, rahoituskausi 2024–2031

Kaikkiaan kymmenen lippulaivaa on jättänyt kahden ensimmäisen vuoden jälkeen vaadittavan väliraportin, vuosina 2021 (6 lippulaivaa) ja 2023 (4 lippulaivaa). Raporttien perusteella voidaan todeta ohjelman olevan tuloksellinen. Kahden ensimmäisen toimintavuotensa aikana lippulaivat ovat saaneet rahoitusta yhteensä yli miljardi euroa, josta noin viidesosa on tullut Suomen Akatemialta. Suurimpana rahoittajana ovat toimineet yliopistot ja tutkimuslaitokset, joiden osuus kokonaisrahoituksesta on ollut 31 prosenttia. Muita merkittäviä rahoittajia ovat olleet mm. EU, Business Finland ja liikeyritykset.

Lippulaivojen henkilöstöstä noin kaksi kolmasosaa on ollut suomalaisia ja yksi kolmasosa ulkomaalaisia. Miesten osuus lippulaivojen henkilöstöstä on ollut 53 prosenttia ja naisten osuus 47 prosenttia. Eniten lippulaivat ovat työllistäneet jatko-opiskelijoita, mutta myös tutkijatohtorit, tutkijat ja avustava henkilöstö ovat tehneet huomattavan määrän työtä lippulaivoissa. Lisäksi lippulaivoissa on työskennellyt merkittävä määrä professoreita ja ei-akateemista vaikuttavuushenkilöstöä.

Lippulaivat ovat luoneet kahden ensimmäisen toimintavuotensa aikana lähes 3000 uutta työpaikkaa. Uusia kansainvälisiä työntekijöitä on rekrytoitu melkein 800. Lippulaivojen alaisuudessa on suoritettu yli 1200 maisterin tutkintoa ja lähes 500 tohtorin tutkintoa. Lippulaivat ovat synnyttäneet 18 ERC-projektia, yli 8200 vertaisarvioitua julkaisua, noin 240 patenttia, lähes 180 startup-yrittystä ja yli 160 lisenssisopimusta.

Lippulaivoilla on ollut kahden ensimmäisen toimintavuotensa aikana yhteensä yli 2700 yhteistyökumppania 83 eri maasta. Merkittävimpiä yhteistyökumppaneita ovat olleet yliopistot ja tutkimuslaitokset sekä yritykset. Noin puolet lippulaivojen yhteistyökumppaneista ovat olleet uusia. Ulkomaalaisten osuus yhteistyökumppaneista on ollut 65 prosenttia.

Huippuyksikköohjelmat. Huippuyksikkö on tutkimusyhteisö, joka on saavuttamassa oman alansa kansainvälisen parhaimmiston tai on jo sen saavuttanut. Huippuyksikköohjelmassa uudistuminen toteutetaan uusien tutkimusaiheiden, menetelmien, lähestymistapojen ja tutkimusryhmien

muodossa. Huippuyksikön kahdeksan vuotta kestävä kausi jakaantuu kahteen osaan (5 + 3 vuotta). Huippuyksiköitä rahoittavat Suomen Akatemian lisäksi isäntäorganisaatioina toimivat yliopistot ja tutkimuslaitokset, joiden kanssa toteutettava pitkäjänteinen yhteisrahoitus mahdollistaa riskin ottamisen ja uudet avaukset. Lisäksi huippuyksiköt saavat rahoitusta useista muista lähteistä.

Akatemia arvioi rahoittamiensa huippuyksiköiden tutkimuksen edistymisen rahoituskauden puolivälissä. Arvioinnissa käydään läpi yksiköiden neljän vuoden toiminta viidentenä toimintavuonna. Arvioinnin tulosten perusteella huippuyksikön loppukauden rahoitus voi laskea, nousta tai pysyä samana. Rahoitus voidaan myös lopettaa.

2023 käynnissä olivat huippuyksikköohjelma 2018–2025 ja huippuyksikköohjelma 2022–2029.

Yliopistojen profiloituminen (Profi). Yliopistojen profiloitumisen tukeminen kilpaillulla rahoituksella -rahoitusmuodon tavoite on tukea ja nopeuttaa tutkimuksen laadun kehittämistä yliopistojen omien valintojen pohjalta. Akatemian rahoitus on määräaikaista silloitusrahoitusta. Vuonna 2023 ei järjestetty Profi-hakua, Profi7 -haun jälkimmäiset rahoituspäätökset (50 miljoonaa) tehtiin kuitenkin tammikuussa 2023.

Akatemia on toteuttanut kaikkiaan seitsemän Profi-hakua vuosina 2015–2022. Näinä vuosina rahoitusmuoto on arvioitu kahdesti: “Profiloitirahoituksen vaikutukset yliopistojen strategiseen suunnitteluun ja johtamiseen” (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:27); Profi-rahoitusmuodon suunnitelmien toteutumisen arviointi” (Suomen Akatemia 12.6.2019). Arviointien perusteella Profi-rahoitus on vahvistanut tutkimusta ja lisännyt yliopistojen monitieteistä ja tieteidenvälistä yhteistyötä ja se on myös onnistunut nopeuttamaan yliopistojen strategioiden mukaista profiloitumista.

Profi -rahoituksen vaikuttavuutta selvitetään myös rahoituskauden päättymisen jälkeen jätettyjen loppuraporttien perusteella. Profi 1–4 -hakujen loppuraporteissa rahoitusta saaneet yliopistot ovat nostaneet rahoituksen vaikuttavuudesta seuraavia:

- Profi-rahoitus on vahvistanut tutkimuksen laatua kaikissa rahoitusta saaneissa yliopistoissa
- Profi-rahoituksella on ollut vipuvaikutus kansallisen ja kansainvälisen rahoituksen hankkimiseen
- Julkaisujen määrä ja laatu on noussut

- Rekrytointien rooli korostunut: vahvistettu olemassa olevia vahvuuksia tai nopeutettu uusien tutkimusalojen käynnistymistä
- Yliopistojen sisäinen ja ulkoinen (myös yritykset) yhteistyö lisääntynyt
- Monitieteisten ja tieteidenvälisen alustojen luominen ja kehittäminen

Akatemian myöntämä tutkimusrahoitus 2023

Edellisten vuosien tapaan Akatemian myöntämästä tutkimusrahoituksesta valtaosa kohdistui yliopistoille, kaikkiaan 78,5 prosenttia. Tutkimuslaitoksille (ml. Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy) kohdistui vajaat 12 prosenttia. Ulkomaisten organisaatioiden rahoitusosuus 5,3 prosenttia kohdistui käytännössä tutkimuksen infrastruktuureja ylläpitäville organisaatioille.

Taulukko 22. Tutkimusrahoituspäätökset suorituspaikoittain (1 000 €)

Organisaatioryhmä	2021	2021	2022	2022	2023	2023
	€	%	€	%	€	%
Yliopistot	384 276	78,5	375 975	80,4	401 298	78,5
Yliopistosairaalat	3 687	0,8	3 513	0,8	5 926	1,2
Tutkimuslaitokset	59 373	12,1	43 002	9,2	59 970	11,7
Ulkomaiset organisaatiot	23 392	4,8	24 058	5,1	27 150	5,3
Rekisteröidyt yhdistykset/Tieteelliset seurat	0	0	0	0	0	0
Ammattikorkeakoulut	533	0,1	3 703	0,8	2 114	0,4
Yritykset	1 540	0,3	1 077	0,2	3 793	0,7
Muut organisaatiot	17 016	3,5	16 326	3,5	10 922	2,1
Yhteensä	489 817	100	467 654	100	511 173	100

Taulukko 23. Haettu ja myönnetty tutkimusrahoitus yliopistoittain (1 000 €)

Yliopisto	2021 haettu	2021 rahoitettu	2022 haettu	2022 rahoitettu	2023 haettu	2023 rahoitettu
Aalto-yliopisto	259 813	50 332	239 145	65 035	176 750	41 531
Helsingin yliopisto	571 723	145 195	389 056	103 058	449 077	136 563
Itä-Suomen yliopisto	133 039	21 913	134 998	23 702	156 810	48 605
Jyväskylän yliopisto	164 240	36 116	135 653	26 214	123 193	28 628
Lapin yliopisto	12 896	699	15 911	3 876	13 937	6 224
Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto	54 815	7 087	44 880	4 980	37 128	6 489
Oulun yliopisto	179 436	23 738	197 974	43 041	155 069	32 716
Svenska Handelshögskolan	6 281	1 011	6 363	514	3 896	60
Taideyliopisto	6 074	498	6 030	1 290	9 786	4 020
Tampereen yliopisto	225 848	47 460	176 494	43 780	176 049	44 685
Turun yliopisto	200 061	39 304	205 560	53 006	166 625	42 116
Vaasan yliopisto	23 066	3 652	11 532	1 751	11 643	1 834
Åbo Akademi	49 209	7 271	49 536	5 720	38 330	7 825
Yhteensä	1 886 500	384 276	1 613 132	375 975	1 518 293	401 296

Taulukko 24. Yliopistoille ja tutkimuslaitoksille myönnetty tutkimusrahoitus organisaatioittain (1 000 €)

Organisaatio	2023 rahoitus	2023 %
Yliopistot		
Aalto-yliopisto	41 531	10,3
Helsingin yliopisto	136 563	34,0
Itä-Suomen yliopisto	48 605	12,1
Jyväskylän yliopisto	28 628	7,1
Lapin yliopisto	5 945	1,5
Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto	6 489	1,6
Oulun yliopisto	32 716	8,2
Svenska Handelshögskolan	340	0,1
Taideyliopisto	4 020	1,0
Tampereen yliopisto	44 685	11,1
Turun yliopisto	42 116	10,5
Vaasan yliopisto	1 834	0,5
Åbo Akademi	7 825	1,9
Yliopistot yhteensä	401 297	100
Valtion tutkimuslaitokset		
Geologian tutkimuskeskus	3 228	5,6
Ilmatieteen laitos	12 425	21,6
Luonnonvarakeskus	10 194	17,7
Maanmittauslaitos Paikkatietokeskus	4 994	8,7
Suomen ympäristökeskus	8 829	15,3
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy	11 808	20,5
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos	3 513	6,1
Työterveyslaitos	164	0,3
Ulkopoliittinen instituutti	864	1,5
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	1 520	2,6
Valtion tutkimuslaitokset yhteensä	57 539	100

Toiminnallinen tuloksellisuus:

Suomen Akatemia toimii laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti ottaen huomioon valtiontalouden toiminnalle asettamat reunaehdot.

Toimenpiteet

Suomen Akatemia käsittelee sille osoitetut tutkimusrahoitushakemukset laadukkaasti ja tehokkaasti.

Tutkimusrahoituksen hakijat saavat ajanmukaisen tiedon Suomen Akatemian rahoitusperiaatteista ja -mahdollisuuksista sekä päätöksenteosta.

Akatemia toimeenpanee tutkimusrahoituksen muutosohjelman vuosina 2022-2024.

Muut tutkimuslaitokset		
Elinkeinoelämän tutkimuslaitos	558	23,0
Pellervon taloustutkimus PPT ry	944	38,8
Suomen Biopankkiosuuskunta	213	8,8
Suomen Syöpärekisteri	315	13,0
UKK-instituutti	400	16,5
Muut tutkimuslaitokset yhteensä	2 430	100

1.4. Toiminnallinen tehokkuus

1.4.1. Toiminnan tuottavuus

Akatemian toiminnan tehokkuuden seuranta perustuu sisäisen laskennan tuottamiin tietoihin toimintaprosessien kustannuksista. Toimintolaskennan avulla on selvitetty kustannusten kertymistä toimintojen kautta loppusuoritteille. Akatemian välittömiä suoritteita ovat mm. hakemusten käsittely ja päätöksenteko (ks. luku: Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet).

Akatemian toiminnan kulut (ml. tuotot) olivat vuonna 2023 yhteensä 50,3 miljoonaa euroa, joka sisältää edelleen jaettavaa tutkimusrahoitusta yhteensä 34,7 miljoonaa euroa. Tämä edelleen jaettava tutkimusraha koostuu valtion tutkimuslaitosten tutkimushankkeiden maksatuksista ja luokitellaan tilinpäätöksessä valtion talouden toiminnan kuluihin. Loput toiminnan kuluista yhteensä 16,2 miljoonaa euroa ovat Akatemian viraston tehtävien suorittamisesta aiheutuvia kuluja. Tässä luvussa käsitellään kyseisiä toiminnan kokonaiskustannuksia.

Akatemian hallintoviraston toiminnan kokonaiskustannukset olivat yhteensä 16,2 miljoonaa euroa, josta Akatemian toimintamenomäärärahaa käytettiin yhteensä 13,5 miljoonaa euroa ja tutkimusmäärärahaa yhteensä 2,7 miljoonaa euroa. Tutkimusmäärärahasta maksettiin tutkimuksen tukitoimintoja, kuten hakemusarvioinnin (ulkopuolisten asiantuntijoiden kustannuksia) ja tutkimusrahoituksen järjestelmiin liittyviä kustannuksia.

Kokonaiskustannusten jakautuminen

Toiminnan kokonaiskustannukset nousivat 5,4 % vuoteen 2022 verrattuna. Henkilöstökustannukset nousivat 2,1 %, vaikka tehdyt henkilötyövuodet laskivat vuoden takaisesta (141,0 htv vuonna 2022) lähes 7 henkilötyövuotta ollen 133,4 htv vuonna 2023. Muun muassa VES-ratkaisu sekä

palkkaliukuma vaikuttivat kustannusten nousuun. Tarkempi analyysi henkilöstöressurssien käytöstä ks. 1.7.

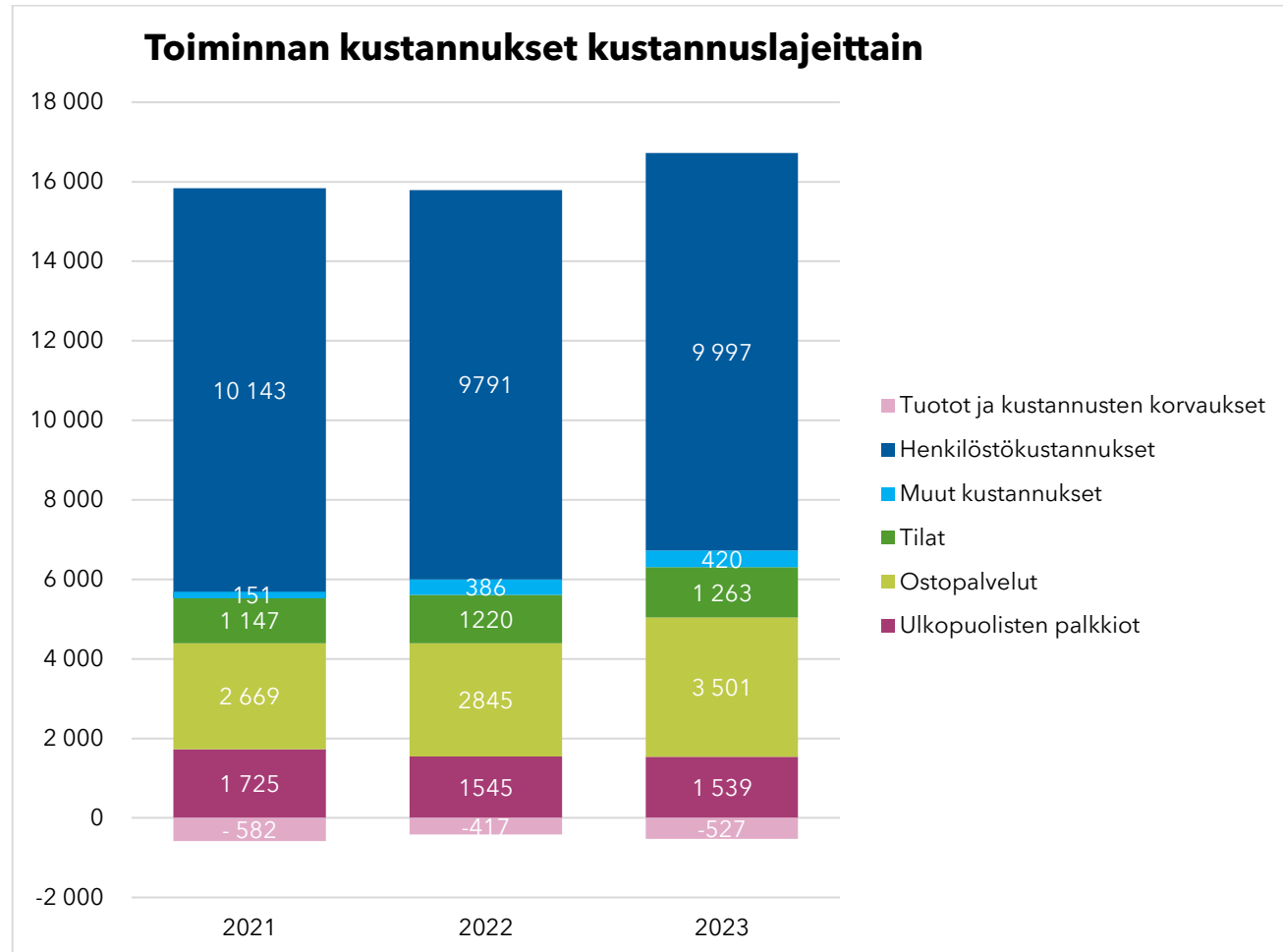
Ulkopuolisten palkkiot sisältävät luottamushenkilöiden kuukausipalkkioita (hallituksen ja toimikuntien puheenjohtajat ja jäsenet) sekä kotimaisten ja ulkomaalaisten asiantuntijoiden palkkioita, jotka koostuvat lähinnä hakemusrarviointiin osallistuvien asiantuntijoiden kuluista ja lausuntopalkkioista. Nämä kustannukset pysyivät samalla tasolla kuin vuonna 2022.

Ostopalvelut nousivat 23,1 % verrattuna vuoteen 2022. Kasvua on aiheutunut mm. tutkimusrahoituksen järjestelmien eli SARA:n ja sen liittymien sekä integraatioiden kehittämisestä (mm. tiedon-siirtovelvoite VA-tietovarantoon). Muissa ostopalveluissa kehitys oli laskusuuntainen.

Toimitilakustannukset nousivat 3,5 % vielä 2023. Elokuussa 2023 Akatemia tiivistä merkittävästi toimitilojaan, mutta säästövaikutukset näkyvät täysimääräisesti vuodesta 2024 alkaen.

Muut kustannukset nousivat 8,6 %. Tämä johtui pääosin matkakustannusten lisääntymisestä vertailuvuoteen 2022. Matkakustannukset ovat kuitenkin pitkällä aikavälillä tarkastellen laskeneet valtion matkustusstrategian mukaisesti merkittävästi pandemiaa edeltäneestä ajasta (2019).

Akatemian tuotot ja kustannusten korvaukset nousivat 26,3 % vuoteen 2022 verrattuna ollen 0,5 milj. euroa. Kyse on pääosin korvauksista yhteisrahoitteisten hankkeiden hallinnoinnista ja määrä vaihtelee vuosittain riippuen käynnissä olevista hankkeista. Suurimmat tekijät olivat vasta alkaneesta Develop2-hankkeesta saatavat kustannusten korvaukset sekä NordForsk-yhteistyöstä saatavat tuotot.

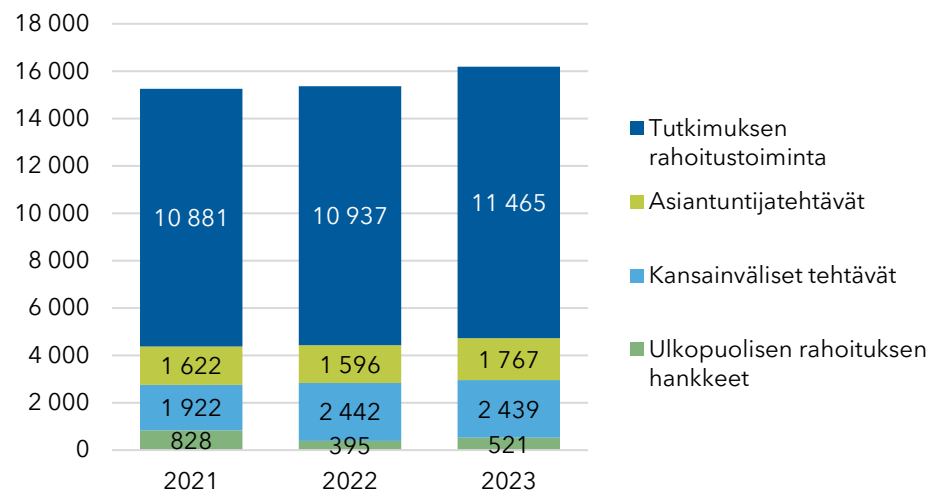
Kuva 2. Toiminnan kustannukset kustannuslajeittain

Päätoimintojen kokonaiskustannukset

Toiminnan kustannusjakauma perustuu toiminnoille asti vietyihin kustannuksiin, toiminnoille on kohdennettu myös tukitoimintojen kustannukset. Toiminnan kokonaiskustannukset on kohdennettu päätoiminnoille kuvassa 3. Vuoteen 2022 verrattuna kokonaiskustannukset nousivat 0,8 miljoonaa euroa eli 5,4 %. Tutkimuksen rahoitustoimintaan kohdistuneet kustannukset nousivat 4,8 %. Kasvua selittävät käynnissä oleva tutkimusrahoituksen SARA-järjestelmän kehitystyö, VA-digi-

integraation kehittämiskustannukset sekä hankehallintotehtävien lisäys esim. RRP-rahoituksen osalta sekä hakemuseriöinnin kehitystehtävät esim. muutosohjelmaan ja talvihakuun liittyen. Asiantuntijatehtävien kustannuksissa nähtiin 10,7 % nousu. Sidosryhmäyhteistyön lisääntymiseen vaikutti johdon sidosryhmätyön lisäksi mm. RRP-rahoitukseen liittyvä yhteistyö ja Sivistyshallinto 2030 -hanke sekä vaikuttavuuseriöinnin lisääntyminen. Kansainvälisten tehtävien kustannukset pysyivät samalla tasolla kuin vuonna 2022. Ulkopuolisen rahoituksen hankkeiden kustannukset nousivat 31,9 % vuoteen 2022 verrattuna. Tähän vaikuttivat Develop2-hankeeseen sekä liikunta-tutkimusrahoitukseen liittyvä työ.

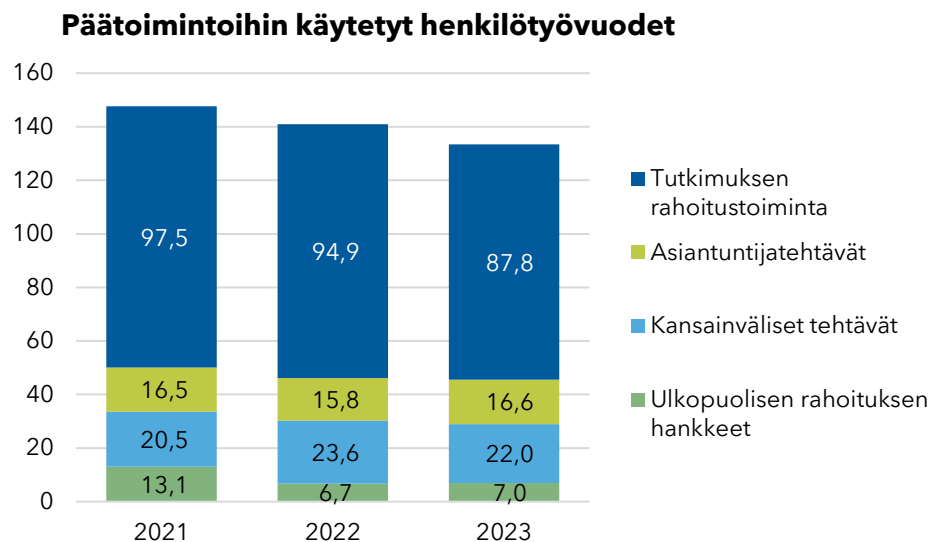
Kokonaiskustannukset päätoiminnoittain

Kuva 3. Kokonaiskustannukset päätoiminnoittain (1 000 euroa)

Henkilötyövuosien määrä oli 133,4 (kuva 4), eli määrä laski viisi prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna (141,0 vuonna 2022). Tutkimuksen rahoitustoimintaan kohdentunut

henkilötyövuosimäärä laski mm. muutosohjelman kehittämistyön tuloksena.

Kuva 4. Päätoimintoihin käytetyt henkilötyövuodet

Toiminnan tuottavuudesta ja sen kehityksestä kertoo tutkimusrahoituksen käsiteltyjen hakemusten määrä suhteutettuna hallintoviraston henkilötyövuosilla. Kun käsiteltyjen hakemusten määrä jaetaan henkilötyövuosilla, saadaan suhdeluvuksi 28,2.

Taulukko 25. Käsitellyt hakemukset per henkilötyövuosi

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Käsitellyt hakemukset suhteessa henkilöresursseihin (lkm./koko-naishtv)	34,4	31,3	32	28,2

1.4.2. Toiminnan taloudellisuus

Toiminnan taloudellisuutta tarkastellaan akatemiahankkeiden osalta suhteuttamalla tutkimuksen rahoitustoiminnan kokonaiskustannukset käsiteltyihin hakemuksiin. Rahoitustoiminnan kokonaiskustannukset saadaan, kun toimintolaskennalla akatemiahankkeiden rahoitusmuodolle

kohdennetaan koko hakemus- ja rahoitusprosessin kustannusten lisäksi myös tukitoimintojen kustannukset.

Akatemiahankkeiden (ml. suunnatut akatemiahankkeet) kokonaiskustannukset suhteutettuna hakemusten kappalemääriin (kustannukset rahoitushakemusta kohden) on esitetty alla taulukossa 22. Laskennassa on käytetty kolmen vuoden keskiarvoja tasoittaakseen suunnattujen hakujen vuosittaisen määrän vaihtelun vaikutusta. Toteuman nousuun vaikuttaa hakemuserien lasku.

Taulukko 26. Akatemiahankkeiden käsittelykustannus

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Akatemiahankkeiden käsittelykustannus (euroa/hakemus)	1 476	1 511	1 450	1 602

Toiminnan taloudellisuutta kuvaa myös rahoitustoiminnan kustannusten osuus myönnetystä tutkimusrahoituksesta, joka vuonna 2023 oli 2,2 %. Rahoitustoiminnan kustannukset ovat kansainvälisesti verrattuna alhaiset.

Taulukko 27. Rahoitustoiminnan kustannusten osuus myönnetystä rahoituksesta

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Rahoitustoiminnan kustannusten osuus myönnetystä rahoituksesta (%)	2,2	2,3	< 3,5	2,2

Strategisen tutkimuksen neuvoston perustamisen yhteydessä vuonna 2015 sovittujen budjetointiperusteiden mukaisesti STN:n hallinnointikulut eivät saa ylittää 3 prosenttia neuvoston vuosittaisesta myöntövaltuudesta. Strategisen tutkimuksen neuvoston hallintokustannukset lasketaan tämän perusteella suorina toiminnan kustannuksina eli kustannuksiin ei ole vyörytetty epäsuoria. Lisäksi kustannukset sisältävät ohjelmajohtajien kulut.

Taulukko 28. STN:n hallintokustannusten osuus strategisen tutkimuksen neuvoston vuosittaisesta myöntövaltuudesta

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
STN:n hallintokustannusten osuus vuosittaisesta myöntövaltuudesta	2,4	2,2	≤ 3,0	2,0

1.4.2.1. Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Suomen Akatemian vuonna 2023 saamat tuotot liiketaloudellisesti hinnoitelluista maksullisista suoritteista olivat yhteensä 81 416 euroa (73 486 euroa vuonna 2022). Tuotot koostuivat Fulbright Suomi -säätiön kanssa tehdyn toimitilojen alivuokraussopimuksen vuokratuotoista ja käyttökorvauksista. Valtiokonttorin määräyksen VK/99662/00.00.00.01/2022 mukaan kirjanpitoyksikön tulee esittää yksittäisen osa-alueen kustannusvastaavuuslaskelma toimintakertomuksessa, jos osa-alueen tuotot ovat vähintään miljoona euroa.

1.4.2.2. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei ole vahvistanut Suomen Akatemialle erityisiä tulostavoitteita yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuudesta. Vuonna 2023 Suomen Akatemian yhteisrahoitteiseen toiminnan tuotot koostuivat EU:n rahoittamien hankkeiden hallintokuluihin saaduista tuotoista. Akatemian vuonna 2023 saamat yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot olivat yhteensä 192 922 euroa (181 000 euroa vuonna 2022). Valtiokonttorin määräyksen VK/1077/00.01/2014 mukaan kirjanpitoyksikön tulee esittää yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma toimintakertomuksessaan silloin, kun kirjanpitoyksikön saama ja varainhoitovuodelle jaksotettu rahoitus on vähintään miljoona euroa.

1.5. Tuotokset ja laadunhallinta

1.5.1. Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Akatemian rahoittama tutkimus tuottaa julkishyödykkeinä tutkimustuloksia: niiden hyödyntäminen uuden tutkimuksen pohjaksi ei vähennä muiden toimijoiden mahdollisuuksia hyödyntää samoja tuloksia. Tutkimustulokset ovat lähtökohtaisesti myös vapaasti saatavilla.

Akatemian oman toiminnan tulokset (esim. rahoituspäätökset) ovat välineitä, joiden avulla tuotetaan erityisen korkealaatuisia ja vaikuttavia julkishyödykkeitä (tutkimustuloksia). Akatemian tiedepoliittinen toiminta tuottaa välittömiä julkishyödykkeitä kuten raportteja, tiedepoliittista dataa ja analyyseja, joista raportoitu tarkemmin kohdassa 3.1. toiminnan vaikuttavuus (yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite 3). Myös tiedettä koskeva viestintä tuottaa välittömiä julkishyödykkeitä, kuten tiedepoliittisia artikkeleita ja haastatteluja sekä Akatemian johdon ja asiantuntijoiden blogikirjoituksia.

Välittömiä suoritteita ovat hakemusten käsittely ja päätöksenteko, arviointi, hankkeiden seuranta ja valvonta sekä tutkimuksen verkottaminen esimerkiksi ohjelmamuotoisessa rahoituksessa. Akatemian tuottama tiedepoliittinen viestintä voidaan myös katsoa suoritteiksi. Myös asiantuntijalausekunnat voidaan niin ikään katsoa suoritteiksi, niistä on raportoitu taulukossa 32. Myönnettyjä tutkimushankkeita koskeviksi välillisiksi suoritteiksi voidaan katsoa esimerkiksi käynnissä olevien hankkeiden lukumäärä, Akatemian myöntämällä rahoituksella työskentelevien henkilöiden määrä sekä hankkeista raportoidut tulokset (esimerkiksi julkaisut).

Käsiteltyjen tutkimusrahoitushakemusten määrä oli 13 252 koko kolmivuotiskaudella 2021–2023.

Taulukko 29. Rahoitustoiminta, käsitellyt hakemukset (rahoituspäätösten määrä, ei sisällä aiehakemuksia, konsortiot osahankkeittain)

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Rahoitustoiminta, käsitellyt hakemukset (lkm.)	5 077	4 415	4 200	3 760

Taulukossa 26 esitetään vuoden 2023 aikana käynnissä olleiden tutkimushankkeiden lukumäärä (hankekanta) ja taulukossa 27 hankekanta on eritelty rahoitusmuodoittain. Käynnissä olevien hankkeiden määrä on laskenut vuodesta 2022.

Taulukko 30. Rahoitustoiminta, hankekanta (rahoituspäätökset, jotka voimassa tilivuoden aikana)

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Rahoitustoiminta, hankekanta (lkm.)	4 863	4 958	4 100	4 688

**Taulukko 31. Tutkimusrahoituksen hankekanta (käynnissä olevat hankkeet) rahoitusmuodoittain (kpl).
Konsortiot osahankkeittain.**

Rahoitusmuoto	2021 kpl	2021 %	2022 kpl	2022 %	2023 kpl	2023 %
Tutkijatohtorit	449	9	459	9	343	7
Akatemiatutkijat	409	8	413	8	496	11
Akatemiaprofessorit	28	1	19	0,4	19	0
Tutkijatehtävien tutkimuskulut	550	11	552	11	479	10
Akatemiahankkeet	1 255	26	1 251	25	1 295	28
Suunnatut akatemiahankkeet	382	8	446	9	437	9
Akatemiaohjelmat	245	5	209	4	121	3
Huippuyksikköohjelmat	90	2	132	3	132	3
Yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen	37	1	20	0,4	17	0
Lippulaivat	18	0	24	0,5	25	1
Tutkimusinfrastruktuurit	162	3	159	3	162	3
Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoitus	567	12	579	12	590	13
Muu tutkimustuki*	671	14	695	14	572	12
Yhteensä	4 863	100	4 958	100	4 688	100

* Muu tutkimustuki sisältää muun muassa: tutkijoiden liikkuvuusrahoituksen, kv- jäsenmaksut ja rahoitusosuudet

Akatemian rahoituksella arvioidaan tehtävän vuosittain eri organisaatioissa noin 3 000–3 500 henkilötyövuotta (2022 yht. n. 3 900 htv). Vuoden 2023 alustava luku on 3 500 htv. Lopullinen tieto saadaan, kun viimeisetkin maksatuspyynnöt on käsitelty.

1.6. Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Akatemian palvelukyky muodostuu toisaalta hakemusten laadukkaasta ja tehokkaasta käsittelystä ja päätöksenteosta sekä hankkeiden seurannasta ja varainkäytön valvonnasta. Akatemian rahoitustoiminnan kustannukset ovat kansainvälisesti katsoen pienet (taulukko 27).

Toinen Akatemian palvelukyvyyn komponentti on tiedepoliittisena asiantuntijana ja vaikuttajana toimiminen sekä aktiivinen vuorovaikutus eri tahojen kanssa. Akatemia tuottaa tietoa tiedepoliittisen päätöksenteon tueksi, edistää suomalaisen tieteen tunnettavuutta ja näkyvyyttä sekä kansallisessa tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä että kansainvälisesti.

Asiakastyytyväisyyden sidosryhmäkysely toteutetaan joka toinen vuosi, joten vuoden 2023 mittarin toteumatietoa ei ole saatavilla.

Taulukko 32. Toiminnallisen tuloksellisuuden mittari, tuotokset ja laadunhallinta: asiakastyytyväisyys (sidosryhmäkysely max. 5)

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Asiakastyytyväisyys (max. 5)	-	3,75	-	-

1.6.1.1. Tehokas tutkimusrahoitusprosessi - rahoituksen hakeminen, arviointi ja päätöksenteko

Suomen Akatemian keskeinen tehtävä on rahoittaa tieteellistä tutkimusta, tutkimusedellytyksiä ja niiden hyödyntämistä. Tutkimusrahoitustoiminnan prosessi hakumuodoista ja niiden perusteella avattavista hauista, arviointiin ja luottamuselinten päätöksentekoon on mittava kokonaisuus, joka käsittää useita osaprosesseja.

Akatemian hakumuodot on kuvattu tarkemmin luvussa 1.3.2.1. Eri rahoitusmuotojen haku-, arviointi ja myöntöprosessit ovat pääosin samanlaisia, joskin yksityiskohdissa voi olla eroavaisuuksia. Akatemian rahoitustoiminnan keskeinen periaate on rahoitettavan tutkimuksen korkea laatu. Korkeatasoinen kansainvälinen arviointi on tärkein työväline tunnistaa parhaimmat ja lupaavimmat tutkimusrahoitushakemukset rahoitettaviksi.

Akatemian järjestämät kansainväliset arviointipaneelit järjestettiin 2023 etäyhteyksin. Etäpaneelien toiminta vakiintui pääasialliseksi käytänteeksi korona-aikana. Niin paneelijärjestelyt kuin itse arviointiprosessi ovat saaneet kiitosta paneelien puheenjohtajien muistioissa arvioitsijoille toteutuissa kyselyissä.

Vuonna 2022 käynnistyneen muutosohjelman tavoitteena Akatemia on pyrkinyt määrätietoisesti kehittämään erityisesti syyshaun prosessia hakemusten käsittelyn nopeuttamiseksi ja päätöksenteon läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Syyshaku on ollut sekä hakemusmäärältään ja rahoitusvolyymiltaan suurin haku. Syyshaku muutettiin 2023 talvihauksi, joka toteutetaan ensimmäisen kerran 2023-2024 siten, että haku avattiin marraskuussa 2023 ja haun päättymispäivä oli tammikuussa 2024. Muutoksen yhteydessä tiivistetään haun arviointi- ja päätöksentekoprosessia siten, että

luottamuselimet voivat tehdä rahoituspäätökset samassa aikataulussa kuin aikaisemmin. Haun sulkeutumisesta päätöksentekoon kestää siten noin 3,5 kuukautta vähemmän kuin aikaisemmin.

Hakemusten arvioinnissa talvihaussa siirrytään menettelyyn, jossa hakija valitsee itse tutkimusrahoitushakemukselleen sopivimman arviointipaneelin Akatemian ennalta ilmoittamien paneelien joukosta. Ennalta määritellyt paneelit mahdollistavat arvioijien kutsumisen paneelin kuvauksen perusteella jo ennen hakuajan päättymistä. Paneelien määrä samalla vähentyy ja paneeleista pyritään muodostamaan mahdollisimman tasakokoisia, arvioinnin ja päätöksenteon yhdenmukaisuuden takaamiseksi. Menettely mahdollistaa hakemusten käsittelyajan lyhentämisen. Useilla eurooppalaisilla tutkimusrahoittajilla on käytössä vastaavanlainen menettely,

Mahdollisuus valita hakemukselleen arviointipaneeli vahvistaa myös hakijan vaikutusmahdollisuuksia arviointiin sekä lisää Akatemian arvioinnin läpinäkyvyyttä asiakaskunnan suuntaan. Paneelikonaisuuden valmistelussa järjestettiin avoin sidosryhmäkuuleminen keväällä 2023.

Arvioinnin kokonaisprosessi uudistuu talvihaun yhteydessä selkeästi kaksivaiheiseksi. Kaikille hakemuksille pyydetään vähintään kahden yksittäisen panelistin ennakoarviointilausuntoa ennen varsinaista paneeliarviointia, ja hakemus etenee varsinaiseen arviointipaneeliin vain, jos vähintään toisen arvioijan antama kokonaisarvosana on 5. Paneeliarviointiin eteneville hakemuksille laaditaan paneelin yhteenvetolausunto hakemuksen vahvuuksista ja heikkouksista. Uudistus kohdentaa näin ollen arviointiprosessin resursseja aikaisempaa selkeämmin parhaimpiin hakemuksiin. Menettely otetaan käyttöön ensimmäisen kerran talvihaussa 2024, mutta kokemusten perusteella sitä on tarkoitus laajentaa myös muihin hakuihin.

Tutkimusrahoituksen hakija saa asiantuntijalausannon itselleen, mikä antaa myös rahoittamatta jääneille hakijoille tärkeää vertaistietoa hakemuksen kansainvälisestä tasosta. Arviointiprosessin ja päätöksenteon avoimuutta ovat lisänneet myös rahoituspäätöksiin kirjatut perustelut, joissa avataan rahoituspäätökseen vaikuttaneita kriteereitä hakijoille.

Haku- ja arviointikäytänteiden kehittämistyö on edellyttänyt mittavaa valmistelu- ja suunnittelu-työtä:

- hakuohjeistuksen uudistaminen, hakukelpoisuusehtojen selkeyttäminen, mallipohjien laatiminen hakijoiden käyttöön, hakijakunnan informointia ja hakuneuvontapalvelun uudistaminen

- paneelikokonaisuuden suunnittelu, arviointipaneelien kuvausten laatiminen (paneelin aihealue, tieteenalat, asiasanat, menetelmät) tiedeyhteisön palautteen perusteella, arviointiohjeistuksen uudistaminen ja arvioitsijoiden informointi.

Akatemia kerää tutkimusrahoitustoimintansa kehittämiseksi hakijoilta, arviointipaneelien puheenjohtajilta, luottamuselimiltä ja henkilöstöltä systemaattisesti palautetta. Eri sidosryhmien kanssa käytävissä keskusteluissa on säännöllisesti esillä rahoitusmuodot, niiden uudistamistarpeet tai uudentyyppisten rahoitusmuotojen tarve. Akatemia panostaa vertaisarviointimenettelyn laadukkaaseen järjestämiseen ja on saanut toimintatavoistaan hyvää palautetta asiantuntijapaneelien jäseniltä.

Taulukko 33. Toiminnallisen tuloksellisuuden mittari, tuotokset ja laadunhallinta: Ask & Apply -tilaisuuksien lukumäärä / osallistujien määrä

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2022 toteuma
Ask & Apply -tilaisuuksien lukumäärä / osallistujien määrä	7 tilaisuutta / 1 035 osallistujaa	7 tilaisuutta / 1 1513 osallistujaa	18/ 1 000	5 tilaisuutta / 686 osallistujaa

Ask & Apply tilaisuuksien pienentynyt osallistujamäärä verrattuna vuoteen 2022 selittyy osaltaan sekä talvihaun webinaarien vähäisemmällä määrällä että akatemiaturkijatehtävän rahoituksen uudistuksella, joka syyskuussa 2022 keräsi webinaareihin huomattavasti yleisöä.

Taulukko 34. Tutkimusrahoitushakemusten asiantuntijalausunnot ja asiantuntijat

Asiantuntijalausunnot ja asiantuntijat (kaikki haut)	2021	2022	2023
Asiantuntijoiden antamien esilausuntojen määrä	7 217	6 607	5605
Asiantuntijapaneelien määrä	96	79	75
Asiantuntijapaneelissa valmisteltujen lausuntojen määrä	3 474	3 110	2763
Yksittäisten asiantuntijoiden antamien lausuntojen määrä	601	19	58
Asiantuntijoiden määrä (panelistit ja yksittäiset asiantuntijat yhteensä)	1 202	784	807
Ulkomaalaisten (organisaation mukaan) osuus kaikista asiantuntijoista (%)	98	97	98
Asiantuntijoiden eri työskentelymaiden (organisaation mukaan) lukumäärä (pl. Suomi)	38	33	31

Tiedot eivät sisällä liikkuvuus- ja NOP-HS-hakuja. Vuoden 2021 asiantuntijoiden työskentelymaiden määrä on tarkentunut edellisvuoden toimintakertomuksen 37:stä 38:aan. Vuoden 2022 esilausuntojen määrä puolestaan 6609:stä 6607:ään.

Hyvän tieteellisen käytännön (HTK) edistäminen on Akatemian rahoitustoimintaa ohjaava tärkeä tavoite. Suomen Akatemia on sitoutunut noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimia HTK-ohjeita ja edellyttää, että myös kaikessa sen rahoittamassa tutkimuksessa noudatetaan TENK:n ohjeistusta.

Akatemia osallistuu aktiivisesti kansallisten ja kansainvälisten hyvän tieteellisen käytännön ja tutkimuseettien ohjeistusten kehittämiseen muun muassa Science European *Task force on Research Integrity* -työryhmässä, sekä *Globaalin etelän tutkimuksen ja yhteistyön eettisen ohjeistuksen* -ohjausryhmässä.

Akatemian strategian 2030 yhtenä tavoitteena on, että suomalainen tiedeyhteisö on vastuullisen tieteen edelläkävijä. Akatemia aloitti vastuullisen tutkijanarvioinnin periaatteiden toteuttamisen toiminnassaan 2021. Tutkimusrahoitushakemusten arvioinnin ja päätöksenteon käytänteiden kehittämisessä otetaan huomioon Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan (TSV) vastuullisen tutkijanarvioinnin periaatteet sekä DORA-julistuksen (*Declaration of Research Assessment*) tavoitteet.

- Akatemian arviointiprosessit ja -kriteerit kuvataan avoimesti, ja asiantuntijat perehdytetään vastuulliseen arviointiin. Lehtiperusteisen metriikan sijaan arvioidaan ensisijaisesti erilaisten tutkimustuotosten laatua, ja huomioidaan tutkijanuran monimuotoisuus sekä urakatkokset. Päätöksenteossa otetaan huomioon moninaiset tutkijan urapolut, vaikuttavuus ja avoimuuden edistäminen.

Akatemia osallistuu aktiivisesti kansallisiin ja kansainvälisiin verkostoihin vastuullisen arvioinnin tavoitteiden edistämiseksi. Akatemia allekirjoitti vastuullisen arvioinnin uudistamisen sopimuksen *Agreement on reforming research assessment* (ARRA) ja liittyi sen suositusten toimeenpanoa varten perustettuun koalitioon *Coalition for Advancing Research Assessment* (CoARA) loppuvuodesta 2022. Vuonna 2023 koalition toiminta käynnistyi ja sen alaisuuteen perustettiin kymmenen työryhmää, joista kahteen Akatemia päätti osallistua vuosiksi 2023–2025. Työryhmissä edistetään tutkimusrahoittajien hakemusarviointikäytänteiden vastuullisuutta ja monikielisyyden parempaa huomioimista tiedeyhteisössä ja tutkimuksen arvioinnissa. Lisäksi Akatemia liittyi Suomen kansalliseen CoARA-osastoon, jota koordinoi TSV.

Taulukko 35. Hakemusten käsittelyaika (akatemiahankeet)

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Hakemusten käsittelyaika (akatemiahankeet, vko)	26-34	26-36	30-34	26-34

Huom. kaksivaiheinen päätöksentekoprosessi tuli käyttöön 2019. Molemmille vaiheille on laskettu käsittelyaika haun päättymispäivämäärästä päätöspäivämäärään (keskiarvo).

Tutkimusrahoituksen haku-, arviointi- ja päätöksentekoprosessit on kokonaan digitalisoitu. Jatkuva kehittämistä ja erityisesti hakuilmoituksen sekä hakemuksen toimivuutta ja selkiyttämistä tarvitaan edelleen. Tutkimusrahoitusjärjestelmän toiminnallisuutta, muun muassa tekstinlouhintaa, pyritään edelleen parantamaan, jotta se tarjoaisi mahdollisimman hyvin tukea ja tietoa hakemuskäsittelyn ja -arvioinnin sekä päätöksenteon eri vaiheisiin.

Taulukko 36. Voimavarojen hallinnan mittari: digitaalisuus

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Akatemian käyttämien panelistien palkkioiden maksatusprosessin digitalisointi (%)	Henkilötietolomake sähköistetty, paneelipalkkioiden sähköinen käsittely alkaa 2021.	Paneelipalkkioiden sähköinen käsittely otettu käyttöön.	100 ja toimien raportointi	100
Tutkimusrahoitushakemusten laatiminen, arviointi ja päätöksenteko sekä päätösten toimeenpano sähköisesti (%)	100	100	100 ja toimien raportointi	100

Tietojärjestelmien kehittäminen

Akatemian nykyisen tutkimusrahoituksen tietojärjestelmän (SARA) käyttöikä alkaa päättyä. Tutkimusrahoituksen tietojärjestelmän kehittämistyö on osa käynnistynyttä muutosohjelmaa. Kehittämistyössä otetaan huomioon muuttuneiden toiminnallisten tarpeiden ja tutkimusrahoitusprosessin työmäärän vähentämisen ja prosessin keston lyhentämisen lisäksi suorituskykyvaatimukset, tietoturva ja tietosuoja, saavutettavuus sekä järjestelmän ylläpidettävyys ja kehitettävyys.

Akatemian tutkimusrahoituksen tietojärjestelmän kehittämisestä suhteessa yhteiseen valtionavustusten tietojärjestelmään (VA-Digi) neuvoteltiin VM:n ja valtiokonttorin kanssa. Akatemia jatkaa oman tietojärjestelmän ylläpitoa vastaten tutkimusrahoituksen kehittämisen tarpeisiin ja tutkii mahdollisuuksia yhteisen tietojärjestelmän hyödyntämiseen.

Akatemia toteutti selvityksen tekoälyn hyödyntämisestä Akatemian toiminnassa. Selvityksessä tunnistettiin tekoälysovellusten tarjoamia mahdollisuuksia sujuvoittaa ja tukea hallinnollista työtä. Selvityksen mukaan tekoälyanalytiikkaa hyödyntämällä voitaisiin tulevaisuudessa tukea entistä monipuolisemmin Akatemian luottamuselinten työtä. Käynnissä olevassa tutkimusrahoitusjärjestelmän päivityksessä automaattioratkaisuiden monipuolinen toteuttaminen sujuvoittaisi hakemusten käsittelyä. Automaatiota ja tekoälyä hyödyntävät analytiikan työvälineet mahdollistaisivat nykyistä monipuolisempaa tilastotietojen tuotantoa, loppuraporttien analysointia, nousevien tutkimusteemojen tunnistamista sekä vaikuttavuusviestinnän vahvistamista. Tekoälysovellusten hyödyntämismahdollisuuksia viranomaistoiminnassa rajoittaa toistaiseksi se, että monet sovellukset eivät nykyisellään täytä salassa pidettävän aineiston edellyttämiä tietosuojavaatimuksia.

1.6.1.2. Asiakas- ja sidosryhmäviestintä

Suomen Akatemia toteuttaa monipuolista asiakas- ja sidosryhmäviestintää sekä keskustelee, kuuntelee ja avaa vuoropuhelua eri tahojen kanssa toiminnastaan, tutkimusrahoituksesta ja tieteen merkityksestä. Koko henkilökunta osallistuu aktiivisesti viestintään omilla tehtävissään. Tavoitteena on vaikuttava viestintä Akatemian toiminnan kannalta keskeisille sidosryhmille ja suomalaisen yhteiskunnan hyväksi.

Akatemia on vastuullisen tieteen ja tutkimuksen edistäjä ja tukija, mikä näkyy myös viestinnän aiheissa ja teemoissa. Vuorovaikutuksella ja viestinnällä tuemme tutkimusyhteisöä ja tutkijoita tutkimusrahoituksen hakemisessa sekä avaamme arviointi- ja päätöksentekokäytäntöjämme.

Tiedepoliittinen viestintä. Akatemia tuottaa tiedepolitiikkaa käsitteleviä katsauksia ja blogikirjoituksia erityisesti verkkosivuillaan. Aka.fi-blogipalstalla julkaistiin 18 blogikirjoitusta ja strategisen tutkimuksen blogipalstalla 20 blogitekstiä. Lukijamäärien perusteella mitattuna kaksi suosituinta aka.fi:n blogipalstan kirjoitusta liittyivät rahoitushakujen muutoksiin ja kehittämiseen. Ne käsittelevät talvihakuun siirtymisen mukanaan tuomia muutoksia sekä akatemiaprofessori- ja huippuyksikörahoinnin yhdistämistä pohtivaa hanketta.

Johto osallistuu ajankohtaiseen tiedepoliittiseen keskusteluun myös asiantuntija- ja kannanottokirjoituksilla medioiden alio- ja vieraskynäpalstoilla. Vuonna 2023 julkaistiin muun muassa Akatemian ja Business Finlandin yhteinen yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyön tiivistämistä käsittelevä kirjoitus Kauppalehdessä sekä pääjohtajan TKI-rahoituslakia käsittelevä puheenvuorokirjoitus Turun Sanomissa. Lisäksi tiedepolitiikan aiheita nostetaan esille muun muassa sidosryhmätilaisuuksissa, mediatapaamisissa ja johdon vierailuilla.

Akatemia antoi kaikkiaan 26 lausuntoa. Lausuntoja annettiin erityisesti eduskunnan eri valiokunnille, opetus- ja kulttuuriministeriölle ja muille ministeriöille. Lausunnot liittyivät muun muassa tutkimusrahoitukseen ja tiedepoliittikkaan, valtion talousarviolakiin, valtiontalouden kehyspäätöksiin ja TKI-rahoituslain toimeenpanoon. Lausuntoja annettiin selkeästi vähemmän kuin edellisenä vuonna (2022: 53), osasyynä voi olla vaalivuosi ja hallituksen vaihtuminen.

Taulukko 37. Tiedepoliittinen viestintä

	2021	2022	2023
Tiedepoliittinen viestintä	96	97	70

Mediaviestintä. Suomen Akatemian medianäkyvyys mediaosumien määrän näkökulmasta väheni vuonna 2023 verrattuna edelliseen vuoteen. Medianäkyvyyden kannalta merkittävää on kuitenkin ollut, että analyysien mukaan Akatemian näkyvyys artikkelien otsikko- ja ingressitasolla on kaksinkertaistunut verrattuna edelliseen vuoteen.

Vuoden 2023 aikana Akatemia julkaisi runsaat 30 mediatiedotetta. Näistä parhaiten mediaosumia saivat kolmen uuden tieteen akateemikon nimittämisuutinen, uusien lippulaivojen valinta ja yliopistojen profiloitumisrahoituksen myöntäminen. STT-info-utispalvelun tilastojen katselumäärien perusteella kiinnostavimmat tiedotteet käsitelivät syyshausta talvihakuun siirtymistä sekä akatemiapalkinnon saaneita tutkijoita. Myös tiedote ICT2023-ohjelman rahoituksella kehitetystä, sairauksien selvittämistä edistävästä sähköisestä nenästä uutisoiva tiedote sai paljon katseluja. Tiedotteiden lukuajan perusteella eniten kiinnostusta herättivät strategisen tutkimuksen teema-aloitteet ja kansainvälinen tutkimusyhteistyö suurteholaskennassa.

Suomen Akatemian yhdessä yliopistojen, tutkimuslaitosten ja ammattikorkeakoulujen kanssa toteuttama EtsiXperti-toimittajapalvelu lakkautettiin alkuvuodesta 2023.

Taulukko 38. Suomen Akatemia mediassa

Suomen Akatemian näkyvyys mediassa	2021	2022	2023
Mediaosumien määrä	2 702	2 346	1 739

Tutkijaviestintä ja hakuneuvonta. Hakuakataulun muutos syysahausta talvihakuun oli asiakasviestinnässä ja hakuneuvonnassa keskeinen viestintähankke. Muutos sisälsi paitsi aikataulumuutoksia keskeisiin rahoitushakuihin myös toimintatapojen muutoksia, joista viestiminen ennakoivasti ja selkeästi oli tärkeää. Muutosviestinnän tavoitteeksi asetettiin uudistuksen onnistumisen tukeminen sekä avoin tiedottaminen hankkeen eri vaiheista ja sen etenemisestä. Tavoitteena oli vahvistaa kuvaa Akatemiasta kehittämislähtöisenä, toimintaympäristön muutoksiin vastaavana sekä aloitteellisena ja vuorovaikutteisena asiantuntijaorganisaationa.

Talvihaun viestintää edistettiin muun muassa verkkosivuille lisätyllä päivittyvällä usein kysytyjen kysymysten -listalla, uusilla hakuneuvontavideoilla ja talvihaun keskeisimpiä uudistuksia yhteen kokoavalla uutiskirjeellä.

Verkkoviestintä ja sosiaalisen median kanavat. Aka.fi-verkkosivusto on keskeinen viestintäkanava rahoituksen hakemisessa sekä hakemusten arvioinnista ja rahoituspäätöksistä tiedotettaessa. Sivustolla vierailee vuosittain yli 300 000 yksittäistä kävijää.

Aka.fi-verkkosivusto on myös Akatemian keskeisin organisaatioviestinnän kanava. Vuonna 2023 verkkosivuja kehitettiin tutkimuksen ja Akatemian toiminnan vaikuttavuuden esille nostamiseksi julkaisemalla uusi vaikuttavuussivusto. Samalla uudistettiin yleistajuisesti tieteestä viestivä, toimintuksellinen tietysti.fi-sivusto tavoitteena nostaa esille tutkimuksen vaikuttavuutta ja yhteiskunnallista merkitystä suurelle yleisölle kiinnostavalla tavalla. Vuonna 2024 vaikuttavuussivuston ja tietysti.fi:n kehittämistä jatketaan sisällön tuotannossa, sisältöjen löydettävyydessä ja markkinoinnissa.

Taulukko 39. Suomen Akatemian verkkosivustojen kävijämäärien kehitys vuosina

	2021	2022	2023*
aka.fi	365 600	377 824	505 966
tietysti.fi	133 186	79 936	49 535

*Vuoden 2023 luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia aiempiin vuosiin seurantatyökalun vaihduttua. Nykyinen työkalu ei ilmoita yksittäisiä kävijöitä, vaan käyntejä sivulla.

Sosiaalisessa mediassa Akatemia on lisännyt viestintää ja näkyvyyttä LinkedIn-kanavassa, ja vähentänyt aktiivisuutta X (ent. twitter) -kanavassa. LinkedInissä Akatemia keskittyy rahoitus- ja hakuviestintään, tiedepoliittiseen viestintään, vaikuttajaviestintään ja työnantajakuvaviestintään. X-

kanavassa painotus on ollut lähinnä rahoitus- ja hakuviestinnässä, tiedepoliittisessa viestinnässä ja vaikuttajaviestinnässä.

Facebookissa viestitään yleistajuisesti Akatemian rahoittamasta tutkimuksesta, samoin kuin YouTubeissa, jossa julkaistaan Akatemian tuottamia videoita tieteestä ja tutkimuksesta kiinnostuneelle yleisölle. Vuonna 2022 toteutetun Akatemian YouTube-tilin uudistuksen ansiosta vuonna 2023 viestintä pääsi hyödyntämään kanavaa, joka on rakenteeltaan selkeämpi ja helpommin ylläpidettävä. Vuonna 2023 YouTubeissa saavutettiin 1000 tilaajan rajapyykki.

LinkedIn-tilin julkaisut keräsivät vuonna 2023 noin 13 500 osallistumista (klikkaukset, tykkäykset, kommentointi, jakaminen) ja noin 293 000 näyttökertaa. Akatemian tililtä julkaistiin yli 293 kertaa vuoden aikana. Julkaisuissa olleita linkkejä klikattiin yli 8 500 kertaa. LinkedIn-tilin seuraajamäärä kasvoi tasaisesti. Vuoden lopussa tilillä oli 15 746 seuraajaa. Akatemia on jatkanut edellisvuoden tapaan rahoituspäätöstiedotteiden jakamista LinkedIn-tilillä, ja ne ovat olleet eniten osallistumista saaneita julkaisuja kanavassa.

Taulukko 40. Suomen Akatemian sosiaalisen median kanavien seuraajamäärien kehitys

	2021	2022	2023
X (ent. Twitter)	19 449	20 960	21 750
Facebook	4 192	4 642	4 728
LinkedIn	9 708	12 218	15 746
You Tube	818	918	1 000

1.7. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Akatemia toteuttaa hyvää ja avointa henkilöstöpolitiikkaa (ml. koulutus, tyhy-toiminta).

Akatemian henkilöstösuunnittelu on strategialähtöistä ja pitkäjänteistä. Henkilöstösuunnitelma laaditaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan, mutta siinä tarkastellaan henkilöstön kehitystä viiden vuoden aikajanalla ja pyritään varautumaan tulevaisuuteen ja toimintamäärärahatason kehitykseen erilaisin skenaarioin. Henkilöstösuunnitelma sisältää keskeisiä henkilöstöpoliittisia linjauksia ja tavoitetilän niiden toteuttamisessa. Vuonna 2023 henkilöstömäärä on pienentynyt suunnitellusti. Henkilöstösuunnittelussa on toimintamäärärahatilanteesta johtuen tavoiteltu pienenevää henkilöstöä, vaikka tulossopimuksen tavoiteluku on korkeampi.

Uuden strategian mukaan yksinkertaistamme toimintarakennettamme tarkoituksenmukaiseksi, matalan hierarkian organisaatioksi, jossa on selkeä toiminnanohjaus. Vahvistamme työn merkityksellisyyttä, rakennamme kiinnostavia urapolkuja ja lujitamme Akatemian houkuttelevuutta työntajana.

Vuonna 2023 aloitettiin strategian toimeenpanon osana organisaatorakenteen uudistaminen, jota valmistelemaan ja toteuttamaan asetettiin projektiryhmä. Projektiryhmä valmisteli henkilöstöä kuullen ja osallistaen ehdotuksen uudeksi organisaatorakenteeksi. Organisaatiouudistuksen toimeenpanon on määrä tapahtua vuonna 2024 ja uuden organisaation aloittaa 1.9.2024.

Henkilöstön osaamisen kehittämissuunnitelmalla tuetaan toiminnan vaikuttavuutta ja strategisia tavoitteita sekä työntekijöiden henkilökohtaisten kehitymis- ja tulostavoitteiden toteuttamista. Osaamisen kehittämistä suunnitellaan ja toteutetaan kiinteässä yhteistyössä henkilöstöpalvelujen, vastualueiden ja työntekijöiden kanssa. Tavoitteena on, että henkilöstöllä on aikaa ja mahdollisuuksia kehittää osaamistaan tarkoituksenmukaisin keinoin. Tätä tavoitetta tukemaan vuonna 2023 päivitettiin viraston osaamisen kehittämisen periaatteet.

Suunnittelukaudelle 2023-2024 henkilöstön osaamisen kehittämisen painopisteiksi määriteltiin: 1) johtamisen kehittäminen, 2) prosessien yhteiskehittäminen, 3) toimintatavat ja työympäristö, sekä 4) perehdytyksen kehittäminen.

Vuonna 2023 johtamisen kehittämistä toteutettiin yhteistyössä HAUSin kanssa ja siihen osallistivat ylin johto sekä vastualueiden johtajat. Valmennuksen tuloksena syntyi johtamisen tiekartta, jonka mukaan suunnitellaan jatkokehittämistoimia (osana käynnissä olevaa organisaatiouudistusta).

Prosessien yhteiskehittämistä edistettiin strategisen tutkimuksen vastualueen pilottihankkeella, jossa kehitettiin johtamisen ja prosessien menetelmiä ja työkaluja niin sisäistä työskentelyä kuin verkostotyötäkin varten. Pilottihankkeeseen saatiin Valtiokonttorin Kaiku-rahoitus ja se toteutettiin ostopalveluna HAUSista. Pilottihankkeen tuloksia on hyödynnetty viraston prosessien ja johtamisen kehittämisessä.

Akatemian toimintatapoja ja pelisääntöjä uudistettiin yhdessä henkilöstön kanssa toimitilatiivistämisen yhteydessä. Lisäksi vahvistettiin yhteisöllisyyttä ja työhyvinvointia yhteisten Akatemia 2.0 -teemakeskustelujen avulla, joita järjestettiin vuonna 2023 yhteensä 9. Teemakeskustelujen

aiheena olivat yhteisten toimintatapojen lisäksi muutoksessa jaksaminen, tiimityö ja sen johtaminen, työhyvinvointi, mielen ja kehon hyvinvointi, palautuminen sekä kestävä kehitys ja vastuullisuus.

Perehdytyksen kehittämisessä Akatemia liittyi valtion yhteiseen uusille työntekijöille, esihenkilöille ja harjoittelijoille suunnattuun perehdytysohjelmaan. Kaudella 2022–2023 toteutettiin Asiantuntijasta vaikuttajaksi -valmennusohjelma, jolla tuettiin Akatemian asiantuntijoiden kasvua viestinnällisesti osaaviksi ja vaikuttaviksi toimijoiksi oman alansa verkostoissa. Jatkuvana kehittymis- tai työhyvinvoinnin tuen mahdollisuutena henkilöstölle on ollut tarjolla Auntien työhyvinvointivalmennus ja coaching sekä HAUSin työnohjaus tarpeen mukaan.

Akatemia osallistui OKM:n hallinnonalojen virastojen (OPH, Kotus, Taike, Museovirasto, KAVI ja Suomen Akatemia) yhteisten kielikoulutusten hankintaan ja toteutukseen. Akatemia toteutti myös yhdessä Opetushallituksen kanssa valmentavan mentoroinnin ohjelman kaudella 2022–2023.

Osaamisen kehittämiseen ja valmennuksiin koko henkilöstön tasolla käytetyn aikapanostuksen suuruus ei käy riittävästi ilmi Kieku-raportin tunnusluvusta. Henkilöä kohti kasvaneet koulutuskustannukset kertovat kuitenkin lisääntyneestä panostuksesta osaamisen kehittämiseen.

Akatemiassa laaditaan yhdessä henkilöstön edustajien kanssa työsuojelun ja työhyvinvoinnin toimintaohjelma. Työhyvinvointia tukeva tyhy-toiminta on aktiivista ja perustuu henkilöstön ehdotuksiin ja yhdessä tekemiseen. Lisäksi työhyvinvointia tuetaan muun muassa työterveyshuollon ja joustavien työaika- ja hybridityöjärjestelyjen keinoin. Yhteisen tyhy-toiminnan lisäksi vastuualueilla on myös omaa toiminnan suunnittelua ja kehittämistä sekä työhyvinvoinnin varmistamista tukevaa toimintaa.

Vuonna 2023 työsuojelu- ja työhyvinvointitoiminta järjesteltiin suunnitellusti uudella tavalla siten, että työsuojelutoimikunta kokoontuu yhdessä yhteistoimintaryhmän kanssa neljä kertaa vuodessa. Virkistysryhmä suunnittelee, toteuttaa ja koordinoi henkilöstölle suunnattua virkistystoimintaa, kuten retkiä ja liikuntapäiviä. Virkistystoiminnan tavoitteena on ollut vahvistaa henkilöstön yhteisöllisyyttä erityisesti huomioiden hybridityö. Vuonna 2023 toteutettiin kesäretki Lahteen ja liikuntapäivä Tapanilassa. Lisäksi virkistysryhmä järjesti tupaantuliaiset tiivistetyissä toimitiloissa ja Lapsi töihin päivän.

Omaehtoista liikuntaa tuettiin BreakPro-taukoliikuntasovelluksella. Henkilöstöetuutena on ollut käytössä ePassi liikunta- ja kulttuuriharrastuksiin. Myös lounastuki on toteutettu ePassin kautta.

Voimavarojen hallinta

Konsernitavoitteiden mukaisesti virasto kehittää ja johtaa työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja hyvinvointi, asiantuntijuus, vahva osaaminen ja sen kehittäminen, liikkuvuuden edistäminen sekä valtion työnantajaku- van uudistaminen. Virasto ottaa toiminnassaan huomioon lainsäädännön mukaiset yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovelvoitteet niin toiminnallisesta kuin henkilöstöpoliittisesta näkökulmasta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön linjaukset vuosille 2020-2023 toiminnallisesta tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Tilat ovat tehokkaasti käytössä valtion toimitilastrategian mukaisesti. Hankintapolitiikka perustuu valtion keskitettyihin palveluihin.

Vuoden aikana tarjottiin henkilökohtaisia tukipaketteja Auntie-palvelun kautta henkilökohtaista hyvinvointia tukemaan.

Akatemian työterveyshuolto toimii Mehiläisessä. Henkilöstön työkyvyn varmistamiseksi ja laadukaiden työterveydenhuollon palvelujen saamiseksi Akatemia tekee aktiivisesti yhteistyötä työterveyshuollon palveluntuottajan kanssa. Suunnittelu-, seuranta- ja raportointitapaamisia järjestetään säännöllisesti. Sairauspoissaoloihin pyritään vaikuttamaan ennaltaehkäisevästi yhteistyössä työterveyshuollon kanssa ja varhaisen välittämisen mallia soveltaen. Vuonna 2023 sairauspoissaolot vähenivät tavoitteen mukaisesti ja palasivat ns. normaalille tasolle edellisen vuoden hetkellisen nousun jälkeen. Pitkien sairauslomien määrä ylitti kuitenkin hieman tavoitetilan, ollen 16 jaksoa vuoden aikana.

Taulukko 41. Voimavarojen hallinnan mittarit

Henkilöstöressurssien mittari	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Henkilötyövuodet (htv)*	147,6	141,0	147* => 138	133,4
Työtyytyväisyysindeksi (VMBaro)	3,71	3,67	>=3,65	3,75
Sairauspoissaolot (pv/htv)	3,8	9,3	<8	6,2
Sairauspoissaolotapaukset yli 11 pv	12	12	14	16
Koulutuspäivät (työpäiviä/htv)	2,7	2,2	5	2,5
Kokemus oppimisesta ja uudistumisesta (VMBaro)	3,86	3,91	4	3,98

Akatemian 3.10.2022 tulossopimukseen päivitetty htv-tavoite vuodelle 2023 oli 138 htv:tä. Toteuma-htv 133,4 on 4,6 htv:tä vuoden 2023 tavoitelukua alempi, johtuen siitä, että normaalin vaihtuvuuden lisäksi on ollut useampia tehtäviä lähes koko vuoden täyttämättä tai ei ole otettu sijaista esim. virkavapaalla olevalle. Henkilöstökustannusten kasvuun vaikuttaa melko suuren VES-korotuksen ja kertaerän lisäksi rakenneliukuma eli alemman vaativuustason tehtävistä on jääty pois ja korkeamman palkkaustason tehtävät ovat suhteessa lisääntyneet.

Taulukko 42. Osaamisen kehittäminen

	2021	2022	2023
Koulutuspäivien määrä (pv/htv)	2,7	2,2	2,5
Koulutukseen käytetty työaika, %-osuus säännöllisestä työajasta	1,0	0,8	1,0
Koulutuskustannukset, euroa/htv, ei palkkoja	981	1071	1 216
Kokonaiskoulutuskustannukset (sis. koulutusajan palkat), euroa/htv	1 549	1531	1 795

Taulukko 43. Voimavarojen hallinta: työhyvinvointi

Indikaattori	2021	2022	2023
Työtyytyväisyysindeksi, kaikki	3,71	3,67	3,75
- Työtyytyväisyysindeksi, naiset	3,68		3,73
- Työtyytyväisyysindeksi, miehet	3,79		3,80
Sairauspoissaolot, pv/htv	3,8	9,3	6,2
Lyhyiden, 1-3 sairauspäivän tapauksen osuus kaikista sairaustapauksista, %	77,8	77,1	72,2
Työterveyshuolto, euroa/htv	528	545	730,28
Työkunnon ja työtyytyväisyyden edistäminen, euroa/htv (sis. palkat)	412	689	578,44
Työkunnon ja työtyytyväisyyden edistäminen, euroa/htv (ei palkat)	298	497	307,61

Akatemia arvioi ja kehittää suunnitelmallisesti johtamistaan, osaamisen kehittämistään ja asiantuntijatyönsä edellytyksiä.

Akatemian johtamisen ja johtamisjärjestelmän kehittäminen on ollut osana uuden strategian valmistelua vuonna 2023. Samalla on vahvistettu yhdessä johtamista ja johtajien ja esihenkilöiden kokonaisvaltaista tilannekuvaa. Myös henkilöstösuunnittelun prosessia ja aikataulua päivitettiin, tavoitteena saada henkilöstöratkaisut tulevalle vuodelle riittävän varhaisessa vaiheessa. Esihenkilötyön tukemiseksi osaamisen kehittämisen ajankohtaisista sisällöistä keskusteltiin säännöllisesti Akatemian esihenkilöiden vertaispalavereissa ja suunnattiin osaamisen kehittämisen toimia johtajien tunnistamien tarpeiden mukaisesti.

Johtamista, osaamisen kehittämistä ja asiantuntijatyön edellytyksiä arvioidaan erityisesti VMBaro-työtyytyväisyyskyselyn tulosten ja purkukeskustelujen kautta. Esihenkilötyön arviointi toteutetaan

osana vastuualueiden purkukeskusteluja, ja keskustelujen tulokset raportoidaan henkilöstöhallinnolle.

Vuoden 2023 VMBaro-työtyytyväisyyskysely toteutettiin loka-marraskuun vaihteessa, ja sen tulokset käsiteltiin marras-joulukuussa yhdessä henkilöstön kanssa. Akatemian henkilöstön työtyytyväisyysindeksi nousi hieman ollen 3,75 (2022: 3,67), joka oli hieman yli tavoitetason. VMBaro-kyselyn vastausprosentti pysyi hyvällä tasolla, ollen 83 % (2022: 84 %). Johtajuusindeksi säilyi tavoitetasolla ollen 3,65 (2022: 3,58). Akatemian esihenkilötyö on tulosten perusteella erittäin hyvällä tasolla (4,22).

Kokonaisuudessaan VMBaro-tulokset nousivat lähes kaikissa osa-alueissa edellisestä vuodesta. Korkeimmat arvosanat olivat oikeudenmukaisessa kohtelussa esihenkilön taholta (4,42) ja työtovereiden taholta (4,36) sekä työn tavoitteiden tietämisessä (4,40). Avovastausten osalta välittyi, kuten edellisenäkin vuonna, kiireen ja työmäärän kielteiset vaikutukset sekä uudistusten tuoma epävarmuus ja lisäkuormitus. Henkilöstö toivoi myös johtamisen ja viraston sisäisen päätöksenteon valmistelun edelleen kehittämistä sekä panostusta yhteisöllisyyteen.

Viraston VMBaro kehittämistoimenpiteitä vuosille 2022–2023 olivat johtamiseen liittyen päätöksenteon avoimuuden ja delegoinnin vahvistaminen sekä työnjaon ja priorisoinnin kehittäminen. Lisäksi toimintakulttuurin kehittämistoimenpiteeksi valittiin yhteisöllisyys, työn merkityksellisyys ja yhteiskehittämisen lisääminen yli vastuualue- ja tiimirajojen. Näitä toimenpiteitä toteutettiin osana käynnissä olevaa muutosohjelmaa sekä viraston osaamisen kehittämisen toimia.

Taulukko 44. Voimavarojen hallinnan mittarit: johtaminen ja työnantajakuva

Henkilöstöressurssien mittarit	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Johtaminen (VMBaron johtajuusindeksi)	3,59	3,5	>=3,5	3,65
Työnantajakuva ja arvot (VMBaro)	3,92	3,8	3,8	3,92

Vuonna 2023 toteutettiin yhteensä seitsemän Pulssi-kyselyä, kartoitettiin henkilöstön kokemusta työn sujuvuudesta, muutosohjelmasta sekä organisaatiouudistuksesta. Kyselyn vastaukset ja lukuisat avovastaukset antoivat erittäin hyödyllistä ajantasaista tietoa työhyvinvoinnin ja käynnissä olevien kehittämistoimien (toimitilatiivistys, muutosohjelma, organisaatiouudistus) tueksi. Läpi vuoden tuloksissa näkyi, että yhteistyö kollegojen kanssa sujui kiitettävästi, vaikkakin kuormitus oli

ajoittain korkealla tasolla. Kuormitustilanteissa henkilöstölle on informoitu kohdennetummin saatavilla olevista tukikeinoista (työsuojelu, työnohjaus, työterveyspalvelut) ja kannustettu jatkuvaan keskusteluun oman esihenkilön kanssa.

Henkilöstön kokemukset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta pysyivät VMBaro-kyselyn tulosten perusteella korkealla tasolla. Akatemian uuden päivitetyn tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2022-2023 toimenpiteiden mukaisesti, Akatemian hallintoviraston osalta on jatkettu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen seurannan ja tiedonkeruun kehittämistä systemaattisemmaksi osaksi henkilöstöraportointia. Näin pyritään suunnittelemaan ja seuraamaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä toimenpiteitä, esimerkiksi palkkatasa-arvon osalta. Yhdenvertaisuusnäkökulman vahvistamista henkilöstösuunnittelussa, rekrytoinnissa ja palkkauksessa sukupuolten tasa-arvon rinnalla on jatkettu.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä toteutti henkilöstölle kyselyn tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta Suomen Akatemiassa. Kyselyn tulokset raportoidaan tarkemmin viraston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa 2024-2025. Kyselyssä tarkasteltiin myös henkilöstön kokemuksia vuoden aikana toteutetusta toimitilojen tiivistämisestä sekä toimintatapojen muutoksesta. Kyselyn vastaajista (N=72) kaikkiaan 82 % koki, että Akatemian nykyiset toimintatavat (lähi-, etä- ja hybridityön käytännöt ja linjaukset) tukevat henkilöstön tasa-arvoista ja yhdenvertaista osallistumista ja työskentelyä erittäin hyvin tai melko hyvin. Vastaajista (N=71) kaikkiaan 63 % koki, että toimitilojen työskentelyolosuhteet ovat samanlaiset aiempaan verrattuna toimitilojen tiivistämisen jälkeen. Vastaajista 23 % koki, että työskentelyolosuhteet olivat heikommät ja 14 % arvioi olosuhteet paremmaksi aiempaan verrattuna.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden sekä kestävä kehityksen osalta on raportoitu myös luvussa 1.3.1.5.

Taulukko 45. Voimavarojen hallinnan mittari: yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ja kestävä kehitys

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat laadittu	Päivitetty		Päivitetty	Laadittu, päätös hyväksymisestä 2/2024
Henkilöstön kokemus tasa-arvon edistymisestä (VMBaro)	4,04	4,17	4,2	4,13
Henkilöstön kokemus yhdenvertaisuuden edistymisestä (VMBaro)	3,92	3,93	4,0	4,08

Kestävää kehitystä koskeva mittari: Kestävän kehityksen sitoumus/suunnitelma laaditaan/päivitetään joka toinen vuosi	Päivitys siirretty vuoteen 2022	Sitoumus vuosille 2022-2025 laadittu	Sitoumus voimassa 12/2025	Sitoumus voimassa 12/2025
--	---------------------------------	--------------------------------------	---------------------------	---------------------------

Toimitilat ja toimintaedellytykset

Akatemia toteutti vuoden 2023 aikana toimitilojen tiivistämisen Hakaniemenranta 6:ssa yhteen kerrokseen. Toimitilojen tiivistämistä ja uusia toimintatapoja valmisteltiin työympäristön kehittämisprojektissa yhdessä Senaatti-kiinteistöjen kanssa. Tiivistämisen yhteydessä luovuttiin henkilökohtaisista työpisteistä ja siirryttiin monitilatoimistoon. Yhteisiä pelisääntöjä valmisteltiin yhdessä henkilöstön kanssa ja niiden toimivuutta arvioidaan vuoden 2024 aikana. Akatemian alivuokralaisena on kevästä 2020 asti ollut Fulbright Suomi -säätiö.

Taulukko 46. Voimavarojen hallinnan mittari: tilat, tilatehokkuus

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Toimitilojen käyttö (m ² /hlö)	24,7	25,2	22	14,9
Toimitilojen käyttö (m ² /htv)	23,9	25,0		14,8

Akatemian hankintapolitiikka (palvelut mm. Valtori ja kilpailutukset/puitesopimukset) perustuu valtionhallinnon keskitettyihin palveluihin.

Taulukko 47. Voimavarojen hallinnan mittari: sopimuksista Hanselin kilpailuttamia (%).

	2021 toteuma	2022 toteuma	2023 tavoite	2023 toteuma
Sopimuksista Hanselin kilpailuttamia (%)	87	90	85	90

Muita keskeisiä tietoja henkilöstöstä

Akatemian henkilöstöä koskevat keskeiset tiedot on esitetty taulukossa 49. Vuoden 2023 lopussa hallintovirastossa työskenteli 132 henkilöä, henkilötyövuosimäärä 133,4 laski 5,4 prosenttia.

Hallintovirastoon rekrytoitiin vuoden 2023 aikana 15 uutta henkilöä, joista vakinaiseen virkaan neljä henkilöä. Vakinaiseen virkaan rekrytoidut valittiin Akatemiaan virkasuhteessa olevista.

Harjoittelijoita rekrytoitiin 15. Akatemian palveluksesta irtisanoutui tai määräajan päätyttyä palveluksen päätti 10 henkilöä (pl. harjoittelijat). Vakinaisesta virasta irtisanoutui kahdeksan henkilöä, joista eläkkeelle siirtyi viisi.

Akatemia edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta suunnitelmallisesti. Naisten osuus henkilöstöstä on vaihdellut 70–75 prosentin välillä ollen 70,5 prosenttia vuonna 2023. Naisten osuus työnhakijoista oli 63,5 prosenttia ja tehtävään valituista 73,3 prosenttia. Miesten osuus työnhakijoista oli 36,5 prosenttia ja tehtäviin valituista 26,7 prosenttia. Virkaan tai tehtävään on valittu aina ansioitunein hakija riippumatta hänen sukupuolestaan.

Vuoden 2023 lopussa määräaikaisessa palvelussuhteessa oli 19 henkilöä, joista harjoittelijoita oli kaksi. Määräaikaisista suurin osa oli naisia. Määräaikaisessa palvelussuhteessa olevien osuus henkilöstöstä laski hieman ollen 14,4 prosenttia. Osa-aikaisten osuus pysyi lähes samana ollen 7,6 prosenttia. Henkilöstön keski-ikä oli 50,9 vuotta.

Akatemialaisten koulutustaso on poikkeuksellisen korkea. Vähintään ylemmän korkeakoulututkinnon on suorittanut 81,1 prosenttia vuonna 2023. Tohtorin tai lisensiaatin tutkinnon suorittaneiden osuus henkilöstöstä oli 47 prosenttia.

Taulukko 48. Tietoja henkilöstöstä (vuosien 2021 ja 2022 tiedot päivitetty TAHTI-tietojärjestelmän tietojen perusteella)

Henkilöstö 31.12.2023	2021	2022	2023
Henkilöstömäärä yhteensä (lkm)	143	140	132
- naiset/miehet (lkm)	102/41	104/36	93/39
- naiset/miehet osuus henkilöstöstä (%)	71,3/28,7	74,3/25,7	70,5/29,5
Henkilöstömäärän muutos (%)	-1,4	-2,1	-5,7
Henkilötyövuosimäärä (htv)	147,6	141	133,4
Vakinaiset/Määräaikaiset (lkm)	113/30	118/22	113/19
Määräaikaisten osuus henkilöstöstä (%)	21,0	15,7	14,4
- määräaik. naisten osuus kaikista naisista (%)	18,6	19,2	15,1
- määräaik. miesten osuus kaikista miehistä (%)	26,8	5,5	12,8
Kokoaikaiset/Osa-aikaiset (lkm)	131/12	130/10	122/10
Osa-aikaisten osuus henkilöstöstä (%)	8,4	7,1	7,6
- osa-aikaisten naisten osuus kaikista naisista (%)	9,8	6,7	6,5
- osa-aikaisten miesten osuus kaikista miehistä (%)	4,9	8,3	10,3
Ylemmän korkeakoulu- ja yliopistotason tutkinnon suorittaneiden osuus henkilöstöstä (%)	81,8	80,7	81,1
Tutkijakoulutuksen suorittaneiden osuus henkilöstöstä (%)	47,6	48,6	47,0
Koulutustason indeksiluku, kaikki	7,1	7,1	7,1
- Koulutustason indeksiluku, naiset	6,9	7,0	7,1
- Koulutustason indeksiluku, miehet	7,3	7,4	7,1
Keski-ikä (vuotta), kaikki	49,2	49,6	50,9
- Keski-ikä (vuotta), naiset	49,5	49,8	51,7
- Keski-ikä (vuotta), miehet	48,4	49,1	48,9
Vähintään 45-vuotiaiden osuus henkilöstöstä (%)	68,5	69,3	76,5
Suurimmat ikäryhmät, osuus henkilöstöstä (%)			
- 35-44-vuotiaat, osuus henkilöstöstä (%)	20	20	15,9
- 45-54-vuotiaat, osuus henkilöstöstä (%)	39	36	41,6
- 55-64-vuotiaat, osuus henkilöstöstä (%)	27	31	33,3
Henkilöstökulut			
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta (%)	82,9	80,6	79,7
Kokonaistyövoimakustannukset, tuhatta euroa	10 362	10 014	10 208
Tehdyn työajan palkat, %-osuus palkkasummasta	78,6	77,0	76,2
Välilliset työvoimakustannukset, %-osuus tehdyn työajan palkoista	55,5	58,3	60,2

Taulukko 49. Tutkimusrahoituspäätökset tutkimusaloittain (1 000 €/%)

Rahoituspäätökset tutkimusaloittain	2021 €	2021 %	2022 €	2022 %	2023 €	2023 %
Arkkitehtuuri	3 724,6	0,9	7,0	0,0	1 797,3	0,4
Elintarviketekniikka	0	0,0	288,8	0,1	616,5	0,1
Energiatekniikka	13 306,5	3,1	10 137,2	2,5	7 130,4	1,6
Fysiikka	36 449,0	8,5	40 361,3	9,9	52 834,3	11,7
Geotieteet	28 906,4	6,8	19 514,8	4,8	33 331,1	7,4
Kemia	11 039,3	2,6	8 589,0	2,1	12 871,0	2,8
Kone- ja valmistustekniikka	2 166,3	0,5	2 430,9	0,6	1 521,2	0,3
Laskennallinen tiede	7 889,3	1,8	4 029,6	1,0	6 054,3	1,3
Lääketieteellinen tekniikka	2 452,4	0,6	4 212,4	1,0	2 401,6	0,5
Matematiikka	8 987,3	2,1	9 888,7	2,4	7 458,0	1,6
Materiaalitiede ja -tekniikka	13 957,9	3,3	17 395,1	4,3	12 308,8	2,7
Nanotiede ja -tekniikka	1 107,8	0,3	8 102,9	2,0	3 834,6	0,8
Prosessitekniikka	5 112,5	1,2	1 708,4	0,4	4 870,0	1,1
Rakennus- ja yhdyskuntatekniikka	1 681,4	0,4	1 889,2	0,5	1 319,1	0,3
Sähkötekniikka ja elektroniikka	13 776,3	3,2	24 597,2	6,0	13 826,6	3,1
Teollinen biotekniikka	449,4	0,1	1 247,1	0,3	1 478,0	0,3
Tietojenkäsittelytieteet	22 751,7	5,3	24 470,9	6,0	17 279,3	3,8
Tilastotiede	389,8	0,1	1 181,5	0,3	1 081,3	0,2
Tuotantotalous	3 618,5	0,8	223,2	0,1	785,2	0,2
Tähtitiede	4 695,4	1,1	4 713,7	1,2	4 935,8	1,1
Ympäristötekniikka	5 483,1	1,3	4 527,9	1,1	2 878,0	0,6
Biokemia, biofysiikka	2 697,9	0,6	5 600,7	1,4	6 857,2	1,5
Ekologia, evoluutiobiologia ja ekofysiologia	17 240,0	4,0	10 946,9	2,7	16 797,6	3,7
Kasvibiologia	6 200,0	1,4	1 777,4	0,4	1 442,2	0,3
Kehitysbiologia ja fysiologia	1 770,0	0,4	2 042,1	0,5	549,9	0,1
Mikrobiologia	6 230,5	1,5	5 822,6	1,4	3 662,0	0,8

Rahoituspäätökset tutkimusaloittain	2021	2021	2022	2022	2023	2023
	€	%	€	%	€	%
Perinnöllisyystiede	3 660,9	0,9	2 623,8	0,6	2 081,4	0,5
Solu- ja molekyylibiologia	13 601,8	3,2	19 645,9	4,8	25 677,6	5,7
Systeemibiologia, bioinformatiikka	3 399,4	0,8	3 913,8	1,0	2 286,5	0,5
Ympäristötiede	13 694,1	3,2	11 039,4	2,7	11 791,4	2,6
Elintarviketieteet	3 514,5	0,8	0	0	1 096,3	0,2
Maataloustieteet	999,4	0,2	7 416,3	1,8	786,9	0,2
Metsätieteet	2 953,2	0,7	5 358,5	1,3	17 484,7	3,9
Biolääketieteet	26 482,2	6,2	12 816,2	3,1	31 191,2	6,9
Eläinlääketiede	1 222,7	0,3	0	0,0	0	0,0
Farmasia	3 596,4	0,8	1 494,7	0,4	3 995,0	0,9
Hammaslääketiede	500,0	0,1	0	0	1 065,5	0,2
Hoitotiede	0	0,0	944,2	0,2	130,5	0,0
Kansanterveystiede	3 607,0	0,8	4 278,7	1,0	3 988,7	0,9
Kliiniset lääketieteet	7 469,7	1,7	7 661,0	1,9	13 876,7	3,1
Liikuntatiede	1 500,2	0,4	2 105,9	0,5	1 236,1	0,3
Ravitsemustiede	1 199,8	0,3	457,5	0,1	0	0,0
Ympäristöterveyden tutkimus	1 556,0	0,4	0	0,0	468,3	0,1
Neurotiede	7 660,3	1,8	4 956,9	1,2	7 059,8	1,6
Ihmismaantiede	1 419,6	0,3	6 790,8	1,7	1 360,6	0,3
Kansantaloustiede	7 814,4	1,8	2 000,5	0,5	5 691,5	1,3
Kasvatustieteet	9 067,2	2,1	8 628,3	2,1	9 499,3	2,1
Kehitystutkimus	650,4	0,2	710	0,2	491,3	0,1
Liiketaloustiede	5 267,3	1,2	4 513,2	1,1	4 323,6	1,0
Nais- ja sukupuolentutkimus	1 542,8	0,4	1 500,6	0,4	2 840,9	0,6
Oikeustiede	11 268,9	2,6	2 569,6	0,6	11 211,0	2,5
Psykologia	4 244,0	1,0	12 974,3	3,2	8 026,9	1,8
Sosiaalitieteet	24 800,9	5,8	30 888,6	7,6	18 094,2	4,0
Tieteentutkimus	50,4	0,0	587	0,1	3 434,0	0,8

Rahoituspäätökset tutkimusaloittain	2021 €	2021 %	2022 €	2022 %	2023 €	2023 %
Valtiotieteet	6 084,4	1,4	3 944,8	1,0	4 792,6	1,1
Viestintätieteet	1 844,7	0,4	7 248,1	1,8	995,9	0,2
Yhteiskuntatieteellinen ympäristötutkimus	10 311,0	2,4	6 363,3	1,6	11 375,8	2,5
Filosofia	2 358,0	0,6	2 187,7	0,5	2 854,2	0,6
Historia ja arkeologia	8 312,3	1,9	6 333,7	1,6	8 810,9	1,9
Kielitieteet	6 693,7	1,6	3 625,2	0,9	8 086,1	1,8
Kirjallisuuden tutkimus	812,3	0,2	1 093,5	0,3	1 464,0	0,3
Muotoilun tutkimus	478,5	0,1	166,2	0,0	0	0,0
Taiteiden tutkimus	4 284,0	1,0	4 703,4	1,2	3 574,2	0,8
Teologia	1 335,8	0,3	1 170,1	0,3	1 772,7	0,4
Yhteensä	426 867,4	100,0	408 428,2	100,0	452 837,4	100
Lisäksi osoitettiin: *	62 950,3		59 225,9		58 335,5	
Kaikki yhteensä	489 817,5		467 654,1		511 172,9	

* Yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseen (50 000,0 t €), kansainvälisten organisaatioiden jäsenmaksuihin (1 665,5 t €) sekä tutkimuksen arviointiin ja tutkimusrahoituksen tietojärjestelmien kehittämiseen ja muuhun tieteen edistämiseen (6 670,0 t €).

1.8. Tilinpäätösanalyysi

1.8.1. Rahoituksen rakenne

Talousarviossa Suomen Akatemialle osoitettiin määrärahoja vuodelle 2023, lisätalousarviot huomioiden, yhteensä 486,4 miljoonaa euroa. Tutkimusrahoituksen siirtomenot maksettiin talousarviotileiltä 29.40.51.01, 29.40.53.01 ja 29.40.54. Aikaisemmilta vuosilta siirtyneitä määrärahoja oli käytettävissä yhteensä 2,4 miljoonaa euroa (3,8 milj. euroa v. 2022).

Taulukko 50. Suomen Akatemian talousarvio 2023 (1 000 €)

Talousarviotili	Käyttötarkoitus	Talousarvio 2021	Talousarvio 2022	Talousarvio 2023
29.40.01	Toimintamenot (smr. 2 v)	11 970	12 086	12 318
29.40.51.01	Tutkimusmäärärahat (amr.)	357 866	365 146	319 575
29.40.51.02	Avainalojen vauhdittaminen (RRF)		4 000	13 000
29.40.51.03	Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit (RRF)		2 000	8 000
29.40.51.04	Paikalliset infrastruktuurit (RRF)		5 000	8 000
29.40.53.01	Tutkimusmäärärahat/Veikkausvoittovarot (amr.)	37 337	31 389	46 936
29.40.54	Strategisen tutkimuksen rahoitus (amr.)	55 631	55 631	55 631
29.40.66	Rahoitusosuudet kv-järjestöille (amr.)	20 238	21 974	22 895
29.40.20.1.1.	Tutkitun tiedon vuosi	100		
29.90.50.09.2	Tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle (amr.)	30	30	30
Yhteensä		483 172	497 256	486 358

smr = siirtomääräraha, amr = arviomääräraha

Taulukko 51. Suomen Akatemian siirtomäärärahat 1.1.2023 (1 000 €)

Talousarviotili	Käyttötarkoitus	Käytettävissä
4.22.29.40.01	SA:n toimintamenot (smr. 2 v.)	2 432
Yhteensä		2 432

Toinen lisätalousarvio toi muutamia muutoksia kesken vuoden. Akatemian toimintamenoihin tuli 0,33 miljoonan euron lisäys, joka aiheutui palkkausten tarkistuksesta (VES-ratkaisu). Kansallisten tutkimusinfrastruktuureja (RRF) varten varattuun määrärahaan tuli 3,0 miljoonan euron lisäys ennakoitujen hankkeiden etupainotteisuutta. Lisäksi momentille 29.40.66 myönnettiin 1,4 miljoonan euron lisäys, johtuen kansainvälisten organisaatioiden jäsenmaksujen odotettua suuremmasta kasvusta. Tässä vaikutti erityisesti heikko vaihtosuhte euron ja Sveitsin frangin välillä, joka nosti Cernille maksettavaa jäsenmaksua. Cernin lisäksi myös ESO sekä EMBL korottivat jäsenmaksujaan tuntuvasti.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö asetti Akatemian käyttöön 0,03 miljoonan euron määrärahan momentille 29.90.50.09.2 liikuntatieteellisen tutkimuksen arvioinnin järjestämistä varten.

Toiminnan tulot

Vuonna 2023 Suomen Akatemian toimintamomenteille kertyi tuloina yhteensä 0,5 miljoonaa euroa (0,4 milj. euroa vuonna 2022). Akatemian toiminnan tulojen vuosittaiseen vaihteluun vaikuttaa toiminnassa olevien ulkopuolisen rahoituksen hankkeiden koko ja määrä.

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot vuonna 2023 sisälsivät EU:n rahoittamia hankkeita varten saatuja tuloja yhteensä 0,2 miljoonaa euroa (0,2 milj. euroa vuonna 2022).

Vuokratuloja ja vuokrien yhteydessä perittäviä muita käyttökorvauksia Fulbright Suomi -säätiön alivuokrasopimuksesta kertyi yhteensä 0,08 miljoonaa euroa (0,07 milj. euroa vuonna 2022).

Yhteistoiminnan kustannusten korvaukset olivat yhteensä 0,2 miljoonaa euroa (0,1 milj. euroa vuonna 2022) sisältäen muun muassa OKM:n liikuntatieteellisen tutkimuksen arviointiin liittyvistä hallinnointitehtävistä saadut korvaukset 0,08 miljoonaa euroa, ulkoministeriön toimeksiantosopimuksella toteutettavan kehitystutkimuksen akademiaohjelman (Develop2) hallinnointikuluihin saadut korvaukset 0,04 miljoonaa euroa ja Valtiokonttorilta saatu Kaiku-kehittämisraha työelämän kehittämiseen (prosessi- ja johtamisjärjestelmän uudistamiseen Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen vastuualueella) 0,02 miljoonaa euroa.

Muut tuotot 0,08 miljoonaa euroa (0,05 milj. euroa vuonna 2022) sisältää mm. yhteistyöorganisaatioiden kanssa jaettavaksi sovittuja palkkojen osakorvausten laskutuksia.

Muu rahoitus valtion virastoilta ja yliopistoilta

Suomen Akatemia käytti vuonna 2023 toisilta valtion virastoilta saatua rahoitusta (talousarviotili 630, Toiselle kirjanpitoyksikölle siirrettävät talousarviomenot) yhteensä 0,7 miljoonaa euroa (1,1 milj. euroa vuonna 2022). Näistä Akatemian kautta ulkoasiainministeriön rahoittamille kehitystutkimuksen hankkeille ohjattuja varoja oli 0,6 miljoonaa euroa. Useat hankkeet aloittivat toimintansa vuonna 2023, mikä vähensi rahoituksen tarvetta verrattuna edelliseen vuoteen.

Liikuntatieteellisen tutkimuksen arvioinnin järjestämiseksi saatiin momentin käyttöoikeus (29.90.50.09.2, 0,03 milj. euroa).

1.8.2. Talousarvion toteutuminen

Tiliviraston talousarvion toteutumalaskelma

Vuoden 2023 talousarviossa nettobudjetoidulla toimintamenomomentilla (29.40.01) oli käytettävissä 12,3 miljoonaa euroa, josta käytettiin yhteensä 11,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 toimintamenomomentilta siirtyi 2,4 miljoonaa euroa vuodelle 2023. Kaikki vuodelta 2022 siirtyneet määrärahat käytettiin. Toimintamenoihin käytettiin yhteensä 13,5 miljoonaa euroa (92 %) mukaan lukien vuoden 2023 talousarvion sekä vuoden 2022 siirtömäärärahat. Vuodelta 2023 siirtyi 1,2 miljoonaa euroa vuodelle 2024, joten toimintamenojen siirtyvä erä pieneni 1,2 miljoonaa euroa.

Vuoden 2023 talousarviossa tutkimusmäärärahamomentilla (29.40.51.01) oli käytössä 319,6 miljoonaa euroa, jota käytettiin yhteensä 311,1 miljoonaa euroa (97 %). RRF avainalojen vauhdittaminen (momentti 29.40.51.02) käytti 9,9 miljoonaa budjetoidusta 13,0 miljoonasta (76 %), kun taas kansalliset infrastruktuurit (momentti 29.40.51.03) käytti 6,0 miljoonaa varatuista 8,0 miljoonasta (75 %). Paikalliset infrastruktuurit (momentti 29.40.51.04) käytti 2,7 miljoonaa budjetoidusta 8,0 miljoonasta (33 %).

Rahapelitoiminnan tuotot tieteen edistämiseen -arviomäärärahasta myönnettiin Akatemialle tutkimusmäärärahoja (29.40.53.01) 46,9 miljoonaa euroa, josta käytettiin 46,9 miljoonaa euroa (100 %). Kyseessä oleva momentti oli viimeistä vuotta käytössä ja se poistetaan valtion talousarviosta vuoden 2023 jälkeen. Strategisen tutkimusrahoituksen momentilla (29.40.54) oli talousarviossa käytettävissä 55,6 miljoonaa euroa. Määrärahasta käytettiin 51,5 miljoonaa euroa (93 %).

Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille momentille (29.40.66) myönnettiin talousarviossa yhteensä 22,9 miljoonaa euroa, josta käytettiin 22,9 miljoonaa euroa (100 %).

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti Akatemian käyttöön 0,03 miljoonaa euron määrärahan momentille 29.90.50.09.2 liikuntatieteellisen tutkimuksen arvioinnin järjestämistä varten. Siitä käytettiin 0,01 miljoonaa euroa (33 %).

Talousarvion toteumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Talousarvion mukaan Suomen Akatemian momenteilta 29.40.51 ja 29.40.53 rahoitettaviin tutkimushankkeisiin ja Akatemian rahoittaman tutkimuksen edistämiseen sai vuonna 2023 hyväksyä sitoumuksia yhteensä 427,52 miljoonan euron arvosta. Valtuutta käytettiin yhteensä 427,46 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäänyttä valtuutta ei voida uusia vuodelle 2024. Suomen Akatemian momentilta 29.50.54 rahoitettaviin strategisen tutkimuksen rahoituksen tutkimushankkeisiin ja tutkimuksen edistämiseen sai vuonna 2023 hyväksyä sitoumuksia enintään 55,6 miljoonan euron arvosta. Valtuutta käytettiin yhteensä 55,6 miljoonaa euroa.

Valtiosopimukseen perustuvat rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille

Taulukko 52. Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet (1 000 €)

Järjestö	Vuosi 2022 €	Vuosi 2023 €	Muutos-%	Muutos €
CERN	15 106	16 346	8,2	1 240
EMBL	1 630	1 831	12,3	201
EMBC	342	347	1,5	5
EUI	410	403	-1,7	-7
ESO	2 877	3 304	14,8	427
ESRF	654	640	-2,1	-14
FAIR	23	23	0,0	0
YHTEENSÄ	21 043	22 895	8,8	1 852

1.8.3. Tuotto- ja kululaskelma

Tuotto- ja kululaskelma on laadittu liikekirjanpidon periaatteiden mukaisesti.

Vuonna 2023 toiminnan tuottoja kertyi 1,2 miljoonaa euroa (1,5 milj. euroa vuonna 2022). Toiminnan tuottojen lasku johtui mm. siitä, että Akatemian kautta hallinnoitavat ulkoasiainministeriön rahoittamat kehitystutkimuksen hankkeet laskuttivat menoja edellistä vuotta vähemmän ja näin Akatemian tarve laskuttaa ulkoasiainministeriöltä näihin liittyviä kustannusten korvauksia väheni.

Toiminnan kulut olivat 51,5 miljoonaa euroa (50,0 milj. euroa vuonna 2022). Toiminnan kulut sisältävät Akatemian hallintoviraston toiminnan kulut 16,7 miljoonaa euroa (15,8 milj. euroa vuonna 2022) ja valtiontalouden sisäiset yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusosuudet 34,7 miljoonaa euroa (34,2 milj. euroa vuonna 2022). Yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusosuudet sisältävät valtion tutkimuslaitosten tutkimusrahoitushankkeiden maksatukset.

Henkilöstökulut 10,6 miljoonaa euroa (10,3 milj. euroa vuonna 2022) sisältävät hallintoviraston palkat, ulkopuolisten arvioitsijoiden palkkiot ja akatemiaohjelmien koordinoinnin palkat sivukuluihin sekä lomapalkkavelan muutoksen. Henkilöstökulujen kasvuun vaikutti mm. VES-ratkaisu ja palkkaliukuma. Akatemian henkilötyövuodet vähenivät vuodesta 2022 ollen 133,4 vuonna 2023 (vuonna 2022 141,0).

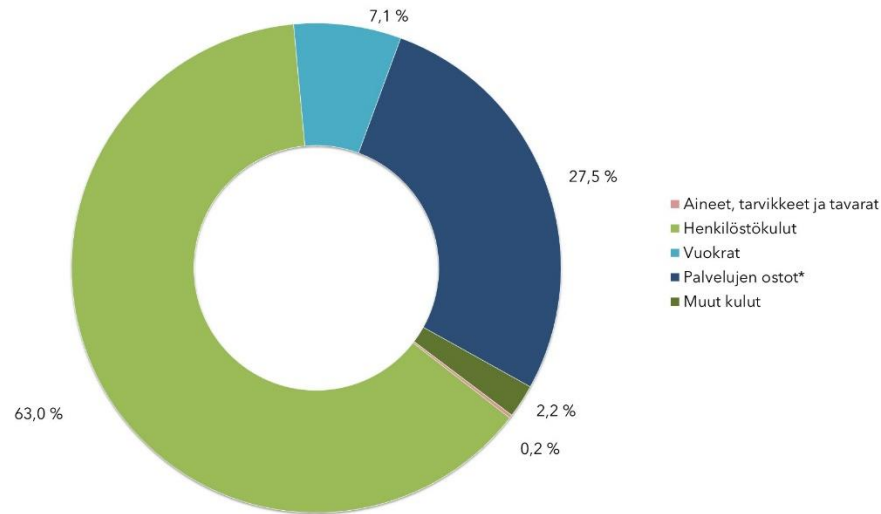
Tuotto- ja kululaskelman Toiminnan kulut -ryhmässä oleva vuokrat 1,2 miljoonaa euroa (1,1 milj. euroa vuonna 2022) sisältää muun muassa rakennusten, kalusteiden ja laitteiden vuokrat. Yleinen kustannustason nousu vaikutti vuokrakulujen kasvuun. Akatemian siirtyminen pienempiin toimitiloihin ei näkynyt vuokrakulujen laskuna vuonna 2023, koska pienempiin toimitiloihin liittyvä uusi sopimuskausi Senaatin kanssa alkoi vasta 1.12.2023.

Palvelujen ostot 39,3 miljoonaa euroa (38,1 milj. euroa vuonna 2022) sisältää valtion tutkimuslaitoksille maksetut yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusosuudet 34,7 milj. euroa sekä hallintoviraston toimintaan liittyvät palvelujen ostot 4,6 miljoonaa euroa (3,9 milj. euroa vuonna 2022). Hallintoviraston toimintaan liittyvät palvelujen ostot sisältävät muun muassa asiantuntija- ja tutkimuspalvelut, hakujen asiantuntijapaneeleista maksetut työkorvaukset, työterveyspalvelujen ostot, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen ostot Palkeilta, ICT-palvelujen ostot Valtorilta sekä ravitsemus-, koulutus- ja muut ulkopuoliset palvelut. Hallintoviraston palvelujen ostojen kasvuun vaikutti mm. SARA-tutkimusrahoitusjärjestelmän kehittämishanke, Akatemian tiedonsiirtovelvoite VA-tietovarantoon ja muut liittymämuutokset sekä Akatemian kytkeytyminen valtionhallinnon yhteiseen VA-tietojärjestelmään tulevaisuudessa (VA-digi-integraatio).

Tiliryhmä muut kulut 0,4 miljoonaa euroa (0,3 milj. euroa vuonna 2022) sisältää muun muassa matkakulut, patentti-, lisenssi- ja käyttöoikeusmaksut, jäsenmaksut sekä tilin muut kulut.

Kuvassa 5 on kuvattu tuotto- ja kululaskelman mukaiset toiminnan kulut vuonna 2023.

Tuotto- ja kululaskelman mukaiset toiminnan kulut 2023

*pois lukien valtion tutkimuslaitoksille maksetut yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusosuudet

Kuva 5. Tuotto- ja kululaskelman mukaiset toiminnan kulut

Siirtotalouden kulut olivat 413,9 miljoonaa euroa (398,6 milj. euroa vuonna 2022). Käynnissä oleva hankekanta oli suurempi euromääräisesti mutta pienempi kappalemääräisesti kuin edellisenä vuonna. Siirtotalouden kulut sisältävät muun muassa käyttötalouden tulonsiirrot sekä ennakoitujen palautukset. Siirtotalouden kulut valtionhallinnolle 351,9 miljoonaa euroa (347,0 milj. euroa vuonna 2022) sisältää tulonsiirrot talousarviotalouden yksiköiden ohella muun muassa talousarvion ulkopuolisille valtion rahastoille sekä laitoksina ja säätiöinä toimiville yliopistoille.

1.8.4. Tase

Tase on laadittu liikekirjanpidon periaatteiden mukaisesti.

Vastaavaa

Suomen Akatemian taseen loppusumma 31.12.2023 oli 1,0 miljoonaa euroa (0,9 milj. euroa 31.12.2022).

Muut rahat ja pankkisaamiset koostuu Uusiutuva tiede -rahastosta ja professori Holger Frykenstedtin testamenttilahjoitusrahastosta.

Vastattavaa

Rahastojen pääomat koostuvat Uusiutuva tiede -rahastosta ja professori Holger Frykenstedtin testamenttilahjoitusrahastosta.

Vieraan pääoman määrä oli tilinpäätöshetkellä 10,3 miljoonaa euroa (15,7 milj. euroa 31.12.2023).

Siirtovelat vuonna 2023 olivat 3,4 miljoonaa euroa (5,8 milj. euroa vuonna 2022). Siirtovelat koostuvat lähinnä tilinpäätöshetken lomapalkkavelasta ja vuoden aikana tehtyjen tutkimusrahoitus-hankkeiden myöntöpäätösperusteisten kirjauksista kuluksi ja velaksi.

Muut lyhytaikaiset velat olivat 5,4 miljoonaa euroa (8,5 milj. euroa vuonna 31.12.2022). Muut lyhytaikaiset velat koostuvat suurimmilta osin siirtotalouden tilinpäätöshetken maksamattomista tutkimusmäärärahamenoista.

1.9. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Suomen Akatemian johto vastaa valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 24 b §:n mukaisesti viraston sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä sen asianmukaisuudesta ja riittävydestä. Johdon tehtävänä on valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 69 §:n mukaan huolehtia siitä, että virastossa toteutetaan sen talouden ja toiminnan laajuuteen ja sisältöön sekä niihin liittyviin riskeihin nähden asianmukaiset valvontamenettelyt, jotka kattavat myös Akatemian vastattavina olevien varojen hoidon toiminnot ja tehtävät. Valvontamenettelyiden tarkoituksena on varmistaa:

- Akatemian toiminnan ja talouden laillisuuden ja tuloksellisuus
- Akatemian hallinnassa olevien varojen ja omaisuuden turvaaminen
- Akatemian johtamisen ja ulkoisen ohjauksen edellyttämät oikeat ja riittävät tiedot viraston taloudesta ja toiminnasta

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa Akatemian johtamisjärjestelmää, toiminnan suunnittelua, päätöksentekoa, seuranta, poikkeamiin reagoimista sekä suoriutumisen arviointia. Jokainen henkilöstön jäsen vastaa omassa tehtävässään asianmukaisesta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta. Keskeiset toimintaperiaatteet Akatemian sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamiselle määritellään johtosäännössä, työjärjestyksessä, taloussäännössä sekä riskienhallintapolitiikassa muiden määräysten ja ohjeistusten täydentäessä näitä.

Akatemian sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilaa ja kehittämistarpeita on arvioitu hyödyntäen valtionvarainministeriön valtionvarain controller -toiminnon suosituksen mukaista arviointikehikkoa, joka on otettu Akatemiassa käyttöön vuonna 2020. Arviointi koostuu viidestä osa-alueesta: ohjausympäristö, riskien arviointi, valvontatoimenpiteet, tieto ja viestintä sekä seurantatoimenpiteet. Nämä osa-alueet on jaoteltu 17 periaatteeseen, joita arvioidaan asteikolla 1–4. Arvioinnin tukena on käytetty myös sisäisen tarkastuksen ja muiden ulkopuolisten arviointien havainnot ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä sekä olennaisimmista kehittämistarpeista. Vuoden 2023 sisäisen tarkastuksen tarkastuskohteeksi valittiin riskikaritoitusta hyödyntäen tutkimusrahoituksen maksatus- ja loppuraporttien hyväksymistä koskevat prosessit sekä niihin liittyvä riskienhallinta. Lisäksi vuonna 2023 Akatemia teetti ulkopuolisen arvioinnin koskien riskienhallinnan toteuttamista virastossa. Arviointi antoi yleiskuvan riskienhallinnan tilasta ja sen tuottamat havainnot otetaan huomioon riskienhallinnan kehittämisessä.

Taulukko 53. Sisäisen valvonnan arviointi 2023 (keskiarvo)

Arvioinnin osa-alueet	2023
Ohjausympäristö	3,2
Riskien arviointi	3,5
Valvontatoimenpiteet	3,7
Tieto ja viestintä	3,3
Seurantatoimenpiteet	3,5
Kaikki osa-alueet, keskiarvo	3,4

Arvioinnissa käytetty arviointiasteikko: 1,0–1,7 Sisäinen valvonta ei ole asiallisesti järjestetty tai sitä ei ole; 1,8–2,5 Sisäinen valvonta ei kaikilta osin ole asianmukaisesti järjestetty; 2,6–3,3 Sisäinen valvonta on pääosin asianmukaisesti järjestetty, yksittäisiä puutteita havaittu; 3,4–4,0 Sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty, toiminnassa ei ole havaittu puutteita.

Arvioinnin perusteella sisäisen valvonnan menettelyt olivat Suomen Akatemian talouden ja toiminnan laajuuteen ja sisältöön sekä niihin liittyviin riskeihin nähden asianmukaiset ja riittävät.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisiä vahvuuksia Akatemiassa on erityisesti arvojen ja hyvän hallinnon periaatteiden konkretisoiminen viraston normeissa ja ohjeissa. Asianmukaisesti järjestetyt valvontatoimenpiteet tukevat ja varmistavat näiden periaatteiden toteutumista. Lisäksi poikkeamiin reagoidaan johdonmukaisesti ja oikeassa mittakaavassa. Myös riskien arviointi on säännöllistä ja virastotasolla keskeiset riskit on tunnistettu ja niiden todennäköisyyksiä ja vaikutuksia on arvioitu.

Akatemian sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisiä kehityskohteita ovat:

- Riskienhallintaan liittyvien toimenpiteiden määrittelyn ja seurannan vahvistaminen
- Riskienhallinnan vastuiden ja roolien selkeyttäminen operatiivisella tasolla
- Keskeisten prosessien ja valvontatoimenpiteiden kuvausten kehittäminen koko organisaation tasolla
- Henkilöstön osaamisen kehittämiseen liittyvien edellytysten varmistaminen

Koska Akatemia myöntää merkittävän määrän julkista rahoitusta, sillä on olennainen vastuu myöntämänsä rahoituksen asianmukaisen käytön valvonnasta myös sisäisen valvonnan näkökulmasta. Valtionavustusten tarkastusten tavoitteena on varmistaa, että rahoituksen haku- ja myöntöprosessissa on noudatettu Akatemian antamia ohjeita ja että rahoitus on käytetty rahoitusehtojen mukaisesti. Lisäksi tarkastuksessa varmistetaan, että suorituspaikoissa rahoitukseen liittyvien prosessien sisäinen valvonta on asianmukaista ja riittävää. Tarkastuksissa huomio kiinnitetään tarkastuksen ennaltaehkäisevään ja vastuullistavaan vaikutukseen, taloudellisten ja sisäisen valvonnan ohjeistuksen toimivuuden varmistamiseen sekä tarkastuksen tuottamiin konkreettisiin korjaus- ja kehittämistoimiin. Vuonna 2023 varainkäytön valvonnan tarkastuskohteina olivat valtionavustusten saajina Helsingin yliopisto, Lapin yliopisto ja Åbo Akademi sekä valtion virastoista ja laitoksista Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. Tarkastustuloksista on laadittu tarkastusraportit, joista on esitetty keskeisimmät havainnot hallitukselle 27.2.2024.

1.10. Arviointien tulokset

Ei esitettävää.

1.11. Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

1.11.1. Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Ei esitettävää.

1.11.2. Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Ei esitettävää.

2. Talousarvion toteumalaskelma

Suomen Akatemian talousarvion toteutumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2023	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	17 642,67	19 540	19 539,77	0,00	100
11.04.01. Arvonlisävero	17 642,67	19 540	19 539,77	0,00	100
12. Sekalaiset tulot	99 895,61	75 089	75 088,83	0,00	100
12.29.99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot	99 097,50	70 049	70 048,83	0,00	100
12.39.04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	798,11				
12.39.10. Muut sekalaiset tulot		5 040	5 040,00	0,00	100
Tuloarviotilit yhteensä	117 538,28	94 629	94 628,60	0,00	100

Päluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös2022	Talousarvio2023(TA + LTA:t)	Talousarvion 2023 määrärahojen		Tilinpäätös2023	VertailuTalousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2023	siirto seuraavalle vuodelle			Edelliseltä vuodelta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2023	Käyttö vuonna 2023 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	446 479 481,60	486 989 812	462 697 817,42	1 232 901,92	463 930 719,34	23 059 092,41	2 432 053,40	14 750 053,40	13 517 151,48	1 232 901,92
29.01.29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	592 330,08	604 812	604 811,75		604 811,75	0,00				
29.40.01. Suomen Akatemian toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	12 086 000,00	12 318 000	11 085 098,08	1 232 901,92	12 318 000,00	0,00	2 432 053,40	14 750 053,40	13 517 151,48	1 232 901,92
29.40.51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)	331 877 592,42	348 575 000	329 681 320,47		329 681 320,47	18 893 679,53				
29.40.51.01. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat	327 758 547,03	319 575 000	311 137 896,59		311 137 896,59	8 437 103,41				
29.40.51.02. Avainalojen vahvistaminen ja osaamisen vahvistaminen (RRFP3C3I2) (EK) (varattu)	2 319 240,40	13 000 000	9 866 026,46		9 866 026,46	3 133 973,54				
29.40.51.03. Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit (RRFP3C3I6) (EK) (varattu)	1 739 384,67	8 000 000	6 017 376,71		6 017 376,71	1 982 623,29				
29.40.51.04. Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit (RRFP3C3I5) (EK) (varattu)	60 420,32	8 000 000	2 660 020,71		2 660 020,71	5 339 979,29				
29.40.53. Rahapelitoiminnan tuotot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	31 387 895,21	46 936 000	46 935 943,91		46 935 943,91	56,09				
29.40.53.01. Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen	31 387 895,21	46 936 000	46 935 943,91		46 935 943,91	56,09				
29.40.54. Strateginen tutkimusrahoitus (arviomääräraha)	49 480 717,02	55 631 000	51 485 990,95		51 485 990,95	4 145 009,05				
29.40.66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	21 043 847,84	22 895 000	22 894 897,26		22 894 897,26	102,74				
29.90.50. Rahapelitoiminnan tuotot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)	11 099,03	30 000	9 755,00		9 755,00	20 245,00				
29.90.50.09. Liikunta-alan tiedolla johtamiseen (KPY)	11 099,03	30 000	9 755,00		9 755,00	20 245,00				
29.90.50.09.2. Tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle (KPY)	11 099,03	30 000	9 755,00		9 755,00	20 245,00				
Määrärahatilit yhteensä	446 479 481,60	486 989 812	462 697 817,42	1 232 901,92	463 930 719,34	23 059 092,41	2 432 053,40	14 750 053,40	13 517 151,48	1 232 901,92

Suomen Akatemian talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) ¹⁾								Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)						
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy ²⁾	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö ³⁾		Vuoden 2023 valtuudet					Uusittu v. 2024 TA:ssa	Talousarvio-menot 2023	Määräraha-tarve 2024	Määräraha-tarve 2025	Määräraha-tarve 2026	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käytämättä									
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus: 29.40.51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat, 29.40.53. Rahapeli-toiminnan voittovarot tieteen edistämiseen	3 147 152	422 776	20	422 796	422 714	82	0	352 820	353 847	305 626	211 948	131 941	1 003 362	
Aikaisempien vuosien valtuudet	3 147 152							340 124	274 655	175 960	97 054	45 675	593 344	
Vuonna 2023 käytävissä olleet valtuudet		422 776	20	422 796	422 714	82	0	12 696	79 192	129 666	114 894	86 266	410 018	
29.40.54. Strateginen tutkimusrahoitus	333 786	55 631	0	55 631	55 630	1	0	51 486	55 630	42 449	26 361	0	124 440	
Aikaisempien vuosien valtuudet	333 786							50 955	46 436	22 905			69 341	
Vuonna 2023 käytävissä olleet valtuudet		55 631	0	55 631	55 630	1	0	531	9 194	19 544	26 361		55 099	
29.40.51.02. Avainalojen vauhdittaminen ja osaamisen vahvistaminen (RRF pilari3)	40 250	4 750	0	4 750	4 750	0	0	9 866	13 000	11 816	7 998	0	32 814	
Aikaisempien vuosien valtuudet	40 250							9 510	12 000	10 816	5 604		28 420	
Vuonna 2023 käytävissä olleet valtuudet		4 750	0	4 750	4 750	0	0	356	1 000	1 000	2 394		4 394	
29.40.51.03. Kansalliset tutkimusinfrastruktuurit (RRF pilari3)	20 000	0	0	0	0	0	0	6 017	5 000	5 000	2 243	0	12 243	
Aikaisempien vuosien valtuudet	20 000							6 017	5 000	5 000	2 243		12 243	
Vuonna 2023 käytävissä olleet valtuudet													0	
29.40.51.04 Paikalliset tutkimusinfrastruktuurit (RRF pilari3)	25 250	0	0	0	0	0	0	2 660	8 000	14 530	0	0	22 530	
Aikaisempien vuosien valtuudet	25 250							2 660	8 000	14 530			22 530	
Vuonna 2023 käytävissä olleet valtuudet													0	
Pääluku 29														
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta														
- korkotuki- tms. valtuudet ³⁾														
- talonrakennushankevaluudet ⁴⁾														
Vuonna n käytävissä olleet valtuudet, josta														
- korkotuki- tms. valtuudet ³⁾														
- talonrakennushankevaluudet ⁴⁾														
Päälukot yhteensä	3 566 438	483 157	20	483 177	483 094	83	0	422 848	435 477	379 421	248 550	131 941	1 195 399	

3. Tuotto- ja kululaskelma

Suomen Akatemian tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2023 - 31.12.2023		1.1.2022 - 31.12.2022	
TOIMINNAN TUOTOT				
Vuokrat ja käyttökorvaukset	81 415,73		73 486,09	
Muut toiminnan tuotot	<u>1 110 553,77</u>	1 191 969,50	<u>1 460 747,13</u>	1 534 233,22
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	36 957,38		50 818,64	
Henkilöstökulut	10 551 293,13		10 339 625,99	
Vuokrat	1 187 319,92		1 134 363,32	
Palvelujen ostot	39 332 655,67		38 105 032,54	
Muut kulut	<u>368 987,77</u>	<u>-51 477 213,87</u>	<u>327 918,80</u>	<u>-49 957 759,29</u>
JÄÄMÄ I		-50 285 244,37		-48 423 526,07
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	11,37		5 540,36	
Rahoituskulut	<u>-119,48</u>	-108,11	<u>0,00</u>	5 540,36
JÄÄMÄ II		-50 285 352,48		-48 417 985,71
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotalouden kulut paikallishallinnolle pl. hyvinvointialuehallinto	1 802 162,35		3 889 155,62	
Siirtotalouden kulut hyvinvointialuehallinnolle	1 954 248,98		0,00	
Siirtotalouden kulut sosiaaliturvarahastoille	66 169,03		40 273,70	
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	18 228 795,60		14 905 431,18	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	6 966 665,28		4 164 766,18	
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	397 658,25		560 083,41	

Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	32 554 309,92		28 043 778,63	
Siirtotalouden kulut valtionhallinnolle	<u>351 913 521,42</u>	<u>-413 883 530,83</u>	<u>346 995 927,90</u>	<u>-398 599 416,62</u>
JÄÄMÄ III		-464 168 883,31		-447 017 402,33
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	19 539,77		17 642,67	
Suoritettut arvonlisäverot	<u>-946 343,36</u>	<u>-926 803,59</u>	<u>-766 345,50</u>	<u>-748 702,83</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>-465 095 686,90</u>		<u>-447 766 105,16</u>

4. Tase

Suomen Akatemian tase

	31.12.2023		31.12.2022	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>19 509,80</u>	<u>19 509,80</u>	<u>19 509,80</u>	<u>19 509,80</u>
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		19 509,80		19 509,80
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	294 222,56		255 472,28	
Siirtosaamiset	72 075,27		211 747,26	
Muut lyhytaikaiset saamiset	<u>439 820,55</u>	806 118,38	<u>178 334,72</u>	645 554,26
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kirjanpitoyksikön menotilit	-209,95		-212,14	
Muut rahat ja pankkisaamiset	<u>188 501,22</u>	<u>188 291,27</u>	<u>188 501,22</u>	<u>188 289,08</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		994 409,65		833 843,34

VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>1 013 919,45</u>		<u>853 353,14</u>
--------------------	--	---------------------	--	-------------------

		<u>31.12.2023</u>		<u>31.12.2022</u>
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	-2 162 960,32		-2 162 960,32	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-13 173 407,64		-8 199 149,35	
Pääoman siirrot	470 738 528,92		442 791 846,87	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-465 095 686,90</u>	-9 693 525,94	<u>-447 766 105,16</u>	-15 336 367,96
RAHASTOJEN PÄÄOMAT				
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	<u>441 621,51</u>	441 621,51	<u>455 530,20</u>	455 530,20
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA				
Saadut ennakot	168 475,53		165 477,83	
Ostovelat	787 390,10		822 637,08	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	218 858,35		198 710,23	
Edelleen tilittävät erät	209 521,79		211 729,09	
Siirtovelat	3 451 488,65		5 835 502,43	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>5 430 089,46</u>	<u>10 265 823,88</u>	<u>8 500 134,24</u>	<u>15 734 190,90</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		10 265 823,88		15 734 190,90
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>1 013 919,45</u>		<u>853 353,14</u>

5. Liitetiedot

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa ei ole tapahtunut muuta muutosta, joka vaikuttaisi tilikauden talousarvion toteutumalaskelmaan, tuotto- ja kululaskelmaan ja taseeseen ja niiden vertailtavuuteen edelliseen tilinpäätökseen.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2023 määrärahojen		Tilinpäätös 2023	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot					
			käyttö vuonna 2023	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2023	Käyttö vuonna 2023 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle		
29.40.01. Suomen Akatemian toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot 12 503 198,86 Bruttotulot 417 198,86 Nettomenot 12 086 000,00	12 318 000	11 612 047,90	1 232 901,92	12 844 949,82	12 318 000,00	0,00	2 432 053,40	14 750 053,40	14 044 101,30	526 949,82	1 232 901,92

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle
3.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle
4.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2023	2022
Henkilöstökulut	8 889 690,36	8 728 354,24
Palkat ja palkkiot	8 841 277,23	8 737 412,44
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	48 413,13	-9 058,20
Henkilösivukulut	1 661 602,77	1 611 271,75
Eläkekulut	1 501 751,70	1 492 538,06
Muut henkilösivukulut	159 851,07	118 733,69
Yhteensä	10 551 293,13	10 339 625,99
Johdon palkat ja palkkiot, josta	393 264,82	385 277,54
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00

Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	1 020,00	1 200,00
Johto	720,00	720,00
Muu henkilöstö	300,00	480,00

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle 6.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle 7.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle 8.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle 9.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle 10.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle 11.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Muut monivuotiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset

€	Talousarvio-menot 2023	Määräraha-tarve 2024	Määräraha-tarve 2025	Määräraha-tarve 2026	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset yhteensä	1 414 243,50	919 110,96	153 185,16	0,00	0,00	1 072 296,12
Muut monivuotiset vastuut yhteensä	1 414 243,50	919 110,96	153 185,16	0,00	0,00	1 072 296,12

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Rahaston nimi	Varat 31.12.2023	Varat 31.12.2022	Käyttötarkoitus
Uusiutuva tiede-rahasto	20 393,99	20 393,99	Erityisesti nuorten innostaminen tieteelliseen tutkimustyöhön sekä uusien avauksien tuominen suomalaiseen tiedeyhteisöön.
Professori Holger Frykenstedtin testamenttilahjoitus	421 227,52	435 136,21	Suomalaisen kulttuurin, ruotsalaisen 1700-luvun tai ruotsalaisen romantiikan alan ansiokkaiden opiskelijoiden tukeminen.
Yhteensä	441 621,51	455 530,20	

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 14: Taseeseen sisällyttömät rahastoidut varat

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle 14.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 15: Velan muutokset

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle 15.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle 16.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle 17.

Suomen Akatemian tilinpäätöksen liite 18: Kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma sekä kuvaus kustannuslaskennan periaatteista

Suomen Akatemialla ei ole esitettävää liitteelle 18.

6. Allekirjoitukset

Suomen Akatemian hallitus ja pääjohtaja ovat hyväksyneet Suomen Akatemian tilinpäätöksen vuodelta 2023 27. helmikuuta 2024. Tilinpäätös on allekirjoitettu sähköisesti.

Suomen Akatemian hallitus 1.1.2022-31.12.2024

Johanna Myllyharju, puheenjohtaja

Martti Kauranen, varapuheenjohtaja

Essi Eerola

Klaus Elenius

Atte Haapalinna

Kirsi Tirri

Paula Eerola, pääjohtaja

Kirjanpitoyksikön tilintarkastuksesta vastaa valtiontalouden tarkastusvirasto, joka antaa tarkastuksesta tilintarkastuskertomuksen.